

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

796

~~JAWNE~~
~~TAJNE~~

Egz. Nr 1

0993

Płk dr Euzebiusz BARSZCZ

**KIEROWANIE SYSTEMEM
ZABEZPIECZENIA TYŁOWEGO
LOTNICTWA WOJSK LĄDOWYCH**

Rozprawa habilitacyjna

11659

WARSZAWA 1980

196

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO

IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

~~JAWNE~~
~~TAJNE~~

Egz. Nr 1

0993

Płk dr Euzebiusz BARSZCZ

KIEROWANIE SYSTEMEM
ZABEZPIECZENIA TYŁOWEGO
LOTNICTWA WOJSK LĄDOWYCH

Rozprawa habilitacyjna

11659

WARSZAWA 1980

JAWNE

~~SECRET~~
Egz.nr....

1

Ineklas. Prot. 320/21.03.95r.

Qm

Płk dr Euzebiusz BARSZCZ

KIEROWANIE SYSTEMEM ZABEZPIECZENIA TYŁOWEGO
LOTNICTWA WOJSK LĄDOWYCH

ROZPRAWA HABILITACYJNA

JAWNE

KIEROWANIE SYSTEMEM ZABEZPIECZENIA TYŁOWEGO

LOTNICTWA WOJSK LĄDOWYCH

WSTĘP

I. SYSTEM ZABEZPIECZENIA TYŁOWEGO LOTNICTWA WOJSK LĄDOWYCH

1. Pojęcie systemu zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych.
2. Przeznaczenie i zadania systemu zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych.

II. KIEROWANIE SYSTEMEM ZABEZPIECZENIA TYŁOWEGO LOTNICTWA
WOJSK LĄDOWYCH

1. Wymagania w stosunku do kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych.
2. Znaczenie, cele i zadania kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych.
3. Szczeble kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych.
4. Obieg informacji w systemie kierowania zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych, osoby funkcyjne i zakres ich kompetencji.
5. Metody i treść pracy w procesie kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych.
6. Siły i środki wykorzystywane do kierowania w procesie zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych.

III. PROPONOWANA STRUKTURA ORGANIZACYJNA TYŁÓW, PODPORZĄDKOWANIE
ORAZ ZABEZPIECZENIA MATERIAŁOWEGO LOTNICTWA WOJSK LĄDOWYCH

1. Struktura organizacyjna, oddziałów, pododdziałów i zakładów tyłowych zabezpieczających lotnictwo wojsk lądowych.
2. System zabezpieczenia materiałowego lotnictwa wojsk lądowych.

WNIOSKI.

LITERATURA

ZALACZNIKI:

1. Struktura organizacyjna pułku lotnictwa wojsk lądowych / wariant aktualny/.
2. Struktura organizacyjna lotnictwa wojsk lądowych /wariant proponowany/.
3. Struktura organizacyjna batalionu zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych /wariant aktualny/.
4. Struktura organizacyjna batalionu zaopatrzenia pułku śmigłowców szturmowych /wariant proponowany/.
5. Struktura organizacyjna kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadry śmigłowców szturmowych /wariant proponowany/.
6. Struktura organizacyjna plutonu zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego klucza korygowania ogniem artylerii /wariant proponowany/.
7. System zaopatrywania materiałowego pułku lotnictwa wojsk lądowych /wariant aktualny/.
8. Ideowy schemat zaopatrywania lotnictwa wojsk lądowych armii /wariant proponowany/.
9. Ideowy schemat zaopatrywania frontowego pułku śmigłowców szturmowych /wariant proponowany/.
10. Dowodzenie działaniami bojowymi lotnictwa wojsk lądowych.
11. Dowodzenie w zakresie tyłowego zabezpieczenia przez dowódców poszczególnych szczebli.
12. Dowodzenie tyłami przez nadrzędne organa tyłowe /wariant obowiązujący/.
13. Kierowanie systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych /wariant obowiązujący/.
14. Kierowanie zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych /wariant proponowany/.

W S T Ę P
=====

Szybki, zdecydowany rozwój środków walki, nasycenie wojsk nowoczesną techniką, zwiększenie skuteczności oddziaływania na nieprzyjaciela środkami rażenia /szczególnie przy zastosowaniu broni masowego rażenia/, manewrowy charakter działań i wysoka dynamika walki, nasycenie wojsk zarówno środkami raketowymi, pancernymi jak i przeciupancernymi zrodziło potrzebę w okresie po II wojnie światowej sięgnięcia do nowych z kolei bardziej elastycznych i skutecznych środków walki i nowych metod oraz form jej prowadzenia.

Możliwość szybkiego przerzutu odwodów i ich koncentracji oraz wprowadzenia do walki w postaci środków raketowych i pancernych na niespodziewanych dla przeciwnika kierunkach poddyktowała potrzebę ciągłego i unikliwego rozpoznania pola walki drogą śledzenia za ugrupowaniem przeciwnika, zmianą miejsc rozmieszczenia jego środków walki, natychmiastowego przekazywania danych z rozpoznania do sztabów wojsk walczących, korygowanie ogniem własnej artylerii i raket w celu natychmiastowego niszczenia pojawiających się sił i środków przeciwnika a często niszczenia ich w momencie samego wykrycia.

Powyższe przyczyny dyktują również potrzebę wyrzucania w krótkim czasie sił interwencyjnych bądź w głąb obrony przeciwnika, bądź w głąb własnej obrony w postaci taktycznych desantów lub środków przeciupancernych w celu natychmiastowego zareagowania na zamierzenia przeciwnika bądź w celu zrealizowania własnych, zaskakujących przeciwnika planów.

Wysokie manewrowy charakter działań bojowych, charakteryzujący się również olbrzymią dynamiką walki, będzie wymagał dużego zużycia środków materiałowych w krótkim czasie szczególnie amunicji, materiałów pędnych i smarów, części zamiennych i medykamentów oraz intensywnego ich dowozu. Sytuacje powyższe mogą również powstawać w warunkach oderwania się wojsk walczących od ich baz zaopatrzeniowych lub w rezultacie niszczenia przez nieprzyjaciela zapasów środków materiałowych.

Intensywne działania, a szczególnie z zastosowaniem broni masowego rażenia, będą powodowały duże straty zarówno w ludziach jak i sprzęcie co będzie dyktowało potrzebę szybkiej niejednokrotnie intensywnej i masowej ewakuacji.

Manewrowy i dynamiczny charakter działań bojowych dyktuje z kolei potrzebę elastycznego, dobrze zorganizowanego dowodzenia oraz organizacji sprawnej łączności często w warunkach utrudnionych w wyniku zakłóceń radioelektronicznych.

Zarówno badania teoretyczne jak i doświadczenia wojen lokalnych prowadzonych w Wietnamie i na Bliskim Wschodzie oraz prowadzonych ćwiczeń wykazały, że szeregu zadań wynikających z wyżej opisanych powodów nie może spełnić tradycyjne lotnictwo frontowe z wielu przyczyn, a mianowicie:

- bardzo duża prędkość współczesnych samolotów utrudnia prowadzenie rozpoznania małych lub pojedynczych obiektów będących często w ciągłym ruchu;
- nierregularność i niestabilność linii styczności bojowej wojsk i trudności jej ustalenia z pokładu szybko lecącego samolotu;

- długi stosunkowo czas obróbki danych z rozpoznania lotniczego, zwłaszcza na oddalonych znacznie od wojsk walczących lotniskach;
- mała odległość celów w ugrupowaniu pierwszorzutowych oddziałów przeciwnika od własnych wojsk walczących;
- trudności w nawiązaniu łączności przez pododdziały walczące z nisko lecącymi samolotami własnymi na dużych szybkościach i ich rozpoznawaniu co zagraża własnemu lotnictwu ze strony własnych wojsk nasyconych indywidualnymi środkami przeciwlotniczymi;
- długi czas obiegu informacji pomiędzy sztabami zainteresowanych wojsk walczących i niepodporządkowanych im oddziałów lotniczych;
- brak możliwości natychmiastowego korygowania zadań lotnictwa przez dowódców wojsk lądowych w zależności od zmieniającej się sytuacji itd.

Badania naukowe oraz doświadczenia z działań bojowych i ćwiczeń wykazały, że szereg zadań na korzyść bezpośrednio walczących wojsk w opisanych wyżej warunkach może spełnić skutecznie specjalne lotnictwo podporządkowane dowódcom związków taktycznych i operacyjnych wojsk lądowych, wyposażone w aparaty latające na małych prędkościach, odpowiednio uzbrojone i wyposażone, bazujące w ugrupowaniu tych związków, podążające bezpośrednio za wojskami i utrzymujące stały bezpośredni kontakt z walczącymi oddziałami.

Praktyka pokazała, że nowy środek latający jakim jest śmigłowiec ze swoimi wszystkimi walorami, a przede wszystkim z możliwością pionowego startu i lądowania z płaszczyzn startowych

nie wymagających specjalnego przygotowania, mogący manewrować na małych wysokościach w różnych płaszczyznach, mogący wykonywać zadania w locie i podczas zawisu, mogący pojawić się natychmiast w określonym miejscu i czasie i t d, jest tym aparatem latającym, który odpowiada całkowicie wymaganiom takiego lotnictwa.

"Śmigłowce dysponując skutecznym uzbrojeniem oraz charakteryzując się takimi właściwościami jak :

- możliwość pionowego startu i lądowania ;
- możliwość przystosowania się do warunków działań wojsk lądowych ;
- stosunkowo duża prędkość przelotu oraz ruchliwość;
- mała zależność od warunków atmosferycznych i terenu;
- doskonale warunki do prowadzenia obserwacji;

mogą w określonych sytuacjach wpływać na uzyskanie przewagi ogniowej w dowolnym miejscu i w minimalnie krótkim czasie. Są w stanie przedłużyć ogień artylerii i prowadzić działania w bezpośredniej styczności czołowych pododdziałów i oddziałów. Śmigłowce uzbrojone należy więc widzieć jako lotniczy środek wsparcia" */.

Ten specjalny rodzaj lotnictwa zyskał sobie miano lotnictwa wojsk lądowych.

Jak z powyższego wynika lotnictwo wojsk lądowych są to pododdziały, oddziały /związki taktyczne/ lotnictwa przeznaczone do wykonywania zadań bezpośrednio na korzyść oddziałów, związków taktycznych /operacyjnych/ wojsk lądowych, podporządkowane na stałe lub okresowo dowódcom ogólnowojskowych związków taktycznych /operacyjnych/ lub wchodzące organicznie w skład związków taktycznych /operacyjnych/.

---

*/. Zasady użycia lotnictwa wojsk lądowych w działaniach bojowych
MON Lot. 1750/76.

Wychodząc z wyżej sformułowanej definicji dochodzimy do wniosku, że do jednostek lotnictwa wojsk lądowych zaliczyć należy tylko te, które oprócz zadań bezpośrednio wykonywanych na korzyść wojsk lądowych nie wykonują innych zadań samodzielnych lub na korzyść innych rodzajów wojsk, jak np lotnictwo myśliwskie, myśliwsko-bombowe, myśliwsko-szturmowe, rozpoznania taktycznego lub operacyjnego.

Wychodząc z tejże definicji dochodzimy również do wniosku, że w skład lotnictwa wojsk lądowych należałoby zaliczyć pułki śmigłowców szturmowych. pułki lotnictwa transportowego oraz bezwzględnie pułki lotnictwa wojsk lądowych jako, że wyżej wymienione jednostki nie wykonują innych zadań, jak tylko na korzyść wojsk lądowych.

Do głównych zadań wykonywanych przez lotnictwo wojsk lądowych zalicza się :

- prowadzenie rozpoznania taktycznego;
- korygowanie ogniem artylerii i rakiet;
- prowadzenie wsparcia ogniowego walczących wojsk;
- niszczenie pojedynczych małowymiarowych, będących w ruchu obiektów, szczególnie broni pancernej i rakiet;
- przerzut desantów taktycznych, ich wysadzanie oraz wsparcie w toku działań bojowych ;
- dowóz środków materiałowych do wojsk walczących;
- ewakuacja rannych, porażonych i chorych;
- ewakuacja sprzętu i środków materiałowych;
- udział w dowodzeniu wojskami i organizacja łączności między sztabami;
- udział w wszechstronnym zabezpieczeniu wojsk jak rozpoznanie skażeń, zabezpieczenie inżynieryjno-saperskie,

pomoc w forsowaniu przeszkód wodnych, rejonów skażonych, rozpoznanie dróg marszu, rejonów rozwinięcia itp.

Aby lotnictwo wojsk lądowych mogło sprostać stawianym przed nim zadaniom, jego struktura organizacyjna przewiduje pododdziały /oddziały/ przeznaczone do spełnienia określonych następujących funkcji :

- rozpoznania;
- korygowania ogniem artylerii;
- korygowania ogniem rakiet taktyczno-operacyjnych;
- wsparcia ogniowego /szturmowe/;
- transportowe;
- lotnictwo łącznikowego.

Ponieważ wyszkolenie personelu latającego, a zwłaszcza walory aparatu latającego jakim jest śmigłowiec na to pozwalają, szereg zadań może być, w zależności od potrzeb lub zaistniałej sytuacji, wykonywanych jednocześnie lub przez pododdziały przeznaczone do innych zadań np : wszystkie śmigłowce w zależności od sytuacji mogą wykonywać zadania związane z desantowaniem lub transportowaniem środków i wykonywaniem ewakuacji, śmigłowce szturmowe mogą prowadzić rozpoznania, wszystkie śmigłowce mogą wystąpić w charakterze łącznikowych itp.

Potrzeba wydzielenia lotnictwa wojsk lądowych, jak i jego duża przydatność na współczesnym polu walki, została należycie oceniona przez wszystkie armie świata zarówno Stanów Zjednoczonych, pozostałych członków paktu NATO, jak i sygnatariuszy Układu Warszawskiego. W miarę rozwoju produkcji śmigłowców ich udoskonalenia, konstruowania śmigłowców /samolotów/ z przeznaczeniem do spełnienia określonych zadań w ramach lotnictwa wojsk lądowych poszczególne armie świata rozwijają i udoskonalają lotnictwo wojsk lądowych.

W armiach państw zachodnich lotnictwo wojsk lądowych wchodzi zazwyczaj organicznie w skład struktury organizacyjnej związków taktycznych i operacyjnych.

Jak wielką rolę przypisuje się lotnictwu wojsk lądowych w tych armiach świadczy ilościowe nasycenie śmigłowcami /samolotami/poszczególnych związków*.

Lp.	Nazwa związku /oddziału/	Ilość śmigłowców /samolotów/						Ra- zem
		ppano	szturm.	obser. rozp.	tran- sport	ogól. prze- znacz.	samol.	
<u>Stany Zjednoczone</u>								
1.	Dywizja piechoty	42				113		155
2.	Dywizja zmechanizowana	42				67		109
3.	Dywizja pancerna	42				67		109
4.	Dywizja powietrznodesantowa			47				160
5.	Dywizja powietrznoszturmowa		111	93	48	176	6	434
6.	Rozpoznawczy pułk pancerny	21						69
<u>Republika Federalna Niemiec</u>								
7.	Dywizja zmechanizowana							12
8.	Dywizja pancerna							12
9.	Dywizja piechoty górskiej							12
10.	Dywizja piechoty zmotoryzowanej							12
11.	Brygada śmigłowców KA			14	91			105
<u>Wielka Brytania</u>								
12.	Dywizja pancerna							24
13.	Korpuszna grupa piechoty	6						12
14.	Korpuszny pułk śmigłowców		12					24
15.	Brygada piechoty morskiej							13
<u>Francja</u>								
16.	Dywizja zmechanizowana		10					35
17.	Dywizja powietrznodesantowa							72
<u>Holandia</u>								
18.	Dywizja zmechanizowana							24
19.	Dywizja pancerna							24

x/ kompendium sił zbrojnych państw NATO Sygn. Sztab. Gen. 897/79r.

Powyższą tezę uzasadniają przekonywująco sumaryczne ilości samolotów i śmigłowców jakimi dysponują Połączone Siły Lądowe NATO na Europejskim Teatrze Wojny.

W skład lotnictwa sił lądowych na Europejskim Teatrze Wojny wchodzi następujące ilości samolotów i śmigłowców : +/

Północnoeuropejski TDW - 36 śmigłowców wielozadaniowych i pomoc-
niczych

Północna Grupa Armii - 475 samolotów i śmigłowców w tym : -

- 24 samoloty

- 385 śmigłowców wielozadaniowych i pomoc-
niczych

- 66 śmigłowców przeciwpancernych

Centralna Grupa Armii - 1380 samolotów i śmigłowców w tym :

- 82 samoloty

- 210 śmigłowców przeciwpancernych

- 1088 śmigłowców wielozadaniowych i pomoc-
niczych

Ogółem na SE TDW

- 1855 samolotów i śmigłowców w tym:

- 106 samolotów

- 276 śmigłowców przeciwpancernych

- 1473 śmigłowce wielozadaniowe i pomoc-
nicze

Południowoeuropejskim TDW - 1805 samolotów i śmigłowców w tym:

- 454 samoloty

- 751 śmigłowców wielozadaniowych i
pomocniczych

+/. Bez sił i środków, którymi dysponują poszczególne PTSP.

Ogółem na Europejskim Teatrze Wojny :

- 3106 samolotów i śmigłowców w tym:
- 560 samolotów
- 276 śmigłowców przeciwpancernych
- 2270 śmigłowców wielozadaniowych i pomocniczych.

Oprócz ilościowego nasycenia wojsk lądowych śmigłowcami prowadzi się intensywne badania nad nowymi ich typami, zasadami ich użycia oraz materiałowo-technicznego zabezpieczenia ich działań bojowych.

Tyłowe zabezpieczenie działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych z uwagi na jego szczególny charakter, zasady jego wykorzystania, warunki bazowania, strukturę organizacyjną składającą się z wielu oddzielnych pododdziałów, duże rozproszenie sił na dużej przestrzeni, potrzebę ciągłego podążania za wojskami walczącymi, na korzyść których wykonują zadania itp., stanowi proces dość skomplikowany. Szczególnie skomplikowane wydaje się kierowanie systemem zabezpieczenia tyłowego.

O ile zasady samego wykorzystania oddziałów i pododdziałów lotnictwa wojsk lądowych na polu walki znalazły dość szerokie odbicie w pracach naukowych i publikacjach, to proces zabezpieczenia tyłowego tego rodzaju lotnictwa jest wciąż domeną nie znajdującą należytego miejsca w opracowaniach teoretycznych. Za potwierdzeniem powyższej tezy przemawia fakt, że na ponad trzysta publikacji dostępnych obecnie w naszych zbiorach bibliotecznych poświęconych problematyce zastosowania i wykorzystania śmigłowców, publikowanych zarówno w języku polskim jak i rosyjskim, niemieckim, angielskim i francuskim, zaledwie kilka i to dość powierzchownie lub szczerkowo traktuje o procesie tyłowego ich zabezpieczenia.

Pewną próbę rozwiązania problemu zabezpieczenia bazowania, manowru lądowiskowego oraz materiałowo-technicznego działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych podjęto w rozprawie doktorskiej na temat : " Zastosowanie bojowe śmigłowców szturmowych w operacji zaczepnej i obronnej armii " - rozdział : " Zabezpieczenie tyłowe działań bojowych śmigłowców", w pracy zbiorowej: "Zastosowanie bojowe śmigłowców szturmowych", wyd.ASG 1975 r. oraz w materiałach do sympozjum : " Zastosowanie bojowe śmigłowców szturmowych", autor płk dr Euzebiusz Barszcz.

Materiały te sygnalizują jedynie pewne zagadnienia kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych nie stawiając sobie za cel rozwiązania tego problemu.

Proces kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych z uwagi na udział w nim zarówno tyłów lotniczych jak i ogólnowojskowych, znacznie bardziej skomplikowany od systemu zabezpieczenia tyłowego lotnictwa frontowego, w dalszym ciągu pozostaje jeszcze nie rozpracowany. W tym względzie istnieje jeszcze dużo nie wyjaśnionych zagadnień, a mianowicie: co rozumiemy pod pojęciem system zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych, przeznaczenie i zadania tego systemu, jaka ma być struktura organizacyjna tyłów lotnictwa wojsk lądowych, jakie są wymagania w stosunku do kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego, znaczenie, cele i zadania kierowania, poszczególne szczeble kierowania, obieg informacji w systemie kierowania zabezpieczeniem tyłowym, osoby funkcyjne i zakres ich kompetencji, metody i treść pracy osób funkcyjnych, oraz siły i środki wykorzystywane w kierowaniu.

Główny Inspektor Szkolenia przemawiając na odprawie szkoleniowej kadry sił zbrojnych PRL w dniu 5 listopada 1979 r stwierdził : "Pomyślne rezultaty mamy także w organizacji dowodzenia lotnictwem, z wyjątkiem lotnictwa wojsk lądowych".

W świetle istniejącej sytuacji szczególnie ważne wydaje się ustalenie i sprecyzowanie kompetencji i zakresu obowiązków osób funkcyjnych tyłów wojsk lądowych oraz zależności i powiązań pomiędzy poszczególnymi szczeblami tyłów wojsk lądowych i lotnictwa ściśle określając, nawiązanie i utrzymywanie współdziałania pomiędzy tymi obydwoma kierunkami.

" W umiejętności zapewniania sprawnego współdziałania wojsk odzwierciedlają się zdolności organizacyjne i wydajność operacyjna organów dowodzenia", - powiedział w swoim przemówieniu na odprawie szkoleniowej kierowniczej kadry sił zbrojnych PRL w dniu 5 listopada 1979 r. szeF Sztabu Generalnego WP jednocześnie stwierdzając : "Wydaje się również, że zbyt słabo opracowane mamy problemy współdziałania związane z przenoszeniem działań w trzeci wymiar, z rozszerzającym się zakresem wykorzystania i zwalczania desantów, działań śmigłowców bojowych oraz manewrów wojsk w przestrzeni powietrznej ".

Zaproponowane w pracy rozwiązania, w rezultacie których szereg szczebli tyłów wojsk lądowych zostaje dodatkowo obciążonych odpowiedzialnością i obowiązkami w zakresie zarówno udziału w samym zabezpieczeniu działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych jak i kierowaniu tym zabezpieczeniem może wywołać wiele sprzeciwów.

Niemniej jednak, chcąc mieć lotnictwo wojsk lądowych i korzystać z jego usług, wojska lądowe /przede wszystkim ich tyły/, będą zmuszone zaangażować się w świadczeniu szeregu zadań na korzyść tego lotnictwa.

W swoim wystąpieniu na odprawie szkoleniowej kierowniczej kadry sił zbrojnych w dniu 5 listopada 1979r. minister obrony narodowej stwierdził : " Wojska lądowe, a w szczególności pancerne i zmechanizowane przyzwyczały się tradycyjnie, że wszystko dziać się powinno tylko na ich korzyść."^{+/}

Wysoką rangę współdziałaniu lotnictwa wojsk lądowych z wojskami lądowymi nadają w corocznych rozkazach zarówno minister obrony narodowej jak i dowódca Wojsk Lotniczych.

Na wspomnianej już wyżej odprawie szkoleniowej 5 listopada 1979 r. minister obrony narodowej powiedział : " Odrębną wreszcie sprawą jest dotychczas nie do końca wypracowane optymalne usytuowanie, organizacja, sposób dysponowania oraz współdziałania z lotnictwem wojsk lądowych, a w pierwszym rzędzie ze śmigłowcami".

Materiał inspekcji sił zbrojnych Nr 0770 MON z 15.11.79r. dotyczący tematu badawczego Nr 1 /rozliczeniowego/, wynikającego z Dyrektywy MON do działalności Sił Zbrojnych PRL w latach 1976-1980 " Zasady działania śmigłowców uzbrojonych oraz powietrzno-lądowych zespołów ogniowo-uderzeniowych " zaleca :

" Przeanalizować obowiązujące dotychczas "podobne" podporządkowanie lotnictwa wojsk lądowych, ujemnie wpływające na ostateczne opracowanie zasad jego szkolenia i wykorzystania oraz organizację i zabezpieczenie działań bojowych ".

---

x/ Wystąpienie MON na odprawie szkoleniowej kierowniczej kadry sił zbrojnych PRL MON Sztab.Gen.11.9.79

"Należało by również poczynić starania zmierzające do ujednoczenia poglądów w zakresie:

- kompetencji lotniczych i ogólnowojskowych ogniw dowódczo-sztabowych w zakresie planowania, organizacji i bojowego użycia śmigłowców szturmowych;
- organizacji dowodzenia i współdziałania;
- bojowego, materiałowo-technicznego i lotniskowego zabezpieczenia."

W oparciu o punkt 15 rozkazu minister obrony narodowej na rok 1980 o brzmieniu : " Podwyższać na wszystkich szczeblach dowodzenia umiejętność organizacji i utrzymywania współdziałania" dowódca wojsk lotniczych w planie szkolenia wojsk lotniczych na rok 1980 ujął następujące wytyczne:" Dowódcom 49 i 56 plwl w ramach współpracy szkoleniowej z POW i SOW poszukiwać nowych zasad współdziałania lotnictwa wojsk lądowych z ogólnowojskowymi ZT, szczególnie w manewrowych formach działań bojowych w głębi ugrupowania nieprzyjaciela, ze szczególnym uwzględnieniem udziału w lądowo-powietrznych zespołach uderzeniowych i działaniach rajdowych +/.

Rozpracowanie powyższych problemów w zakresie kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego i danie na nie odpowiedzi oraz zaproponowanie rozwiązań ma na celu niniejsza praca.

Nawet częściowe rozwiązanie powyższych problemów przyczyniłoby się wydatnie zarówno do praktycznego usprawnienia systemu kierowania zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych, jak i do podniesienia wyszkolenia kadry tyłów wojsk lotniczych i tyłów wojsk lądowych w dziedzinie zabezpieczenia tyłowego działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych.

+/. Plan szkolenia wojsk lotniczych na rok 1980.

R O Z D Z I A Ł I

SYSTEM ZABEZPIECZENIA TYŁOWEGO

LOTNICTWA WOJSK LĄDOWYCH

1.1. Pojęcie systemu zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych.

Pod pojęciem systemu rozumiemy : "Zbiór jednostek tworzących jakąś całość organizacyjną służących jednemu celowi", "zasady organizacji, ogół przepisów, reguł obowiązujących, stosowanych w jakiejś dziedzinie, według której coś jest wykonane", "określony sposób, metoda wykonywania jakiejś czynności", "uporządkowany zbiór twierdzeń, poglądów tworzących jakąś teorię".^{+/}

System - 1/ Zestawienie, całościowy uporządkowany układ przedmiotów, zdarzeń, twierdzeń, reguł, postępowania.

2/ Porządek uwarunkowany planowanym układem części lub członów tej całości :

- zbiór jednostek tworzących całość organizacyjną ;
- forma, sposób urządzenia, zorganizowania czegoś;
- określony sposób, metoda postępowania lub wykonania jakiejś czynności;
- zbiór zasad stanowiących podstawę jakiejś dyscypliny ^{++/}.

Pod pojęciem " zabezpieczenie tyłowe" lotnictwa wojsk lądowych rozumiemy kompleks przedsięwzięć i czynności wykonywanych przez wszystkie służby /pododdziały, oddziały i zakłady/ tyłowe w zakresie inżynieryjno-lotniskowego, materiałowego, technicznego,

---

+/. Mały słownik języka polskiego. Państwowe Wydawnictwo Naukowe. Warszawa 1968 rok.

++/. Mała Encyklopedia Powszechna, P i W 1956 r. S.937.

medycznego i przeciwpożarowego zabezpieczenia, bezpośrednio obsługi lotów, obsługi gospodarzo-bytowej oraz obrony i ochrony bazowania.

Celem tyłowego zabezpieczenia jest zapewnienie stałej gotowości oddziałów, pododdziałów i związków lotnictwa wojsk lądowych do wykonania stawianych im zadań.

Zabezpieczenie inżynieryjno-lądowiskowe obejmuje : przygotowanie lądowisk, ich prawidłową eksploatację i konserwację, wykonanie bieżących remontów, wykonanie przedsięwzięć związanych z obroną przed bronią masowego rażenia jak : budowa schronów i ukryć, wykonanie przedsięwzięć maskowniczych oraz likwidację skutków uderzeń przeciwnika na lądowiska.

W zakres zabezpieczenia materiałowego wchodzi : planowanie, dowóz, przyjmowanie, przechowywanie i konserwacja, wydawanie środków materiałowych oraz prowadzenie ewidencji i sprawozdawczości materiałowej.

Zabezpieczenie techniczne obejmuje : właściwą eksploatację sprzętu bojowego i obsługi zgodnie z obowiązującymi przepisami, organizację i realizację przeglądów i napraw sprzętu oraz udzielanie pomocy technicznej załogom śmigłowców uszkodzonych lądującym poza lądowiskiem.

Zabezpieczenie medyczne obejmuje : organizację i przeprowadzenie przeglądów lekarskich oraz obserwację stanu zdrowia żołnierzy ze szczególnym uwzględnieniem personelu latającego, udzielanie pomocy medycznej porażonym i chorym oraz ewakuację ich do szpitali, realizację przedsięwzięć sanitarno-higienicznych i przeciwepidemiologicznych, udzielanie pomocy załogom śmigłowców przymusowo lądującym, kontrolę wyżywienia i zaopatrzenia w wodę, lekarską kontrolę stanu osobowego pracującego w warunkach szkodliwych dla zdrowia, zaopatrzenia w sprzęt i materiały medyczno-

sanitarne, prowadzenie rozpoznania sanitarno-epidemiologicznego, szkolenie stanu osobowego w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

Przedsięwzięciami zabezpieczenia przeciwożarowego jest organizacja służby przeciwożarowej w rejonie miejsc rozmieszczenia śmigłowców, utrzymywanie w stałej gotowości odpowiednich sił i środków do gaszenia pożarów na lądowisku, w jego rejonie oraz w rejonach rozmieszczenia sprzętu i służb, szkolenie stanu osobowego w zakresie posługiwania się sprzętem przeciwożarowym oraz przestrzegania przepisów przeciwożarowych.

Bezpośrednia obsługa lotów obejmuje: przygotowanie i sprawdzenie nawierzchni lądowiska, urządzeń i dróg dojazdowych, przygotowanie środków materiałowych do wydania oraz ich dostarczenie do stoisk śmigłowców, obsługa startu i lądowania, urządzenie i utrzymanie w należytych stanie SD, pomieszczeń dla personelu latającego, zabezpieczenie startu i lądowania śmigłowców pod względem przeciwożarowym, przewóz personelu latającego i technicznego z miejsc zakwaterowania do śmigłowców i z powrotem, tankowanie śmigłowców paliwem, uzupełnianie oleju, ładowanie sprężonymi gazami, dostarczanie środków rozruchu silników, akumulatorów, holowanie śmigłowców, dostarczanie na lądowisko posiłków i organizacja punktu pomocy medycznej lądowiska.

W zakres obsługi gospodarczo-bytowej wchodzi:
organizowanie właściwego żywienia stanu osobowego, rozwijanie ruchomych punktów wydawania strawy na lądowisku, wydawanie w określonym czasie należnych przedmiotów mundurowych, organizowanie kąpieli, pranie i wymiana bielizny pościelowej i osobistej, zapewnienie zakwaterowania stanu osobowego, zapewnienie odpoczynku dla personelu latającego, zabezpieczenie ogrzewania i oświetlenia

pomieszczeń, organizowanie warsztatów naprawczych, punktów usługowych, suszenie umundurowania itp.

Obrona i ochrona bazowania obejmuje :

zapobieganie dokonania aktów dywersyjnych lub niespodziewanych napadów na lądowisko, odparcie napadu przeciwnika oraz szybką likwidację jego skutków, zabezpieczenie sprzętu, urządzeń i środków materiałowych przed zniszczeniem lub kradzieżą, utrzymanie porządku i dyscypliny w rejonie lądowiska.

Wychodząc z definicji ogólnej systemu oraz z definicji i treści zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych można dokonać próby zdefiniowania pojęcia systemu zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych.

A zatem "system zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych " jest to zbiór pododdziałów, oddziałów, zakładów, urządzeń i służb wraz z wyposażeniem, transportem i środkami materiałowymi tworzący określoną całość organizacyjną, działający na wspólnych obowiązujących zasadach w oparciu o określone przepisy, reguły i metody postępowania realizujący kompleks przedsięwzięć i czynności w zakresie inżynieryjno-lądowiskowego, materiałowego, technicznego, medycznego i przeciwpożarowego zabezpieczenia, bezpośredniej obsługi lotów, obsługi gospodarczo-bytowej oraz obrony i ochrony bazowania w celu zapewnienia stałej gotowości pododdziałów, oddziałów i związków lotnictwa wojsk lądowych do wykonania stawianych im zadań.

1.2. Przeznaczenie i zadania systemu zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych.

System zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych przeznaczony jest do stałego, wszechstronnego i terminowego zaspokajania wszystkich potrzeb, w zakresie tyłowego zabezpieczenia pododdziałów, oddziałów i związków, niezbędnych w szkoleniu w czasie pokoju, w zapewnieniu przedsięwzięć mobilizacyjnych w poszczególnych fazach osiągania gotowości bojowej, w toku podporządkowywania elementów lotnictwa wojsk lądowych związkom taktycznym i operacyjnym, podczas wyprowadzenia ich na kierunek operacyjny oraz w toku działań bojowych.

Przed systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych stoją następujące zadania :

- stworzenie i zapewnienie należytych warunków szkolenia pododdziałom, oddziałom i związkom lotnictwa wojsk lądowych w garnizonach i na lotniskach pokojowego bazowania drogą odpowiedniej eksploatacji i utrzymania w gotowości lotnisk, zapewnienia odpowiednich warunków gospodarczo-bytowych oraz materiałowego, medycznego i technicznego zabezpieczenia procesu szkolenia i funkcjonowania jednostek;
- terminowe i dokładne wykonanie wszystkich przedsięwzięć mobilizacyjnych w zależności od poszczególnych stanów osiągania gotowości bojowej jak: uaktualnienie planów mobilizacyjnych, przedkładanie do WAK aktualnych zapotrzebowań, odwołania z urlopow żołnierzy, skoszarowanie kadry zawodowej, wydanie broni osobistej i uposażenia, utrzymanie śmigłowców w gotowości do działań, załadowanie zapasów na pojazdy, przygotowanie

drugiej jednostki ognia do załadowania, przygotowanie pododdziałów OPL do obrony lądowisk, osiągnięcie gotowości czołówek zabezpieczenia naziemnego, rozśrodkowanie sił i środków do zabezpieczenia eskadr, przyjęcie śmigłowców na uzupełnienie itp ;

- ustalenie, którym związkom operacyjnym /taktycznym/ podporządkowuje się oddziały lotnictwa wojsk lądowych /eskadry rozpoznawczo-łącznikowe/, klucze korygowania ogniem artylerii i rakiet, miejsce i czasu rozmieszczenia poszczególnych związków operacyjnych /taktycznych/ w rejonach alarmowych /wyjściowych/ ;
- dokonanie podziału sił i środków zabezpieczenia naziemnego do wysłania eskadr na lądowiska przewidywanego bazowania w rejonach podporządkowania ich związkom wojsk lądowych;
- wybór lądowisk pośredniego lądowania w toku przebazowania eskadr i zabezpieczenie na nich lądujących i startujących śmigłowców;
- wybór lądowisk i przemieszczenie na nie sił i środków naziemnego zabezpieczenia w celu zapewnienia manewru pułków lotnictwa wojsk lądowych i ich poszczególnych eskadr /kluczy/ w toku przebazowania w ramach przegrupowania wojsk na kierunek operacyjny;
- ustalenie zasad zaopatrywania lotnictwa wojsk lądowych w poszczególne rodzaje środków materiałowych zarówno typu lotniczego, jak i ogólnowojskowego, jak również zasad udzielania pomocy przez wojska lądowe w zakresie inżynieryjno - technicznego i medycznego zabezpieczenia oraz obrony i ochrony itp.
- ciągłe zabezpieczenie pułków lotnictwa wojsk lądowych, poszczególnych eskadr i kluczy pod względem inżynieryjno-lądowiskowym, materiałowym, technicznym i medycznym, bezpośredniej obsługi lotów, obsługi gospodarczo-bytowej, ochrony i obrony bazowania w

toku działań bojowych, a zwłaszcza pod względem zapewnienia ciągłego manewru lądowiskowego w ślad za wojskami lądowymi, zaspokajanie w niezbędne środki materiałowe i natychmiastowe odtworzenie gotowości bojowej śmigłowców do następnych wylotów bojowych.

W realizacji wyszczególnionych zadań stojących przed systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych powinny partycypować zarówno organa tyłowe wojsk lotniczych jak i wojsk lądowych.

Udział organów tyłowych wojsk lądowych jest niezbędny, zwłaszcza od momentu podporządkowania lotnictwa wojsk lądowych ogólnowojskowym związkom operacyjnym / taktycznym/ +/.

+/. Konieczność udziału tyłów wojsk lądowych w wykonaniu zadań zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych została udowodniona w rozdziale V pracy doktorskiej: "Zastosowanie bojowe śmigłowców szturmowych w operacji zaczepnej i obronnej armii", Wyd ASG 1977 r.

R O Z D Z I A Ł II

KIEROWANIE SYSTEMEM ZABEZPIECZENIA TYLOWEGO

LOTNICTWA WOJSK LĄDOWYCH

2.1. Wymagania w stosunku do kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych

Nie przypadkowo w pracy przyjęto termin "Kierowanie" zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych, rozumiejąc przez to, że kierowanie jest pojęciem szerszym obejmującym przedsięwzięcia i czynności zarówno dowodzenia jak i zarządzania.

Ponieważ ogólna teoria kierowania, a w tym dowodzenia i zarządzania, została szczegółowo i dokładnie rozpracowana przez wielu wybitnych specjalistów, w pracy jedynie wypada powołać się na ich dociekania i sformułowania.

"Kierownictwo najogólniej pojęte polega na tym, że impuls dowolny danego osobnika jest dziełem innego osobnika. Osobnik B działa przeto, starając się wykonać plan przyjęty przez innego osobnika A w odniesieniu do działania osobnika B ". +/

"Kierowanie - w myśl teorii i organizacji zarządzania / stwierdza gen. Władysław Króź / - jest integralną częścią wszelkiego zorganizowanego działania. W praktyce wyraża się ono w formie czterech ściśle powiązanych ze sobą sprzężonych i tworzących zaartę całość funkcję kierowania, do których należą: planowanie, organizowanie, pobudzanie i kontrolowanie " ++/

+/. Tadeusz Kotarbiński : Traktat o dobrej robocie. Warszawa 1958 r. str. 101.

++/. Rozprawa doktorska gen. bryg. Wł. Króza : Organizacja i sposoby doskonalenia funkcji systemów i struktura organów kierowania szczebla taktycznego wojsk lądowych /DZ, DPanc/ w świetle teorii organizacji i zarządzania. Warszawa 1973 r. s.14.

" Przez kierowanie rozumie się działanie powodujące zachowanie się człowieka /ludzi/ lub rzeczy zgodnie z zamiarem kierującego " +/

" Dowodzenie jest podstawową formą kierowania wojskami opartą na uprawnieniu do kompleksowego kształtowania wszystkich elementów gotowości bojowej w odniesieniu do bezpośrednio i pośrednio podległych żołnierzy, a więc wszechstronnego przygotowania się do działania i do kierowania podczas wykonywania zadań bojowych " +/

Dowodzenie jak z powyższego wynika jest podstawową formą kierowania w siłach zbrojnych.

Głównym celem dowodzenia jest utrzymanie gotowości bojowej poprzez zapewnienie stanu moralno-politycznego, poziomu wyszkolenia bojowego stanu osobowego, uzbrojenia i wyposażenia odpowiedniego stopnia ukończenia oraz zabezpieczenia materiałowo-technicznego.

Dowodzenie jest to działalność dowódców i organów dowodzenia mająca na celu zapewnienie wykonania przez podległe wojska postawionych im zadań bojowych ++/

Istota dowodzenia polega na podejmowaniu skutecznych decyzji, terminowym przekazywaniu zadań bojowych i konsekwentnym wprowadzaniu ich w życie, a także narzucanie nieprzyjacielowi swojej woli przez oddziaływanie na niego wszystkimi dostępnymi siłami i środkami.

" Pod dowodzeniem należy rozumieć praktyczną działalność dowódców, sztabów i szefów rodzajów wojsk /służb/ skierowaną na przygotowanie i organizację działań bojowych, a także

---

+/. Wł. Mróz : Kierowanie i organizacja pracy sztabowej w okresie pokoju. MON. - Sztab Gen. Warszawa 1974 r.

++/. Regulamin służby sztabów w polu Wyd. ASG 1979r.

ukierunkowanie wysiłków podległych pododdziałów, oddziałów i związków do wykonania postawionego zadania " +/

Dowodzenie wojskami obejmuje :

- utrzymanie wysokiego stanu moralno-politycznego wojsk i stałej ich gotowości bojowej;
- ciągłe zdobywanie danych o sytuacji oraz wykrywanie prawdopodobnych zamiarów nieprzyjaciela ;
- terminowe podejmowanie decyzji i przekazawanie zadań podwładnym;
- organizowanie i utrzymanie współdziałania;
- zabezpieczenie działań bojowych, kontrolę wykonania postawionych wojskom zadań i udzielanie im pomocy ++/

Szczegółowa analiza treści dowodzenia doprowadza do wniosku, że na treść dowodzenia wojskami składają się następujące główne funkcje :

- utrzymanie sił " w pełnej gotowości do działań;
- obiektywnie opracowane informacje dotyczące przeciwnika i wojsk własnych, sprecyzowanie celu działania i zamiaru;
- ustalenia etapów i wariantów działania, podjęcie optymalnej decyzji;
- pozyskanie zasobów ludzkich i materiałowo-technicznych;
- zaplanowanie działań i postawienie zadań wykonawcom;
- organizacja współdziałania;
- zapewnienie warunków rozumienia zadań i celów działania oraz wyzwolenia twórczych elementów w działaniu;
- organizacja i sprawdzenie systemu dowodzenia wojskami;
- kontrola wykonania zadań" +++/

+/. K. Skrobogatkina : Usprawlenije wojskami - procznaja naucznaja osnowa " Wojennaja Mysl 12.1966 r.

++/. Regulamin służby sztabów w polu Wyd. ASG 1979r.

+++/. J. Orzechowski : Dowodzenie i sztaby" Wyd. BSW. MON Warszawa 1974 r. wyd. I, s 12.

Zarządzanie jest przedłużeniem dowodzenia. "Zarządzanie jako szczególny przypadek kierowania jest formą władzy organizacyjnej, która uprawnia osoby funkcyjne do kształtowania niektórych elementów gotowości bojowej lub tylko ich fragmentów w odniesieniu do wojsk podległych danemu szczeblowi kierowania, a więc jest naceLOWANE na przygotowanie tych wojsk do działań zgodnie z zamiarem /rozkazami itp./ dowódcy i na należyte ich użycie w walce " +/.

"Zarządzanie jest pomocniczą formą kierowania opartą na uprawnieniu do kształtowania niektórych elementów gotowości bojowej lub tylko ich części składowych w odniesieniu do wojsk podległych danemu szczeblowi kierowania " ++/.

Z powyższego wynika że dowodzi ten kto zajmuje pewne stanowisko i spełnia odpowiednią funkcję i w swojej działalności ma prawo i obowiązek kształtować wszystkie wyszczególnione cechy /elementy/ - natomiast ten kto kształtuje tylko niektóre z nich - zarządza.

W procesie kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych spotykamy się z obydwoma kierunkami wyżej opisanej działalności co oznacza, że w pewnych relacjach i na pewnych szczeblach występuje bądź dowodzenie bądź zarządzanie, lub dowodzenie i zarządzanie jednocześnie.

Szczegółowy i dokładny podział kompetencji poszczególnych osób funkcyjnych na odpowiednich szczeblach kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych rozpracowany zostanie w następujących podrozdziałach niniejszej pracy.

Niezależnie jednak od wyżej wymienionego podziału dowodzenia i zarządzania systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk ląd-

+/. Rozprawa doktorska gen. bryg. Wł. Mróz: Organizacja i sposoby doskonalenia funkcji, systemów i struktura organów kierowania szczebla taktycznego wojsk lądowych /DZ, DPanc/ w świetle teorii organizacji i zarządzania. Warszawa 1973 r. s.17.

++/. Wł. Mróz: Kierowanie i organizacja pracy sztabowej w okresie pokoju. s.9 Wyd. MON Sztab Gen. W-wa 1974 r.

wych, należy spełniać szereg wymagań obowiązujących w dowodzeniu w ogóle czyli opierać się na następujących zasadach : partyjność, celowość, przewidywanie, jednoosobowość, centralizacja, ekonomiczność, operatywność, ciągłość, stanowczość, elastyczność, i skrytość. +/

Partyjność polega na uwzględnianiu wcielania w dowodzeniu i zarządzaniu metodologii marskistowsko-leninowskiej w realizacji przedsięwzięć dowodzenia i zarządzania oraz aktywnym udziale dowódców, organów dowodzenia /zastępców dowódców ds. techniki i zaopatrzenia i kwatermistrzów/ w działalności partyjno-politycznej.

Celowość dowodzenia i zarządzania polega na określaniu realnego celu w zakresie zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych zgodnego z zamiarem zastosowania lotnictwa wojsk lądowych w operacji /walce/, możliwościami oddziałów /pododdziałów/ urządzeń i zakładów tyłowych oraz warunkami konkretnej sytuacji.

Cel zabezpieczenia tyłowego dowódca określa w zamiarze operacji /walki/ oraz w dyrektywie tyłowej, a dla podwładnych - w zadaniach i zarządzeniach tyłowych.

Wszelkie przedsięwzięcia dowodzenia i zarządzania w działalności tyłów powinny być rozpatrywane z uwzględnieniem tego w jakim stopniu ich realizacja przyczynia się do osiągnięcia celu przez walczące oddziały /pododdziały/ i związki lotnictwa wojsk lądowych.

Przewidywanie polega na określaniu, na podstawie wnikliwej i ciągłej oceny sytuacji tyłowej możliwych zmian w zakresie

---

+/. Regulamin służby sztabów w polu Wyd. ASG 1979r.

potrzeb, charakteru i przebiegu zabezpieczenia tyłowego przyszłych działań lotnictwa wojsk lądowych i wynikających z nich konsekwencji w dowodzeniu i zarządzaniu zabezpieczeniem tyłowym.

Jednoosobowe dowodzenie /zarządzanie/ polega na osobistym powzięciu decyzji przez dowódcę / zastępcę dowódcy ds. techniki i zaopatrzenia, szefa, kwatermistrza/, w zakresie swoich kompetencji i realizacji najważniejszych przedsięwzięć dowodzenia /zarządzania/ zgodnie z uprawnieniami przyznanymi mu w regulaminach i rozkazach wyższych przełożonych.

Każda osoba organów dowodzenia /zarządzania/ ponosi odpowiedzialność za realizację zadań zgodnie z decyzją dowódcy /szefa/ i zakresem obowiązków wynikających z pełnionej przez nią funkcji.

Centralizacja dowodzenia polega na ukierunkowaniu przez nadrzędny organ dowodzenia /zastępcę dowódcy ds. techniki i zaopatrzenia kwatermistrza, szefa/ wysiłków oddziałów /pododdziałów/ urządzeń i zakładów tyłowych stosownie do zamiaru dowódcy /szefa/ i planu zabezpieczenia tyłowego działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych, opracowywanego zależnie od sytuacji ramowo bądź bardziej szczegółowo. Stopień centralizacji powinien odpowiadać konkretnej sytuacji tyłowej i warunkom działań bojowych.

Ekonomiczność dowodzenia /zarządzania/ polega na stosowaniu takich sposobów działania oddziałów /pododdziałów/ urządzeń i zakładów tyłowych lotnictwa wojsk lądowych w konkretnych warunkach, które zapewniają osiągnięcie celu zabezpieczenia tyłowego w jak najbardziej krótkim czasie i kosztem najmniejszego zużycia sił i środków oraz strat.

Operatywność dowodzenia /zarządzania/ polega na realizacji niezbędnych w danych warunkach przedsięwzięć /dowodzenia/ zarzą-

dzania w takim czasie i z taką szczegółowością, które umożliwiają zabezpieczenie tyłowe postawionego zadania bojowego. Osiąga się ją przez zapewnienie sprawnie działającego systemu informacyjnego o potrzebach lotnictwa wojsk lądowych i możliwościach zaspokojenia ich przez poszczególne elementy tyłowe, zastosowania właściwych metod podejmowania decyzji w zakresie pracy tyłów i przekazywania zadań pododdziałom, oddziałom i zakładom tyłowym oraz wprowadzenie i umiejętne wykorzystanie technicznych środków dowodzenia. Operatywność dowodzenia /zarządzania/ tyłami powinna zapewnić podjęcie skutecznych decyzji i przekazanie zadań oddziałom /pododdziałom/ i zakładom tyłowym w krótkim czasie gwarantującym możliwość przygotowania i realizacji zabezpieczenia tyłowego zadań stawianych przed lotnictwem wojsk lądowych.

Ciągłość dowodzenia /zarządzania/ polega na zapewnieniu dowódcom /zastępcom ds. techniki i zaopatrzenia i kwatermistrzom/ możliwości ciągłego wpływania na przebieg działalności w procesie zabezpieczenia tyłowego. Osiąga się ją przez : utrzymanie ciągłej łączności z przełożonymi, zabezpieczającymi oddziałami /pododdziałami/ i związkami taktycznymi lotnictwa wojsk lądowych oraz poszczególnymi elementami tyłowymi, odpowiednie urzutowanie, rozmieszczenie i przesuwanie tyłowych punktów dowodzenia oraz ich zabezpieczenie, meldowanie przełożonym oraz informowanie podwładnych o sytuacji tyłowej, organizację pracy i odpoczynku organów dowodzenia, sprawne odtwarzanie naruszonego systemu kierowania.

+/. Regulamin służby sztabów w polu Wyd ASG 1979r.

Stanowczość dowodzenia /zarządzania/ polega na bezwzględ-
nym, uporczywym wcielaniu w czyn powziętej decyzji na tyłowe
zabezpieczenie działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych.

Osiąga się ją przez zdecydowanie, silną wolę i przytomność umys-
łu dowódcy /zastępcy dowódcy ds. techniki i zaopatrzenia, kwater-
mistrza/ w każdej, nawet najtrudniejszej sytuacji, zapobieganie
powstania wśród podwładnych nastrojów załamania i paniki.

Elastyczność dowodzenia /zarządzania/ polega na korygo-
waniu uprzedniej lub powzięcie nowej decyzji na zabezpieczenie
tyłowe działań bojowych oraz postawienie zadań oddziałom /pod-
oddziałom/ i zakładowi tyłowym stosownie do zmian zaistniałych w
sytuacji tyłowej. Osiąga się ją przez wprowadzenie takich zmian
do decyzji i planu działania, które zapewniają realizację procesu
zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych niezależnie od
zmian w sytuacji.

Skrytość dowodzenia /zarządzania/ zabezpieczeniem tyłowym
lotnictwa wojsk lądowych polega na zachowaniu w tajemnicy przed
nieprzyjacielem wszystkich planowanych i realizowanych przedsię-
wzięć tyłowego zabezpieczenia i całego systemu kierowania tyłami
a zwłaszcza systemu łączności, punktów dowodzenia, przedsięwzięć
związanych z przygotowywanym manewrem lądowiskowym, zaopatrywa-
niem jednostek itp.

Dominującą rolę w zapewnieniu spełnienia wyżej opisa-
nych wymagań w stosunku do kierowania systemem zabezpieczenia
tyłowego lotnictwa wojsk lądowych powinien spełniać sztab +/,
który jest organem dowódcy w kierowaniu podległymi związkami

+/. Pod pojęciem sztab w zależności od konkretnego szczebla lub
rozpatrywanego pionu rozumiemy sztab służb technicznych i
zaopatrzenia, sztab związku operacyjnego/taktycznego/
oddziału wojsk lądowych lub lotnictwa.

oddziałami i pododdziałami. W swojej działalności wykonuje on następujące zadania:

- dokonuje zbioru, studiowania oraz przygotowania poszczególnych danych tyłowych niezbędnych dowódcy do podjęcia decyzji;
- organizuje rekonesans sieci lotniskowej /lotnisk/, na które ma być dokonany manewr lotniskowy;
- organizuje przemieszczenie lub przewóz sił i środków zabezpieczenia tyłowego różnymi rodzajami transportu;
- kieruje przedsięwzięciami z zakresu organizacji obrony, maskowania i ochrony obiektów tyłowych i stanu osobowego;
- doprowadza rozkazy, zarządzenia i wytyczne dowódcy /szefa, kwatermistrza, zastępcy dowódcy do spraw techniki i zaopatrzenia/ do wykonawców;
- koordynuje pracę wszystkich służb;
- kontroluje przebieg wykonania wydanych rozkazów /zarządzeń/;
- rozpracowuje wszystkie dokumenty w zakresie osiągnięcia poszczególnych stanów gotowości bojowej; szkolenia i dowodzenia oraz czuwa nad terminowym dostarczaniem ich do adresata;
- organizuje i kontroluje szkolenie bojowe i specjalistyczne stanu osobowego;
- studiuje i rozpowszechnia doświadczenia zdobyte w toku działań;
- na bieżąco informuje podległe szczeble i szefów służb o zmianach w sytuacji;
- czuwa nad zachowaniem tajemnicy służbowej;
- organizuje łączność z przełożonymi i podwładnymi;
- organizuje wymianę informacji ze współdziałającymi związkami, oddziałami /pododdziałami/;
- prowadzi ewidencję stanu osobowego i załatwia wszystkie sprawy personalne.

Praca sztabu powinna opierać się na dokładnie opracowanym i stale uaktualnianym planie. Zrywanie planu źle świadczy o zdolnościach przełożonych. W swojej działalności sztab powinien unikać nadmiernego pośpiechu, nerwowości i braku doinformowania ponieważ zjawiska te obniżają w znacznym stopniu zdolność pracy podwładnych. Praca sztabu powinna charakteryzować się rytmicznością - zrywy świadczą o słabym przygotowaniu organizacyjnym. W pracy z podwładnymi należy stosować wysoką wymagalność, konsekwencję i niezbędną wyrozumiałość. Należy liczyć się z potrzebami i czasem podwładnych. Wnioski zdobyte z doświadczeń w dotychczasowym zabezpieczeniu tyłowym powinny być uogólniane i doprowadzane do podwładnych.

W kierowaniu systemem zabezpieczenia tyłowego działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych powinna być prowadzona walka z biurokracją, asekuranctwem i jałowym gadulstwem +/.

konkret

Po dokonaniu dokładnej analizy zasad jakim powinno odpowiadać dowodzenie, funkcjonowanie struktury organizacyjnej, zasad podporządkowania, warunków bazowania, organizacji i realizacji manewru lądowiskowego pododdziałów śmigłowców, dochodzimy do wniosku, że w obecnie obowiązującym układzie, szczególnie w ogniwie: tyły pułku lotnictwa wojsk lądowych - eskadry rozpoznawczo-łącznikowe związków taktycznych niemożliwe jest spełnienie w kierowaniu systemem zabezpieczenia tyłowego wcześniej rozpatrywanych wymagań.

Niemożliwe jest zachowanie zasady celowości - czyli określania realnego celu nie dysponując na bieżąco danymi o możliwościach zabezpieczenia tyłowego eskadr /kluczy/ podporządkowanych związkom taktycznym.

+/. Wł. Mróz : Kierowanie i organizacja pracy sztabowej w okresie pokoju Wyd. MON Sztab Gen. Warszawa 1979r.

Trudno stosować zasadę przewidywania nie znając możliwości zmian w zakresie potrzeb, charakteru i przebiegu zabezpieczenia tyłowego działań eskadr.

Nie można uwzględniać zasady jednoosobowego dowodzenia polegającego na osobistym podejmowaniu decyzji i odpowiadaniu za realizację zgodnie z decyzją nie mając bezpośredniego kontaktu z eskadrami i nie mając wpływu na decyzje podejmowane z godziny na godzinę przez dowódców związków taktycznych co do wykorzystania eskadr.

Nie może być mowy o centralizacji dowodzenia w relacji dowódcy batalionu zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych - dowódcy kompanii /pluton/ lądowiskowo-technicznego zabezpieczenia skoro eskadry są podporządkowane związkowi taktycznym i każda działa według planu innego dowódcy.

Nie ma możliwości wpływu przez dowódcę batalionu zaopatrzenia na ekonomiczność czyli osiągnięcie celu zabezpieczenia tyłowego w jak najkrótszym czasie kosztem najmniejszego zużycia sił i środków skoro dowódcy batalionu nie ma wpływu na proces wypracowania decyzji co do użycia eskadry rozpoznawczo-łącznikowej.

Operatywność dowodzenia zapewnia się sprawnym systemem informacji, sprawnym przekazywaniem zadań, podejmowaniem skutecznej decyzji w krótkim czasie. W ogniu batalion zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych - kompania /pluton/ zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadry rozpoznawczo-łącznikowej jest to niemożliwe z uwagi na zmianę miejsca dyslokacji przez eskadrę 2 - 3 razy na dobę, zmianę miejsca dyslokacji batalionu 1 raz na dobę i odległości pomiędzy sztabem batalionu a eskadrami wahające się od 30 do 80-100 km.

Z powyższych również przyczyn nie może być mowy o ciągłości dowodzenia w tym ogniwie, stanowczości a szczególnie elastyczności, skrytości itp.

Rozpatrując problemy związane z kierowaniem zabezpieczeniem tyłowym w obecnie obowiązującym systemie organizacji i podporządkowania lotnictwa wojsk lądowych z uwzględnieniem trudności występujących w systemie zaopatrywania w środki materiałowe, /analiza krytyczna zawarta w pracy doktorskiej^{+/} dochodzimy do wniosku, że z punktu widzenia możliwości zabezpieczenia tyłowego, a szczególnie kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego, obecnie przyjęta struktura organizacyjna pułku lotnictwa wojsk lądowych oraz jego tyłów, zasady podporządkowania eskadr śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych, kluczy brygad artylerii i rakiet nie zdają egzaminu i wymagają innego bardziej odpowiedniego rozwiązania.

2.2. Znaczenie, cele i zadania kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych.

Znaczenie kierowania zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych wynika przede wszystkim z bezpośredniej zależności powodzenia wykonania zadań bojowych przez lotnictwo, od sprawnego zabezpieczenia tyłowego jego działań, jak również bardzo skomplikowanego systemu powiązań i zależności różnych szczebli dowództwa i organów tyłowych biorących udział zarówno w wykorzystaniu lotnictwa wojsk lądowych, jak i w jego zabezpieczeniu tyłowym ^{+/}.

Im bardziej skomplikowany jest system podległości, zależności, powiązań organizacyjnych i co za tym idzie obiegu informacji, tym większe występuje zagrożenie zerwania pracy tego systemu.

^{+/}. Zastosowanie bojowe śmigłowców szturmowych w operacji zaczepnej i obronnej armii. Rozprawa doktorska Warszawa 1977 r.

^{++/}. Kierowanie systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych. Załącznik Nr 11.

W wykorzystaniu lotnictwa wojsk lądowych i jego zabezpieczeniu tyłowym biorą udział następujące piony dowodzenia i zarządzania - w pionie dowodzenia działaniami bojowymi lotnictwa wojsk lądowych : dowódca frontu, dowódca armii lotniczej, dowódcy armii ogólnowojskowych, dowódcy armijnych brygad rakiet operacyjno-taktycznych i artylerii, dowódcy dywizji zmechanizowanych i pancernych, dowódcy pułków lotnictwa wojsk lądowych, dowódcy pułków śmigłowców szturmowych, dowódca pułku śmigłowców transportowych, dowódcy eskadr rozpoznawczo-łącznikowych, dowódcy eskadr śmigłowców szturmowych oraz dowódcy kluczy korygowania ogniem artylerii i rakiet.

Ponadto udział biorą : Centrum Dowodzenia Bojowego Lotnictwa na szczeblu armii ogólnowojskowej i Grupy Dowodzenia Bojowego na szczeblu każdej dywizji zmechanizowanej i pancernej:

w pionie zabezpieczenia tyłowego działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych udział biorą: kwatermistrz frontu, zastępca dowódcy frontu ds. technicznych, zastępca dowódcy armii lotniczej ds. techniki i zaopatrzenia, kwatermistrz armii ogólnowojskowej, zastępca dowódcy armii ds. technicznych, kwatermistrze brygad artylerii i rakiet operacyjno-taktycznych, kwatermistrze poszczególnych dywizji zmechanizowanych i pancernych oraz zastępcy dowódców dywizji ds. technicznych, dowódcy batalionów zaopatrzenia poszczególnych pułków lotnictwa wojsk lądowych, pułku śmigłowców szturmowych, pułku śmigłowców transportowych, dowódcy kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego poszczególnych eskadr oraz dowódcy plutonów zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego samodzielnych kluczy.

Ponadto w zarządzaniu działalnością specjalistyczną udział biorą poszczególni szefowie służb występujący na wszystkich wyżej wyszczególnionych szczeblach organów tyłowych.

Nieprzerwalne, pełne, terminowe i zgodne z potrzebami zabezpieczenia tyłowe działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych działającego w rozproszeniu oddziałami i pododdziałami w szerokim pasie i urzutowanymi wgląd, oraz znajdującymi się w ciągłym ruchu ze względu na potrzebę podążania za wojskami lądowymi, będzie bezpośrednio zależało od należyte zorganizowanego, ciągłego i spełniającego wszystkie wymagania opisane w podrozdziale 2.1 kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych.

Celem kierowania zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych jest właściwa i terminowa organizacja i realizacja zaspokajania wszystkich potrzeb związanych z życiem, szkoleniem, funkcjonowaniem i działalnością bojową związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów poprzez utrzymywanie ciągłego kontaktu pomiędzy dowódcami, zastępcami dowódców ds. techniki i zaopatrzenia /kwatermistrzami, szefami służb technicznych/ poszczególnych szczebli /przełożonymi, podwładnymi i organami współdziałającymi/ oraz wymianą wzajemnej informacji w zakresie udzielania wytycznych, wysłuchiwanie propozycji, podejmowania decyzji, wydawania rozkazów i zarządzeń oraz stawiania zadań, zbierania sprawozdań i meldunków.

Należyte spełnianie celu kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych gwarantuje pełna realizacja podstawowych funkcji dowodzenia i zarządzania, a mianowicie : należyte planowanie zabezpieczenia tyłowego - czyli przewidywanie perspektywiczne wszystkich potrzeb wynikających z wymogów pola walki i przewidywanego wykorzystania oddziałów i pododdziałów lotnictwa, w odpowiednim czasie udzielania wytycznych; umiejętne organizowanie działalności elementów tyłowych na poszczególnych szczeblach

lach przez stworzenie odpowiednich struktur organizacyjnych, uwzględnianie działalności ludzi oraz miejsca i czasu działania ; pobudzanie - poprzez energiczne rozkazywanie, koordynowanie działalności w celu dokładnego wykonania zadań w należywym czasie; kontrolowanie - czyli konsekwentne porównanie rzeczywistych wyników z założonymi celami i zadaniami.

Głównym elementem procesu kierowania zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych jest podjęcie w odpowiednim czasie optymalnej decyzji na tyłowe zabezpieczenie. W toku wypracowywania decyzji powinny być przestrzegane następujące zasady :

- przełożony nie powinien decydować o tym o czym może decydować podwładny ;
- decyzję/projekt/ powinien przygotować podległy sztab;
- decyzja powinna być podjęta w granicach dopuszczalnego czasu reakcji / podjęta dość późno nie będzie wykonana / †

W procesie kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych przygotowaniem decyzji zajmować będzie się sztab wraz z organami tyłowymi odpowiedniego szczebla dowodzenia natomiast decyzję podejmuje jednoosobowo w zakresie swoich kompetencji bądź odpowiedni dowódca, bądź zastępca dowódcy d/s techniki i zaopatrzenia /kwatermistrz, szef służb technicznych/.

Do zadań kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych zaliczyć należy :

1. Stałe i systematyczne zbieranie informacji od nadrzędnych dowództw i sztabów oraz organów zaopatrzenia o zadaniach stawianych przed lotnictwem wojsk lądowych, planowanym manewrze, przydzielanych limitach, zasadach zaopatrywania i dowozie środków materiałowych jak również o zasadach wykorzystywania

---

+/. Gen.dyw. Wł. Mróz: Kierowanie i organizacja pracy sztabowej w okresie pokoju. Wyd. MON Sztab. Gen. Warszawa 1974 r.

- rejonów, dróg przepraw, stacji załadowniczych /wyładowniczych/, urządzeń- ewakuacyjno-remontowych, ewakuacyjno-medycznych i innych elementów tyłowych oraz środków łączności.
2. Stałe i systematyczne zbieranie informacji od podległych ogniw tyłowych o aktualnym stanie i ukończeniu, rozmieszczeniu, wykonywanych zadaniach, zużyciu środków materiałowych, potrzebach, stanie technicznym urządzeń, transportu i sprzętu, stratach w ludziach, sprzęcie i środkach materiałowych a zwłaszcza o możliwościach zabezpieczenia tyłowego zadań bojowych oddziałów i pododdziałów lotnictwa wojsk lądowych.
  3. Stałe i systematyczne zbieranie informacji o taktyce oddziaływania nieprzyjaciela zarówno powietrznego jak i grup dywersyjnych i sabotażowych /desantowych/ na elementy tyłowego zabezpieczenia lotnictwa a zwłaszcza na lądowiska, kolumny tyłowe, bazy, składy, magazyny itp.
  4. Stałe i systematyczne zbieranie informacji o terenie w przewidywanym rejonie działań bojowych /charakterystyka dróg, rejonów nadających się na przygotowanie lądowisk, infrastruktura, stosunek ludności cywilnej, stan sanitarno-epidemiologiczny, zasobność w źródła wody, energii, opału itp/.
  5. Ciągła obserwacja i analiza warunków meteorologicznych w poszczególnych porach roku i ich wpływ na możliwości wykonywania zadań zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych.
  6. Stała dokładna analiza posiadanych danych i opracowywania na poszczególnych szczeblach dowodzenia referatów i meldunków o możliwościach tyłów oraz propozycji na tyłowe zabezpieczenie działań lotnictwa wojsk lądowych stanowiących podstawę do podjęcia decyzji przez dowódców związków, oddziałów /pododdziałów/.

7. Podejmowanie decyzji na zabezpieczenie tyłowe działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych.
8. Opracowywanie dokumentów tyłowych / dyrektywy, rozkazy tyłowe/ zarządzenia, plany zabezpieczenia tyłowego działań bojowych i manewru lądowiskowego, plany zabezpieczenia materiałowego i dowozu środków materiałowych, plany zabezpieczenia medycznego, plany zabezpieczenia technicznego itp.
9. Terminowe i dokładne jednoznaczne przekazywanie zadań podległym elementom tyłowym w zakresie zabezpieczenia działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych.
10. Stała i systematyczna kontrola wykonania zadań zabezpieczenia tyłowego
11. Zapewnienie stałej, pełnej łączności z podległymi i współpracującymi elementami tyłowymi oraz zainteresowanymi sztabami i dowództwami z uwzględnieniem skrytości i szybkości przekazywania informacji.

W kierowaniu zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych będzie specyficzna i bardzo trudna organizacja i realizacja szeregu z wyżej wyszczególnionych zadań, zwłaszcza w ogniwie batalion zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych - kompanie zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadr /szczególnie rozpoznawczo łącznikowych/ i kluczy brygad artylerii i rakiet.

Dotyczyć to będzie przede wszystkim takich zadań kierowania jak : stałe i systematyczne zbieranie informacji od podległych ogniw tyłowych, terminowe i dokładne przekazywanie zadań podległym elementom tyłowymi, stała i systematyczna kontrola wykonania zadań zabezpieczenia tyłowego oraz zapewnienie stałej, pełnej łączności z podległymi elementami tyłowymi.

Trudności powyższe wpływają z całego szeregu przyczyn, a mianowicie :

- batalion zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych kieruje działalnością zabezpieczenia tyłowego dużej ilości /9,14/ pododdziałów : 5 eskadr rozpoznawczo-łącznikowych, dwa klucze brygad artylerii i rakiet operacyjno-taktycznych, klucz dowództwa pułku i eskadra lotnictwa łącznikowego armii / w nowym układzie dodatkowo : dwie eskadry śmigłowców szturmowych, klucze śmigłowców transportowych i dwa klucze brygad artylerii i rakiet operacyjno-taktycznych /;
- pododdziały wchodzące w skład pułku rozmieszczone są w terenie na znacznej przestrzeni /odległość od batalionu zaopatrzenia do poszczególnych eskadr może się kształtować w granicach kilkunastu kilometrów/ ;
- eskadry rozpoznawczo-łącznikowe i klucze brygad artylerii i rakiet operacyjno-taktycznych z uwagi na konieczność podążania za związkami, z którymi współpracują, muszą od 2-3 razy na dobę zmieniać miejsce bazowania. Jednocześnie sam batalion zaopatrzenia będzie zmieniał rejon dyslokacji jeden raz na dobę.

Poza tym działalność tyłów pułku lotnictwa wojsk lądowych a zwłaszcza eskadr rozpoznawczo-łącznikowych oraz śmigłowców szturmowych wykonujących zadania ogniowe w ramach zespołów powietrzno-uderzeniowych z lądowisk wysuniętych /podskokowych/ będzie przebiegała w bezpośredniej styczności z walczącymi związkami taktycznymi.

Nasuną się więc wnioski, że w dziedzinie kierowania zabezpieczeniem tyłowym wyżej wymienionych elementów /podobnie jak w dziedzinie zaopatrywania/ powinna występować duża doza samodzielności /elastyczności/ z większą zależnością i powiązaniem raczej z tyłami związków taktycznych wojsk lądowych niż z tyłami pułku lotnictwa wojsk lądowych.

Kierowanie zatem kompaniami zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadr rozpoznawczo-łącznikowych i kluczy brygad artylerii i rakiet operacyjno-taktycznych, po podporządkowaniu ich związkom taktycznym wojsk lądowych, przez dowódcę batalionu zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych może sprowadzać się głównie do zagadnień dotyczących : uzupełnienia stanem osobowym i sprzętem specjalistycznym oraz zaopatrywania w środki materiałowe typu lotniczego jak uzbrojenie i amunicja lotnicza, sprzęt lotniczo-techniczny, wyposażenie ratunkowo-wysokościowe, specjalny sprzęt łączności, sprzęt obsługi technicznej śmigłowców itp.

Jak z powyższego wynika nie może ono obejmować kierowania całościowego i w pełnym jego znaczeniu.

2.3. Szczegółowe kierowanie systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych

Obecna struktura organizacyjna lotnictwa wojsk lądowych przewiduje wykorzystanie jego sił na następujących szczeblach:

- na szczeblu Frontu : pułk śmigłowców szturmowych oraz pułki lotnictwa transportowego wyposażone bądź w samoloty bądź w śmigłowce wchodzące organicznie w skład armii lotniczej;

- na szczeblu armii ogólnowojskowej : pułk lotnictwa wojsk lądowych składający się z dwóch eskadr śmigłowców szturmowych, eskadr rozpoznawczo-łącznikowych związków taktycznych, eskadry lotnictwa łącznikowego oraz kluczy korygowania ogniem rakiet i artylerii i klucza dowództwa pułku;
- na szczeblu dywizji : eskadra śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych wchodząca w skład pułku lotnictwa wojsk lądowych.
- na szczeblu brygady rakiet operacyjno-taktycznych i brygady artylerii : klucz korygowania ogniem wchodzący w skład pułku lotnictwa wojsk lądowych ;

Stosownie do wyżej opisanej zasady wykorzystania lotnictwa wojsk lądowych będzie również kształtowało się kierowanie systemem zabezpieczenia tyłowego na odpowiednich szczeblach.

Badając skrupulatnie powiązania i zależności na wszystkich szczeblach zarówno organów dowodzenia w zakresie wykorzystania lotnictwa wojsk lądowych na polu walki, jak i organów biorących udział w procesie tyłowego zabezpieczenia działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych dochodzimy do wniosku, że w kierowaniu występują wyraźne cztery kierunki działania, a mianowicie :

- dowodzenie działaniami bojowymi lotnictwa wojsk lądowych ;
- dowodzenie w zakresie zabezpieczenia tyłowego przez dowódców poszczególnych szczebli;
- dowodzenie tyłami przez nadrzędne organa tyłowe;
- zarządzanie zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych.

Dowodzenie działaniami bojowymi lotnictwa wojsk lądowych przebiega w relacjach : dowódcy ogólnowojskowych związków operacyjnych /taktycznych/ - dowódcy odpowiednich związków operacyjnych /taktycznych/, oddziałów /pododdziałów/ lotnictwa oraz na poszcze-

gólnych szczeblach związków operacyjnych /taktycznych/ wojsk lądowych i lotnictwa zgodnie z zasadami wynikającymi z bezpośredniego podporządkowania. Są to następujące relacje :

- dowódca frontu - dowódca armii lotniczej;
- dowódca frontu - dowódca armii ogólnowojskowej;
- dowódca armii lotniczej - dowódcy poszczególnych pułków lotnictwa wojsk lądowych ;
- dowódca armii ogólnowojskowej - dowódcy brygad artylerii i rakiet operacyjno-taktycznych;
- dowódca armii ogólnowojskowej - dowódcy dywizji zmechanizowanych i pancernych;
- dowódca armii ogólnowojskowej - dowódca pułku lotnictwa wojsk lądowych;
- dowódca brygad artylerii i rakiet operacyjno-taktycznych - dowódcy kluczy korygowanie ogniem artylerii i rakiet;
- dowódcy dywizji zmechanizowanych i pancernych - dowódcy eskadr rozpoznawczo-lącznikowych;
- dowódcy pułków : śmigłowców szturmowych, śmigłowców transportowych, lotnictwa wojsk lądowych - dowódcy eskadr /kluczy/ wchodzących w skład wyżej wymienionych pułków.

Dowodzenie w poszczególnych relacjach będzie polegało na określaniu zasad wykorzystania lotnictwa wojsk lądowych, taktyki jego zastosowania na polu walki / natężenia działań bojowych, stosowanych środków rażenia, typowania obiektów do zniszczenia, wielkości grup, sposobów atakowania, zagadnień współdziałania itp/, oraz na stawianiu zadań oddziałom /pododdziałom/ lotnictwa wojsk lądowych w oparciu o podejmowane decyzje i kontrolę wykonania postawionych zadań.

Dowodzenie w zakresie tyłowego zabezpieczenia przez dowódców poszczególnych szczebli przebiega w relacjach : dowódcy ogólnowojskowych /lotniczych/ związków operacyjnych /taktycznych/, oddziałów, pododdziałów - zastępcy dowódców ds. techniki i zaopatrzenia /kwatermistrze, zastępcy dowódców ds. technicznych. Są to następujące relacje:

- dowódca frontu - kwatermistrz frontu;
- dowódca frontu - szef służb technicznych frontu;
- dowódca armii lotniczej - zastępca dowódcy armii lotniczej;
ds. techniki i zaopatrzenia;
- dowódca armii ogólnowojskowej - kwatermistrz armii;
- dowódca armii ogólnowojskowej - szef służb technicznych armii;
- dowódca brygady artylerii - kwatermistrz brygady;
- dowódca brygady artylerii - szef służb technicznych brygady;
- dowódca brygady rakiet operacyjno-taktycznych - kwatermistrz brygady;
- dowódca brygady rakiet operacyjno-taktycznych - szef służb technicznych brygady;
- dowódca dywizji zmechanizowanej /pancernej/ - kwatermistrz dywizji;
- dowódca dywizji zmechanizowanej /pancernej/ szef służb technicznych dywizji;
- dowódca pułku śmigłowców szturmowych - dowódca batalionu zaopatrzenia pułku;
- dowódca pułku śmigłowców transportowych - dowódca batalionu zaopatrzenia pułku;
- dowódca pułku lotnictwa wojsk lądowych - dowódca batalionu zaopatrzenia pułku;

- dowódca eskadry - dowódca kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego ;
- dowódca klucza - dowódca plutonu zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego.

Dowodzenie w wyżej podanych relacjach wynika z regulaminowego obowiązku według zasady : " Kto stawia zadania - odpowiada za ich tylowe zabezpieczenie" i polega na informowaniu tyłów o zadaniach stojących przed związkami operacyjnymi /taktycznymi, oddziałami, pododdziałami/, dokonaniu oceny sytuacji tylowej w zakresie możliwości zabezpieczenia stojącego zadania, podjęciu decyzji na tylowe zabezpieczenie działań bojowych oraz postawieniu zadań tyłom.

Dowodzenie tyłami przez nadrzędne organa tylowe przebiega w relacjach : kwatermistrze, zastępcy dowódców poszczególnych szczebli operacyjnych /taktycznych, oddziałów, pododdziałów/ ds. technicznych, zastępcy dowódców do spraw techniki i zaopatrzenia-ich odpowiednicy w organach tyłowych na niższych szczeblach oraz dowódcy oddziałów, zakładów i urządzeń tyłowych jak: składy, warsztaty remontowe, stacje wytwarzania gazów sprężonych, rzeźnie, łaźnie, piekarnie, oddziały /pododdziały/ transportowe, ewakuacyjne, budowlane itp.

Są to następujące relacje :

- kwatermistrz frontu - kwatermistrz armii ogólnowojskowej;
- szef służb technicznych frontu - szef służb technicznych armii ogólnowojskowej;
- kwatermistrz frontu szef polowej bazy frontu, zakładów, oddziałów i urządzeń tyłowych;
- zastępca dowódcy frontu do spraw technicznych - urządzenia remontowe, składy, urządzenia ewakuacyjne, jednostki transportowe itp.

- zastępca dowódcy armii lotniczej ds. techniki i zaopatrzenia - zastępcy dowódców ds. techniki i zaopatrzenia poszczególnych dywizji lotniczych, szefowie ruchomych baz armii lotniczej, dowódcy /szefowie/ oddziałów, zakładów i urządzeń tyłowych oraz dowódcy batalionów zaopatrzenia poszczególnych samodzielnych pułków lotniczych - między innymi pułków lotnictwa wojsk lądowych;
- kwatermistrz armii ogólnowojskowej - kwatermistrze dywizji pancernych i zmechanizowanych ;
- kwatermistrz armii ogólnowojskowej - kwatermistrze brygad artylerii i rakiet operacyjno-taktycznych;
- kwatermistrz armii ogólnowojskowej - szefowie ruchomych baz armii, zakładów, oddziałów i urządzeń tyłowych;
- szef służb technicznych armii ogólnowojskowej - szef służb technicznych dywizji pancерnej /zmechanizowanej/;
- szef służb technicznych armii ogólnowojskowej - szefowie służb technicznych brygad artylerii i rakiet operacyjno-taktycznych;
- szef służb technicznych armii ogólnowojskowej - urządzenia remontowe, ewakuacyjne, składy, jednostki transportowe itp.
- kwatermistrz dywizji zmechanizowanej /pancernej/ - kwatermistrze pułków zmechanizowanych /pancernych/;
- kwatermistrz dywizji zmechanizowanej /pancernej/ - dowódca batalionu zaopatrzenia dywizji;
- szef służb technicznych dywizji zmechanizowanej /pancernej/ -
- szefowie służb technicznych pułków innych oddziałów, pododdziałów;
- szef służb technicznych dywizji - dowódcy /szefowie/ urządzeń remontowych, ewakuacyjnych i transportowych itp.

- kwatermistrz brygady artylerii /raket operacyjno-taktycznych/ - kwatermistrzowie pododdziałów, szefowie służb, zakładów i urządzeń tyłowych brygady;
- szef służb technicznych brygady artylerii /raket operacyjno-taktycznych/ - szefowie służb technicznych pododdziałów, dowódcy urządzeń remontowych, ewakuacyjnych, transportowych itp.
- dowódcy batalionów zaopatrzenia pułków lotniczych lotnictwa wojsk lądowych - dowódcy poszczególnych kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadr - dowódcy poszczególnych plutonów zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego kluczy brygad artylerii i raket operacyjno-taktycznych.

Dowodzenie w powyższych relacjach będzie polegało na kształtowaniu w stosunku do szczebli podległych wszystkich elementów kierowania jak **utrzymanie** stanu moralno-politycznego, stanu gotowości bojowej, poziom wyszkolenia bojowego i fachowego, wyposażenia i uzbrojenia, odpowiedniego stopnia ukończenia oraz zabezpieczenia materiałowo-technicznego własnych elementów. W zakresie zabezpieczenia tyłowego działań bojowych oddziałów i pododdziałów lotnictwa wojsk lądowych polegało ono będzie na realizacji wszystkich przedsięwzięć dowodzenia począwszy od wytycznych poprzez wysłuchiwanie, propozycji podejmowanie decyzji i stawianie konkretnych zadań.

Zarządzanie zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych przebiega w relacjach : organa tyłowe wojsk lądowych - organa tyłowe wojsk lotniczych oraz wyższe szczeble służb specjalistycznych - niższe szczeble służb specjalistycznych zarówno w tyłach ogólnowojskowych, jak i w tyłach lotniczych. Do powyższych zaliczamy :

- kwatermistrz frontu - zastępca dowódcy armii lotniczej;
ds. techniki i zaopatrzenia;
- szef służb technicznych frontu - zastępca dowódcy armii
lotniczej ds. techniki i zaopatrzenia;
- kwatermistrz armii ogólnowojskowej - dowódca batalionu
zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych;
- szef służb technicznych armii ogólnowojskowej - dowódca
batalionu zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych;
- kwatermistrz dywizji zmechanizowanej /pancernej/ - dowódca
kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadry
śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych.
- szefowie służb technicznych dywizji zmechanizowanej /pancer-
nej/ - dowódca kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicz-
nego eskadry śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych;
- kwatermistrz brygady artylerii /rakiet operacyjno-taktycznych
- dowódca plutonu zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego
klucza śmigłowców korygowania ogniem;
- szef służb technicznych brygady artylerii /rakiet operacyjno-
taktycznych/ - dowódca plutonu zabezpieczenia lądowiskowo-
technicznego klucza śmigłowców korygowania ogniem artylerii
/rakiet/;
- poszczególni szefowie służb szczebla wyższego, ich odpo-
wiednicy szczebla niższego zarówno w pionie tyłów ogólnowojs-
kowych, jak i w pionie tyłów wojsk lotniczych np: szef służby
samochodowej frontu - szef służby samochodowej armii ogóln-
owojskowej - szef służby samochodowej dywizji; szef służby
mundurowej armii lotniczej - szef służby mundurowej pułku
lotnictwa wojsk lądowych itp.

Kierowanie w zakresie zabezpieczenia tyłowego działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych nie będzie przebiegało w wyżej opisanych relacjach na kształtowaniu wszystkich wyszczególnionych cech dowodzenia lecz tylko niektórych z nich. Będzie polegało ono przede wszystkim na informowaniu szczebli współpracujących lub podległych o sytuacji, podjętych decyzjach w zakresie wykorzystania limitów, źródeł zaopatrywania możliwości korzystania z urządzeń i zakładów wyższego szczebla, wyznaczonych rejonów dyslokacji, wykorzystywania dróg, o przydziale i dowozie środków materiałowych i sprzętu itp, na wydawaniu zarządzeń w zakresie działalności odpowiednich służb, udzielaniu specjalistycznej pomocy oraz zbieraniu sprawozdań i meldunków o stanie i możliwości poszczególnych elementów.

Z analizy poszczególnych relacji, zarówno w dowodzeniu działaniami bojowymi lotnictwa wojsk lądowych w dowodzeniu w zakresie zabezpieczenia tyłowego przez dowódców poszczególnych szczebli, jak i w dowodzeniu tyłami przez nadrzędne organa tyłowe oraz w zarządzaniu zabezpieczeniem tyłowym, wynika że w całokształcie kierowania występuje pewna specyfika. Polega ona na braku zachowania współrzędności współpracujących ze sobą szczebli: to jest znacznie wyższe szczeble organów dowodzenia wojsk lądowych /tyłów wojsk lądowych/ zmuszone są współdziałać ze znacznie niższymi szczeblami organów dowodzenia lotnictwa wojsk lądowych /tyłów lotnictwa wojsk lądowych /. Za przykład mogą posłużyć następujące relacje : dowódca armii ogólnowojskowej - dowódca pułku lotnictwa wojsk lądowych, kwatermistrz armii ogólnowojskowej - dowódca batalionu zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych, dowódca dywizji zmechanizowanej /pancernej/ - dowódca eskadry rozpoznawczo-łącznikowej, kwatermistrz dywizji zmechanizowanej /pancernej/ - dowódca plutonu , kompanii, zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadry rozpoznawczo-łącznikowej, dowódca brygady artylerii /raket operacyjno-tektycznych/

- dowódca klucza śmigłowców korygowania ogniem, kwatermistrz brygady artylerii /raket operacyjno-taktycznych/ - dowódca drużyny, plutonu zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego klucza śmigłowców korygowania ognia itp.

Konieczność współdziałania ze sobą znacznie różniących się szczebli dowodzenia należy uznawać, jako nieunikniony mankament w warunkach przyjętych struktur organizacyjnych lotnictwa wojsk lądowych i ustalonych zasad podporządkowania jego wojskom lądowym.

Mankament, o którym mowa, polega na naturalnej, uzasadnionej zresztą, niechęci kontaktowania się / a co gorsza/ uzgadniania zagadnień znacznie wyżej postawionej w hierarchii dowodzenia osoby funkcyjnej z osobą funkcyjną postawioną o kilka szczebli niżej.

Wychodząc jednak z potrzeby jak najlepszego organizowania i realizowania zabezpieczenia tyłowego działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych, od którego bezpośrednio zależą efekty jego wykorzystania w interesie wojsk lądowych, należy bezwzględnie przezwyciężyć wyżej wymienione niechęci.

Najlepszym jednak rozwiązaniem powyższego problemu było by przyjęcie innego rozwiązania organizacyjnego i innych zasad podporządkowania, które wykluczałyby tego rodzaju konflikty.

2.4. Obieg informacji w systemie kierowania zabezpieczeniem tyłowym działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych, osoby funkcyjne i zakres ich kompetencji.

Duża stosunkowo ilość osób funkcyjnych biorących udział w systemie kierowania zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych, jak również sprzężenie ze sobą dużej ilości szczebli kierowania w płaszczyźnie pionowej i poziomej wymagają szczególnie dokładnego i przejrzystego obiegu informacji.

W celu uniknięcia nadmiaru informacji a tym samym dezorganizacji kierowania, szczeble nadrzędne powinny otrzymywać od podwładnych tylko te dane, które są im niezbędne do kierowania /oceny sytuacji, podjęcia decyzji, postawienia zadań/, szczeble **podległe /wykonawcze/** powinny otrzymywać tylko tyle danych aby im wystarczyły do wykorzystania /treść i zakres zadań, przydzielane limity, uzupełnienie, wzmacnienie, współdziałanie, charakterystyka nieprzyjaciela, taktyka jego działań itp /.

Podczas zbierania, opracowywania i przekazywania informacji należy kierować się następującymi zasadami^{+/}:

- główny wysiłek powinien być skupiony na zdobywaniu /zbieraniu/ i szybkim przekazywaniu informacji szczególnie pilnych;
- informacje szczególnie pilne należy przekazywać /meldować / w pierwszej kolejności z reguły bezpośrednio do dowódcy lub innej **osobie funkcyjnej**;
- selekcji informacji należy dokonywać na każdym szczeblu dowodzenia;
- forma i sposób przekazania nie mogą powodować zniekształceń informacji;

+/. Regulamin służby sztabów w polu Wyd. ASG 1979r.

Każda osoba funkcyjna ponosi pełną odpowiedzialność za wiarygodność i terminowość danych przygotowanych przez siebie i podległy personel.

W zależności od zakresu posiadanych uprawnień i odpowiedzialności poszczególnych osób funkcyjnych, występujących w systemie kierowania zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych, zgodnie z relacjami wyszczególnionymi w podrozdziale 2.3 informacje będą przepływały w różnych postaciach : rozkazów, zarządzeń, dyrektyw, decyzji, zadań, referatów, propozycji, meldunków, sprawozdań, wyciągów z planów, komunikatów itp.

Zakres kompetencji poszczególnych osób funkcyjnych na poszczególnych szczeblach w stosunku do zagadnień zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych jak dotąd nie został jeszcze rozpracowany. Biorąc jednak pod uwagę obecnie obowiązującą strukturę organizacyjną i zasady podporządkowania powinien on być następujący :

1. Dowódca frontu

Dowodzi wojskami frontu osobiście i przez sztab, a także przez swoich zastępców, szefów rodzajów wojsk i służb. Lotnictwem dowodzi za pośrednictwem dowódcy armii lotniczej wchodzącej w skład frontu w tym również lotnictwem wojsk lądowych.

Stawiając zadania dowódcy armii lotniczej określa główny wysiłek i zasady wykorzystania poszczególnych rodzajów lotnictwa w tym i lotnictwa wojsk lądowych. Określa sposób wykorzystania pułków śmigłowców szturmowych i pułku śmigłowców transportowych oraz zasady podporządkowania i wykorzystania pułków lotnictwa wojsk lądowych.

Stawiając zadania dowódcom armii ogólnowojskowych powinien określać zasady i sposoby wykorzystania przez nich armijnego lotnictwa wojsk lądowych.

Przed podjęciem decyzji na wykorzystanie lotnictwa / w tym i lotnictwa wojsk lądowych / dowódca frontu może wysłuchać wniosków z oceny sytuacji i propozycji dowódcy armii lotniczej i armii ogólnowojskowych, jak również kwatermistrza frontu i szefa służb technicznych frontu w zakresie tyłowego zabezpieczenia działań bojowych lotnictwa.

Podejmując decyzję na wykorzystanie lotnictwa frontowego w tym i lotnictwa wojsk lądowych powinien określić zasady i sposoby zabezpieczenia jego działań bojowych również pod względem tyłowym.

2. Kwatermistrz frontu :

Odpowiada głównie za przygotowanie dowódcy danych do decyzji i realizacji zadań odnośnie organizacji tyłów, dowozu środków materiałowych oraz za zaopatrywanie i obsługę wojsk przez podległe mu służby.

W zakresie zabezpieczenia tyłowego lotnictwa /w tym i lotnictwa wojsk lądowych/ odpowiada za:

- planowanie i organizowanie zabezpieczenia armii lotniczej w środki materiałowe typu ogólnowojskowego, paliwo lotnicze i sprzęt podległych służb oraz dowozu rodzajów zaopatrzenia wykorzystywanych przez lotnictwo.
- organizację zabezpieczenia medycznego wojsk oraz ewakuację rannych i chorych z wyraźnym określeniem zasad korzystania przez związki i oddziały lotnictwa z urządzeń i zakładów medycznych;
- planowanie i organizowanie dowozu oraz ewakuacji transportem lotniczym jako częścią składową sił i środków lotnictwa wojsk lądowych zarówno na korzyść wojsk lądowych, jak i na korzyść samego lotnictwa;

- opracowywanie dyrektywy tylowej / rozkazu tyłowego/ określającej również zasady korzystania armii lotniczej /a w tym lotnictwa wojsk lądowych/ ze wszystkich rodzajów zabezpieczenia tyłowego kierowanych przez kwatermistrza i szefa służb technicznych frontu;
- uzgodnienie i ustalenia ze sztabem armii lotniczej oraz z zastępcą dowódcy armii lotniczej ds. techniki i zaopatrzenia zagadnień dotyczących ugrupowania, rozmieszczenia i przemieszczenia jednostek tyłowych lotnictwa, wyznaczenie dróg dowozu i ewakuacji;
- planowanie, organizowanie i zapewnienie realizacji zabezpieczenia drogowego i przejazdów materiałowych dla lotnictwa, rozpoznania sanitarnego wojsk i ludności cywilnej w pasie działań oraz zadań produkcyjno-usługowych;
- współpraca z zastępcą dowódcy armii lotniczej ds. techniki i zaopatrzenia w zakresie zabezpieczenia w środki materiałowe lotnictwa frontowego oraz lotnictwa wojsk lądowych;
- kierowanie fachową działalnością w podległych związkach operacyjnych oraz w składach polowych służb kwatermistrzowskich z uwzględnieniem potrzeb związków i oddziałów lotniczych. Udzielanie wytycznych rozkazów oraz stawianie zadań kwatermistrzowi związków operacyjnych w zakresie zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych;
- wydzielanie sił i środków do likwidacji skutków uderzeń bronią jądrową przez nieprzyjaciela na obiekty tyłowe armii lotniczej;
- organizowanie zbiórki i ewakuacji uszkodzonego i zbędnego sprzętu ze związków i oddziałów lotnictwa frontowego i lotnictwa wojsk lądowych oraz eksploatacja zasobów miejscowych i zdobyczy wojennych.

Kwatermistrz frontu jest zobowiązany do dostarczenia zastępcy dowódcy armii lotniczej następujących danych :

1. porządek wykorzystania dróg komunikacyjnych i środków transportowych frontu w interesie armii lotniczej;
2. wydzielone dla armii lotniczej stacje wyładowcze i przystanie;
3. rozmieszczenie jednostek tyłowych frontu realizujących zabezpieczenie armii lotniczej;
4. ilości paliwa lotniczego utrzymywane w składach frontu dla armii lotniczej;
5. sposób wykorzystywania urządzeń medycznych frontu przez armię lotniczą;
6. miejsce rozmieszczenia i przesunięcia KSD frontu oraz łączność z nim;
7. ilość środków materiałowych oraz terminy ich dostarczania przez COZ i FOZ.

3. Szef służb technicznych frontu:

Odpowiada głównie za przygotowanie dowódcy danych do decyzji i realizację zadań odnośnie zabezpieczenia technicznego działań bojowych. W zakresie zabezpieczenia technicznego lotnictwa /w tym lotnictwa wojsk lądowych/ odpowiada za:

- zabezpieczenie wojsk w rakiety, amunicję uzbrojenie oraz zestawy remontowe, materiały i sprzęt techniczny typu ogólnowojskowego, a wykorzystywane w oddziałach lotniczych.
- planowanie, organizowanie i zapewnienie realizacji rozpoznania technicznego, ewakuacji i remontu uszkodzonego uzbrojenia i sprzętu technicznego typu ogólnowojskowego wykorzystywanego w lotnictwie z uwzględnieniem priorytetu ważności bojowej sprzętu
- kierowanie fachową działalnością jednostek remontowo-ewakuacyjnych frontu i technicznymi składami polowymi;

- koordynowanie działalnością zabezpieczenia technicznego, ewakuacji i remontu sprzętu ogólnowojskowego rodzajów wojsk w tym i lotnictwa wchodzącego w skład armii lotniczej;
- organizowanie i nadzór nad prawidłowym użytkowaniem i obsługą techniczną uzbrojenia i sprzętu technicznego, ogólnowojskowego, wykorzystywanego przez związki i oddziały lotnicze lotnictwa frontowego i lotnictwa wojsk lądowych;
- uzgadnianie z kwatermistrzem frontu zagadnień dotyczących ugrupowania, rozmieszczenia, przemieszczenia oraz obrony i ochrony elementów zabezpieczenia technicznego;
- uzgadnianie i opracowywanie niezbędnych danych do dyrektywy tylowej /rozkazu tyłowego/ z uwzględnieniem zasad korzystania przez lotnictwo frontowe oraz lotnictwo wojsk lądowych z wszelkiego rodzaju zabezpieczenia technicznego;
- prognozowanie strat i uszkodzeń uzbrojenia i sprzętu technicznego ogólnowojskowego będącego w wyposażeniu związków i oddziałów lotniczych;
- współpraca ze sztabem ogólnowojskowym, szefami rodzajów wojsk, kwatermistrzem frontu oraz zastępcami dowódcy armii lotniczej d/s techniki i zaopatrzenia głównie w zakresie zabezpieczenia wojsk w rakiety, amunicję oraz sprzęt i materiały innych rodzajów wojsk i służb;
- informowanie kwatermistrza frontu o stanie zabezpieczenia materiałowego związków operacyjnych, w tym i armii lotniczej przez podległe służby i przedstawienia zapotrzebowania na transport dowozu;
- wydziałanie sił i środków do likwidacji skutków uderzeń broni masowego rażenia przez nieprzyjaciela na obiekty tylowe armii lotniczej;

- organizowanie wykorzystania przez AL miejscowego zaplecza i zdobycznej techniki bojowej;
- organizowanie i zapewnienie skutecznego dowodzenia podległymi siłami i środkami.

Szef służb technicznych frontu jest zobowiązany do dostarczenia zastępcy dowódcy armii lotniczej d/s techniki i zaopatrzenia następujących danych :

1. sposób zabezpieczenia związków i oddziałów lotniczych w rakiety, uzbrojenie, amunicję oraz w sprzęt techniczny ogólnowojskowy wykorzystywany w lotnictwie;
2. z których zakładów remontowo-ewakuacyjnych będzie korzystała armia lotnicza;
3. rozmieszczenie jednostek remontowo-ewakuacyjnych;
4. czyim transportem ma odbywać się ewakuacja techniczna uszkodzonego sprzętu;
5. sposób uzupełniania strat w sprzęcie technicznym jednostek lotniczych;

4. Dowódca armii lotniczej

Dowodzi osobiście i przez sztab, a także przez swoich zastępców i szefów służb związkami taktycznymi i oddziałami wchodzącymi w skład armii lotniczej. Niepodzielnie sprawuje dowodzenie dywizjami lotnictwa myśliwskiego, lotnictwa szturmowo-rozpoznawczego, brygadą lotnictwa bombowego, pułkami lotnictwa myśliwsko-bombowego, transportowego, rozpoznania operacyjnego oraz śmigłowców transportowych i śmigłowców szturmowych. Pułkami lotnictwa wojsk lądowych niepodzielnie dowodzi do momentu przekazania ich w podporządkowanie dowódcom armii ogólnowojskowych.

Od tej chwili dowódca armii lotniczej odpowiada tylko za stan wyszkolenia personelu lotniczego, technicznego i obsługi, za utrzymanie gotowości bojowej na należytych poziomach, za stan ukończenia pułków i ich uzupełnianie oraz za materiałowo-techniczne zabezpieczenie jego działań bojowych w zakresie sprzętu, środków technicznych i materiałowych typu lotniczego. Z momentem podporządkowania pułków lotnictwa wojsk lądowych dowódcą armii ogólnowojskowych dowódca armii lotniczej nie podejmuje decyzji odnośnie wykorzystania ich w działaniach bojowych i nie stawia im zadań w tym zakresie.

Zabezpieczeniem tyłowym działań bojowych wszystkich związków i oddziałów lotniczych wchodzących w skład armii lotniczej w pełnym zakresie, jak również pułków lotnictwa wojsk lądowych po ich podporządkowaniu armiom ogólnowojskowym w zakresie zaopatrywania w środki materiałowe typu lotniczego, dowodzi dowódca armii lotniczej poprzez swojego zastępcę ds. techniki i zaopatrzenia.

Dowódca armii lotniczej zapoznaje zastępcę ds. techniki i zaopatrzenia z zasadami armii lotniczej, udziela mu wytycznych z zakresu przygotowania propozycji na zabezpieczenie działań bojowych armii lotniczej, wysłuchuje jego propozycji, podejmuje decyzję i stawia zadania na zabezpieczenie tyłowe działań bojowych poszczególnych rodzajów lotnictwa, w tym i lotnictwa wojsk lądowych w zakresie materiałowo-technicznego zabezpieczenia pod względem środków typu lotniczego.

Dowódca armii lotniczej powinien dostarczać swojemu zastępcy ds. techniki i zaopatrzenia następujących danych

1. skład armii lotniczej oraz ewentualnie przydzielone siły i środki;
2. ugrupowanie armii lotniczej - na poziomie poszczególnych dywizji lotniczych, pułków lotniczych w położeniu wyjściowym do operacji w tym i lotnictwa wojsk lądowych;

3. długość operacji, etapy i rozmach;
4. zadania stojące przez armią lotniczą i konkretne zadania poszczególnych dywizji lotniczych oraz sposób podporządkowania pułków lotnictwa wojsk lądowych;
5. przewidywany manewr lotniskowy w toku działań bojowych/ przydział lotnisk zapasowych, pozornych, wykorzystanie odcinków autostrad itp./;
6. przewidywane natężenie działań bojowych w poszczególnych okresach operacji z uwzględnieniem rodzajów lotnictwa w tym i lotnictwa wojsk lądowych;
7. przewidywane środki rażenia/procentowo/, przyjmowane współczynniki zużycia środków materiałowych w zależności od rodzaju samolotów /śmigłowców/;
8. taktyka działań nieprzyjaciela, stosowane środki rażenia;
9. przewidywane straty w sprzęcie bojowym/samoloty, śmigłowce/ i obsługi z uwzględnieniem stopnia uszkodzenia;
10. przewidywane straty w stanie osobowym z uwzględnieniem rodzaju zranienia, porażenia itp.

5. Zastępca dowódcy armii lotniczej ds. techniki
i zaopatrzenia

Odpowiada głównie za przygotowanie dowódcy armii lotniczej danych do decyzji i realizację zadań odnośnie organizacji tyłów, dowozu środków materiałowych, zabezpieczenie tyłowe manewru lotniskowego oraz za zaopatrywanie i obsługę związków taktycznych i oddziałów lotniczych w tym i lotnictwa wojsk lądowych przez podległe mu służby.

W zakresie zabezpieczenia tyłowego działań bojowych odpowiada za :

- planowanie i organizowanie zabezpieczenia tyłowego bazowania i manewru lotniskowego związków taktycznych i oddziałów wchodzących w skład armii lotniczej ;
- planowanie i organizowanie zabezpieczenia związków taktycznych i oddziałów armii lotniczej w środki materiałowe typu lotniczego i ogólnowojskowego, a po podporządkowaniu lotnictwa wojsk lądowych zabezpieczenia go w środki materiałowe typu lotniczego oraz sprzęt podległych służb;
- planowanie i organizowanie dowozu środków materiałowych;
- organizację zabezpieczenia medycznego oddziałów i związków taktycznych lotnictwa, ewakuację rannych i chorych ze szczególnym uwzględnieniem personelu latającego;
- planowanie, organizowanie i zapewnienie realizacji rozpoznania technicznego, ewakuacji i remontu uszkodzonego uzbrojenia i sprzętu technicznego z uwzględnieniem priorytetu ważności dla samolotów i śmigłowców;
- uzgadnianie z kwatermistrzem i szefem służb technicznych frontu zagadnień dotyczących rozmieszczenia elementów tyłowych armii lotniczej oraz wykorzystywania dla potrzeb armii lotniczej dróg, przepraw, stacji wyładowniczych, urządzeń medycznych, ewakuacyjnych i remontowych oraz ustalenie wysokości środków materiałowych i terminów ich dostawy z frontowych baz poszczególnymi rodzajami transportu;
- kierowanie działalnością tyłów poszczególnych dywizji lotniczych samodzielnych pułków lotniczych, jak również tyłów pułków lotnictwa wojsk lądowych oraz ruchomych baz armii lotniczej i wszystkich pozostałych jednostek i zakładów budowy i remontu lotnisk, transportowych, remontowo-ewakuacyjnych, wytwórczych itp.

W zakresie tyłowego zabezpieczenia pułków lotnictwa wojsk lądowych dostarcza dowódcom batalionów pułków lotnictwa wojsk lądowych danych dotyczących następujących zagadnień :

- podporządkowania lotnictwa wojsk lądowych ogólnowojskowym związkom operacyjnym z wyszczególnieniem podporządkowania eskadr /kluczy/ poszczególnym związkom taktycznym;
- sposób i porządek przemieszczenia się elementów tyłowych pułków lotnictwa wojsk lądowych do rejonów wyjściowych oraz w toku przegrupowania na kierunek operacyjny / rejon wyjściowy, siły i środki, czas wymarszu, czas przybycia itp/;
- drogi wydzielone do przemieszczenia elementów tyłowych pułków lotnictwa wojsk lądowych oraz zasady korzystania z organizacji zabezpieczenia ruchu;
- przydzielone lądowiska bazowania pośredniego i docelowe dla poszczególnych eskadr /kluczy/;
- sposób zaopatrywania pułków lotnictwa wojsk lądowych w środki materiałowe typu lotniczego i ogólnowojskowego/źródła zaopatrywania, transport, odpowiedzialni, wysokość utrzymywanych zapasów itp;/
- zasady zabezpieczenia medycznego pułków lotnictwa wojsk lądowych / korzystanie ze szpitali, zasady ewakuacji chorych i rannych itp/;
- zasady zabezpieczenia technicznego pułku lotnictwa wojsk lądowych /korzystanie z zakładów remontowych, ewakuacji sprzętu technicznego itp/;

6. Dowódca armii ogólnowojskowej :

Dowodzi wojskami armii osobiście i przez sztab, a także przez swoich zastępców, szefów rodzajów wojsk i służb.

Lotnictwem wojsk lądowych podporządkowanym armii dowodzi za pośrednictwem dowódcy pułku lotnictwa wojsk lądowych oraz szefa centrum dowodzenia armii lotniczej. Stawiając zadania dowódcy pułku lotnictwa wojsk lądowych określa główny wysiłek i zasady wykorzystania poszczególnych eskadr pułku z uszłędzeniem podporządkowania eskadr rozpoznawczo-łącznikowych poszczególnym dywizjom zmechanizowanymi /pancernym/, określa zasady bazowania i organizacji manewru lądowiskowego pułku lotnictwa wojsk lądowych w stosunku do ugrupowania wojsk armii w poszczególnych fazach działań bojowych.

Stawiając zadania kwatermistrzowi armii powinien określić zakres zadań tyłów na rzecz zabezpieczenia działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych / zasady zaspakajania w paliwo lotnicze i środki typu ogólnowojskowego, wysokości utrzymywanych zapasów i ich urzutowanie dowozu środków materiałowych, pomocy w zakresie obsługi gospodarczo-bytowej, medycznej itp/.

Stawiając zadania szefowi służb technicznych powinien określić zakres zadań wykonywanych na rzecz pułku lotnictwa wojsk lądowych w zakresie technicznego zabezpieczenia eskadr rozpoznawczo-łącznikowych /kluczy brygad artylerii i rakiet/ w tym remontu pojazdów mechanicznych, ewakuacji technicznej, przydziału części zamiennych itp.

Stawiając zadania szefowi służby inżynierskiej powinien określić zadania w zakresie pomocy w pokonywaniu odcinków dróg, przepraw przez kolumny naziemnego zabezpieczenia eskadr rozpoznawczo-łącznikowych oraz ich rozbudowy inżynierskiej, rozminowania terenu, pomocy w odśnieżaniu itp.

Stawiając zadania szefowi sztabu powinien określić zakres czynności na korzyść pułku lotnictwa wojsk lądowych związanych z utrzymaniem łączności, organizacji obrony i ochrony bazowania eskadr i kluczy;

Stawiając zadania poszczególnym dywizjom zmechanizowanym /pancernym/ oraz brygadam rakiet i artylerii powinien określić sposób i zakres wykorzystywania przez nie eskadr rozpoznawczo-łącznikowych i kluczy korygowania ogniem artylerii i rakiet oraz informować w jakim stopniu i w jaki sposób będą na ich korzyść wykorzystywane eskadry śmigłowców szturmowych.

7. Kwatermistrz armii ogólnowojskowej :

Odpowiada głównie za przygotowanie dowódcy armii danych do decyzji i realizację zadań odnośnie organizacji tyłów, dowozu środków materiałowych oraz za zaopatrywanie i obsługę wojsk przez podległe mu służby.

W zakresie zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych powinien odpowiadać za :

- planowanie i organizowanie zabezpieczenia pułku lotnictwa wojsk lądowych w środki typu ogólnowojskowego, paliwo lotnicze i sprzęt podległych służb oraz dowozu rodzajów zaopatrzenia wykorzystywanych przez lotnictwo wojsk lądowych;
- organizowanie zabezpieczenia medycznego oraz ewakuację rannych i chorych z pułku lotnictwa wojsk lądowych i poszczególnych jego eskadr działających na korzyść związków taktycznych armii;
- opracowywanie zarządzenia /rozkazu/ tyłowego, określającego zasady korzystania przez pułk lotnictwa wojsk lotniczych z poszczególnych rodzajów zabezpieczenia tyłowego kierowanych przez kwatermistrza i szefa służb technicznych armii, dróg manewru, dowozu

- i ewakuacji oraz rejonów rozmieszczenia elementów tyłowych;
- planowanie, organizowanie i zapewnienie realizacji zabezpieczenia drogowego i przewozów materiałowych dla pułku lotnictwa wojsk lądowych, rozpoznania sanitarnego wojsk i ludności cywilnej w pasie działań oraz zadań produkcyjno-usługowych;
- współpracę z zastępcą dowódcy armii lotniczej d/s techniki i zaopatrzenia w zakresie zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych;
- kierowanie fachową działalnością w podległych związkach taktycznych oraz w składach polowych służb kwatermistrzowskich z uwzględnieniem potrzeb pułku lotnictwa wojsk lądowych i jego eskadr;
- udzielanie wytycznych i wydawanie rozkazów oraz stawianie zadań kwatermistrzom związków taktycznych w zakresie zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych;
- wydzielanie sił i środków do likwidacji skutków uderzeń bronią jądrową przez nieprzyjaciela na obiekty tyłowe pułku wojsk lądowych;
- organizowanie zbiórki i ewakuacji uszkodzonego i zbędnego sprzętu ogólnowojskowego w tym i z pułku lotnictwa wojsk lądowych oraz udzielanie wytycznych odnośnie eksploatacji zasobów miejscowych i zdobyczy wojennych;
- wydawanie wytycznych i zarządzeń dowódcy batalionu zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych o zakresie i zasadach zabezpieczenia jego działań pod względem tyłowym.

8. Szef służb technicznych armii ogólnowojskowej:

Odpowiada głównie za przygotowanie dowódcy armii danych do decyzji i realizację zadań odnośnie zabezpieczenia technicznego działań bojowych .

W zakresie zabezpieczenia technicznego pułku lotnictwa wojsk lądowych powinien odpowiadać za :

- zabezpieczenie pułku lotnictwa wojsk lądowych w rakiety /PPK/, amunicję i uzbrojenie ogólnowojskowe będące w jego wyposażeniu oraz zestawy remontowe, materiały, ogólnowojskowy sprzęt techniczny /części zamienne do pojazdów mechanicznych itp/;
- planowanie, organizowanie i zapewnienie realizacji rozpoznania technicznego, ewakuacji i remontu uszkodzonego uzbrojenia i ogólnowojskowego sprzętu technicznego będącego w wyposażeniu pułku lotnictwa wojsk lądowych;
- kierowanie fachową działalnością jednostek remontowo-ewakuacyjnych armii i technicznymi składami polowymi z uwzględnieniem ich działalności na rzecz pułku lotnictwa wojsk lądowych;
- koordynowanie działalnością zabezpieczenia technicznego, ewakuacji i remontu sprzętu ogólnowojskowego rodzajów wojsk w tym i pułku lotnictwa wojsk lądowych;
- nadzór nad prawidłowym użytkowaniem i obsługą techniczną uzbrojenia i sprzętu technicznego ogólnowojskowego wykorzystywanego przez pułk lotnictwa wojsk lądowych;
- uzgadnianie z kwatermistrzem armii ogólnowojskowej oraz informowanie pułku lotnictwa wojsk lądowych odnośnie ugrupowania, rozmieszczenia, przemieszczenia oraz obrony i ochrony elementów zabezpieczenia technicznego;
- uzgadnianie i opracowywanie niezbędnych danych do rozkazu /zarządzenia/ tyłowego z uwzględnieniem zasad korzystania przez pułk lotnictwa wojsk lądowych z wszelkiego rodzaju zabezpieczenia technicznego armii ogólnowojskowej;

- prognozowanie strat i uszkodzeń uzbrojenia i ogólnowojskowego sprzętu technicznego będącego w wyposażeniu pułku lotnictwa wojsk lądowych;
- współpraca ze sztabem ogólnowojskowym, szefami rodzajów wojsk, kwatermistrzem armii ogólnowojskowej i zastępcą dowódcy armii lotniczej ds. techniki i zaopatrzenia w zakresie zabezpieczenia pułku w rakiety, amunicję oraz sprzęt i materiały techniczne;
- informowanie kwatermistrza armii ogólnowojskowej o stanie zabezpieczenia materiałowego związków taktycznych oraz pułku lotnictwa wojsk lądowych przez podległe służby i przedstawienie zapotrzebowania na transport dowozu;
- wydzielanie sił i środków do likwidacji skutków uderzeń broni masowego rażenia przez nieprzyjaciela na obiekty tyłowe pułku lotnictwa wojsk lądowych;
- organizowanie wykorzystania przez pułk lotnictwa wojsk lądowych miejscowego zaplecza i zdobyczej techniki bojowej;
- organizowanie i zapewnienie skutecznego dowodzenia podległymi siłami i środkami;
- wydawanie wytycznych i zarządzeń dowódcy batalionu zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych w zakresie zabezpieczenia działań pułku pod względem technicznym.

9. Szef wojsk inżynieryjnych armii ogólno -
wojskowej :

Odpowiada głównie za przygotowanie danych dla dowódcy armii ogólnowojskowej do podjęcia decyzji odnośnie zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych i zapewnienie skutecznego wykonania zadań przez oddziały /pododdziały/ wojsk inżynieryjnych.

W zakresie zabezpieczenia inżynieryjnego lotnictwa wojsk lądowych powinien odpowiadać za :

- zbieranie i ocenianie informacji o terenach nadających się do przygotowania lądowisk dla eskadr pułku lotnictwa wojsk lądowych;
- wspólnie ze sztabem armii i pułkiem lotnictwa wojsk lądowych ustalenie przewidywanych rejonów przyszłego bazowania eskadr pułku lotnictwa wojsk lądowych;
- wydzielanie sił i środków wojsk inżynieryjnych do przygotowania lądowisk dla pułku lotnictwa wojsk lądowych;
- wydzielanie sił i środków do rozpoznania rejonów bazowania pułku lotnictwa wojsk lądowych oraz dróg dojazdowych pod względem rozminowania oraz organizacja i realizacja rozminowania;
- wydzielanie sił i środków w celu odśnieżania rejonów bazowania pułku lotnictwa wojsk lądowych oraz dróg dojazdowych;
- wydawanie wytycznych i zarządzeń dowódcy batalionu zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych odnośnie inżynieryjnego zabezpieczenia działań bojowych pułku.

10. Szef Centrum Dowodzenia Bojowego armii lotniczej

Odpowiada za organizację i realizację scentralizowanego dowodzenia i współdziałania lotnictwa operacyjnego i lotnictwa wojsk lądowych z wojskami armii ogólnowojskowej / pierwszego rzutu operacyjnego frontu / we wszystkich podstawowych rodzajach działań bojowych.

W zakresie kierowania działaniami lotnictwa wojsk lądowych stanowi organ dowodzenia dowódcy armii ogólnowojskowej.

Szef centrum dowodzenia bojowego armii lotniczej razem ze sztabem armii ogólnowojskowej powinien dokładnie ustalić współdziałanie między rodzajami wojsk, a mianowicie :

- przydział zadań i obiektów działań dla śmigłowców szturmowych; lotnictwa oraz sposób wykonania zadań wspólnym wysiłkiem śmigłowców szturmowych, lotnictwa, wojsk raketowych i artylerii, wojsk zmechanizowanych, pancernych i desantowych, a także zasady wzajemnego bezpieczeństwa;
- możliwości ogniowe, czas wykonania zadań przez śmigłowce szturmowe, artylerię, wojska raketowe oraz czas odtwarzania gotowości bojowej do wykonania kolejnych zadań;
- sposób udzielania pomocy śmigłowcom w zakresie przeciwdziałania elektronicznego i zwalczania środków OPL nieprzyjaciela oraz opanowania rejonów pod lądowiska przez oddziały armii dla potrzeb śmigłowców;
- warunki bezpieczeństwa przelotu śmigłowców przez strefy ognia środków OPL wojsk armii, osie strzelań wojsk raketowych i artylerii, korytarze przelotu i bramy wlotowe dla śmigłowców;
- sposoby : wzywania śmigłowców szturmowych na pole walki, wzajemnej identyfikacji, oznaczania miejsc znajdowania się własnych wojsk, wskazywania celów, przerwania i otwarcia ognia ;
- sposób organizacji punktów dowodzenia i naprowadzania oraz kolejność ich przesunięć w czasie działań, wymianę przedstawicieli itp +/.

+/. Zastosowanie bojowe śmigłowców szturmowych w operacji zaczepnej i obronnej armii. Rozprawa doktorska Wyd. ASG 1977r.

11. Dowódca pułku lotnictwa wojsk lądowych

Dowodzi osobiście i za pośrednictwem swojego sztabu, a także przez swoich zastępców i szefów służb eskadrami wchodzącymi w skład pułku. Odpowiada za stan moralno-polityczny, dyscyplinę i poziom wyszkolenia stanu osobowego pułku, gotowość bojową, ukompletowanie, wyposażenie oraz za całokształt działalności i jego tylowe zabezpieczenie.

Jako podstawę do dowodzenia dowódca pułku wykorzystuje rozkazy i wytyczne dowódcy armii lotniczej, zadania dowódcy armii ogólnowojskowej przekazywane bądź bezpośrednio bądź za pośrednictwem centrum dowodzenia bojowego armii lotniczej oraz dane o stanie i możliwościach pułku uzyskiwane przez własny sztab.

Odpowiada on za :

- stan pułku lotnictwa wojsk lotniczych zarówno w rejonie stałej dyslokacji, jak i po przebazowaniu jego pododdziałów w rejon wyjściowy do operacji;
- stopień przygotowania personelu latającego do wykonania zadań;
- wykonanie zadań bojowych w konkretnych warunkach terenowych, przesidywanej sytuacji powietrznej, naziemnej, OPL i atmosferycznej przez eskadry śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych, śmigłowców szturmowych oraz klucze korygowania ogniem artylerii i rakiet;
- organizację bazowania, przebazowywania, odtwarzania gotowości bojowej, ochronę i obronę lądowisk;
- dowodzenie pułkiem na ziemi i w powietrzu;
- zabezpieczenie tylowe działań bojowych i manewru lądowiskowego poszczególnych eskadr i pułku w całości.

Zabezpieczeniem tyłowym pułku lotnictwa wojsk lądowych dowodzi dowódca za pośrednictwem dowódcy batalionu zaopatrzenia pułku.

Jednym z ważnych warunków zapewniających właściwą organizację dowodzenia zabezpieczeniem tyłowym działań bojowych pułku lotnictwa wojsk lądowych - ze względu na ogrom jego zadań i ograniczony czas na ich wykonanie - jest zapoznawanie w odpowiednim czasie dowódcy batalionu zaopatrzenia z przewidywanymi działaniami pułku i stawianie tyłom zadań.

Zapoznanie batalionu zaopatrzenia z planami wykorzystania eskadr pułku oraz ich manewru lądowiskowego umożliwia odpowiednio wcześnie zorganizowanie i utworzenie odpowiedniej bazy materiałowo-technicznej niezbędnej do zabezpieczenia manewru lądowiskowego i wykonania zadań stojących przed pułkiem.

Dowódca pułku lotnictwa wojsk lądowych powinien dostarczać dowódcy batalionu zaopatrzenia następujących danych:

- ilość eskadr /kluczy/ wchodzących w skład lotnictwa wojsk lądowych, stan i typ śmigłowców będących w jego wyposażeniu;
- aktualne miejsce bazowania poszczególnych eskadr /kluczy/;
- przewidywany rejon przyszłego bazowania - miejsca poszczególnych lądowisk przyszłego pułkowego węzła lądowiskowego;
- przewidywany czas bazowania na poszczególnych lądowiskach /częstotliwość przebazowania, odległość/;
- przewidywane natężenie działań bojowych /ilość wylotów w ciągu doby/;
- przeciętny czas przebywania w powietrzu w trakcie jednego wylotu bojowego;
- średnia ilość zużywanych środków materiałowych w ciągu wylotu /paliwo, olej, amunicja/;

- ilość i terminy dostarczanych środków materiałowych ze składów nadrzędnych do batalionu zaopatrzenia;
- sposób zaopatrywania w środki typu ogólnowojskowego /źródła, ilości, terminy, transport/;
- zasady wykorzystania dróg kołowych;
- pomoc, jaką można uzyskać od wojsk lądowych /prace przy przygotowaniu lądowisk, odśnieżanie, rozminowywanie, ochrona i obrona transport itp/;

Powyższe dane oraz wytyczne w zakresie przygotowania i dostarczenia danych do decyzji /proponycji zabezpieczenia tyłowego/ stanowią podstawę do organizacji zabezpieczenia tyłowego działań bojowych pułku lotnictwa wojsk lądowych przez dowódcę batalionu zaopatrzenia.

Po wysłuchaniu proponycji dowódcy batalionu zaopatrzenia dowódca pułku podejmuje decyzję na działania bojowe pułku /w tym i na tyłowe zabezpieczenie/ i stawia zadania dowódcy batalionu zaopatrzenia.

12. Dowódca batalionu zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych:

Jest przełożonym całego stanu osobowego batalionu i podlega bezpośrednio dowódcy pułku lotnictwa wojsk lądowych. Ponosi całkowitą odpowiedzialność za stałą gotowość pododdziałów i służb do wykonania zadań związanych z zabezpieczeniem tyłowym działań bojowych pułku oraz za stan moralno-polityczny, dyscyplinę i wyszkolenie składu osobowego.

Dowódca batalionu zaopatrzenia kieruje osobiście pracą pododdziałów i służb wchodzących w skład batalionu, natomiast poszczególnymi kompaniami zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadr-

zazwyczaj za pośrednictwem środków łączności radiowej, wykorzystując sieć dowodzenia eskadrami.

Dużą rolę w dowodzeniu kompaniami zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadr rozpoznawczo-łącznikowych, a szczególnie podczas manewru lądowiskowego, mogą odegrać własne śmigłowce pułku.

Za podstawę do dowodzenia tyłami pułku lotnictwa wojsk lądowych służą dowódcy batalionu zaopatrzenia dane uzyskiwane od zastępcy dowódcy armii lotniczej ds. techniki zaopatrzenia, wytyczne kwatermistrza, szefa służb technicznych i szefa wojsk inżynieryjnych armii ogólnowojskowej, wytyczne, rozkazy dowódcy pułku lotnictwa wojsk lądowych oraz dane opracowane przez sztab batalionu zaopatrzenia o stanie i możliwościach batalionu uzyskiwane drogą sprawozdań i meldunków od podwładnych.

Bardzo ważnym elementem w dowodzeniu zabezpieczeniem tyłowym pułku lotnictwa wojsk lądowych przez dowódcę pułku, a szczególnie w toku wypracowywania decyzji na działania bojowe, jest stałe informowanie dowódcy i sztabu oddziału o stanie i możliwościach zabezpieczenia tyłowego i poszczególnych jego eskadr.

Dowódca batalionu zaopatrzenia powinien dostarczać dowódcy pułku lotnictwa wojsk lądowych następujących danych :

- ilość, stan i czas gotowości eksploatacyjnej poszczególnych lądowisk nowego węzła lądowiskowego;
- stan, podział, miejsce dyslokacji /marszu/ poszczególnych rzu-
tów batalionu zaopatrzenia i poszczególnych kompanii zabezpie-
czenia lądowiskowo-technicznego, wykonywane zadania;
- stan środków materiałowych znajdujących się w magazynach bata-
lionu zaopatrzenia i na poszczególnych lądowiskach, w transporcie
kompanii zabezpieczania lądowiskowo-technicznego poszczegól-
nych eskadr śmigłowców;

- planowany dowóz środków materiałowych z zewnętrznych źródeł zaopatrzenia;
- możliwości odtwarzania gotowości bojowej /pojedynczych śmigłowców, kluczy, poszczególnych eskadr/;
- możliwości i sposób zabezpieczenia przebazowania eskadr i pułku w całości w nowy węzeł lądowiskowy;
- zakres współdziałania z tyłami ogólnowojskowymi i możliwości uzyskania pomocy ze strony wojsk lądowych na podstawie informacji uzyskanych od zastępcy dowódcy wojsk lotniczych ds. techniki i zaopatrzenia, kwatermistrza, szefa służb technicznych i szefa wojsk inżynieryjnych armii ogólnowojskowej;
- możliwości zapewnienia obrony i ochrony oraz maskowania bazowania i manewru lądowiskowego;
- właściwości i sposoby zapewnienia obsługi gospodarczo-bytowej oraz medycznej stanu osobowego.

Stała znajomość przez dowódcę pułku lotnictwa wojsk lądowych wyszczególnionych informacji gwarantuje właściwą ocenę stanu i możliwości zabezpieczenia tyłowego działań bojowych, a tym samym powzięcia w konkretnej sytuacji - optymalnej decyzji, co jest podstawą należytego wykorzystania śmigłowców na polu walki.

Dowódca batalionu zaopatrzenia w pełnym zakresie spełnia wszystkie elementy /zadania/ dowodzenia w stosunku do służb i pododdziałów wchodzących w skład batalionu oraz w stosunku do kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadr śmigłowców szturmowych, kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadry lotnictwa łącznikowego, kompanii lądowiskowo-technicznego zabezpieczenia klucza dowództwa pułku oraz klucza /eskadry/ śmigłowców transportowych. Są to, jak widać, pododdziały zazwyczaj w drugim rzucie bazowania w bezpośredniej bliskości od sztabu pułku lotnictwa wojsk

lądowych i rejonu rozwinięcia batalionu zaopatrzenia.

w stosunku do kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadr rozpoznawczo-łącznikowych i plutonów zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego kluczy brygad artylerii i rakiet operacyjnych taktycznych z uwagi na systematyczne podążanie eskadr /kluczy/ wraz z związkami, na korzyść których działają oraz z uwagi na zaopatrywanie się w w. elementów w środki materiałowe typu ogólnowojskowego i paliwo lotnicze ze źródeł danych związków, jak również ze względu na przygotowanie dla nich lądowisk przez wojska lądowe i stawianie im zadań w tym zakresie przez dowódców związków taktycznych wojsk lądowych - rola dowódcy batalionu zaopatrzenia w dowodzeniu jest znacznie ograniczona.

W pierwszym przypadku to jest w stosunku do elementów tyłowych pododdziałów bazujących w węzle lądowiskowym dowódca batalionu zaopatrzenia sprawując pełny zakres dowodzenia dostarcza następujących danych :

- miejsce rozmieszczenia i stan lądowisk przeznaczonych do bazowania poszczególnych eskadr i czas osiągnięcia na nich gotowości tyłów do przyjęcia i zabezpieczenia działań bojowych śmigłowców;
- drogi przeznaczone do przemieszczenia rzutów naziemnych oraz zasady regulacji ruchu podczas marszu;
- wydzielane siły i środki zabezpieczenia tyłowego do poszczególnych rzutów, zbierane środki materiałowe;
- planowany dowóz środków materiałowych na nowe lądowisko /źródła, transport, czas dostarczenia/;
- ilość i typ śmigłowców przewidywanych do zabezpieczenia na nowych lądowiskach;

- przewidywane natężenie działań bojowych zabezpieczanych eskadr;
- zasady organizacji zabezpieczenia medycznego, technicznego oraz obsługi gospodarczo-bytowej;
- pomoc jaką można uzyskać ze strony wojsk lądowych /zabezpieczenie techniczne, inżynieryjne, gospodarczo-bytowe, ochrona i obrona, łączność itp/;
- miejsce przebywania dowódcy batalionu, łączność z nim, czas i sposób składania sprawozdań i meldunków.

W drugim przypadku, to jest w stosunku do elementów tyłowych pododdziałów bazujących w ugrupowaniu związków taktycznych dowódca batalionu zaopatrzenia będzie dostarczał danych dotyczących tylko tych zagadnień, na które ma bezpośredni wpływ, a mianowicie:

- uzupełnianie elementów tyłowych stanem osobowym i sprzętem bojowym;
- zaopatrywanie w uzbrojenie oraz sprzęt lotniczo-techniczny i amunicję lotniczą ;
- uzupełnienie w sprzęt i środki specjalistycznej obsługi śmigłowców;
- zaopatrywanie w sprzęt ratowniczy, wysokościowy oraz umundurowanie lotnicze itp.

Powyższe problemy są zazwyczaj organizowane i załatwiane okresowo i nie wymagają codziennego kontaktu pomiędzy dowódcą kompanii /plutonu/ zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego i dowódcą batalionu zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych.

F. 13. Dowódcy pułku śmigłowców szturmowych i pułku śmigłowców transportowych

Pułk śmigłowców szturmowych oraz pułk śmigłowców transportowych z uwagi na wykonywane przez nich zadania bezpośrednio na korzyść wojsk lądowych związane z ogniowym wsparciem wojsk, uczestnictwem w wykonywaniu i wsparciu desantów powietrznych, zaopatrywaniu wojsk oraz ewakuację, zaliczane są do lotnictwa wojsk lądowych. Ze względu na ich podporządkowanie dowódcy armii lotniczej i wykorzystywanie przez szczebel frontu oraz zasady bazowania dowodzenie nimi przebiega według zasad obowiązujących dla pułków lotniczych lotnictwa operacyjnego.

Kierowanie procesem zabezpieczenia tyłowego wyżej wymienionych pułków przebiega zgodnie z przyjętym systemem w armii lotniczej, to jest w ogniwie : zastępca dowódcy armii lotniczej ds. techniki i zaopatrzenia - pułk lotniczy i nie wymaga rozpracowania w niniejszej pracy.

14. Dowódca dywizji zmechanizowanej /pancernej/ :

Dowodzi pułkami oraz pododdziałami i służbami dywizji osobiście i za pośrednictwem sztabu i swoich zastępców. Eskadrą rozpoznawczo-łącznikową podporządkowaną dywizji dowodzi za pośrednictwem dowódcy eskadry oraz szefa grupy dowodzenia bojowego. Stawiając zadania dowódcy eskadry rozpoznawczo-łącznikowej powinien określić zasady wykorzystywania w działaniach bojowych poszczególnych kluczy eskadry w zakresie zadań rozpoznawczych, **korygowania** ogniem artylerii, łącznikowych i dowodzenia oraz określa zadania związane z niszczeniem obiektów przeciwnika w przypadku występowania w składzie eskadry śmigłowców uzbrojonych. Określa natężenie działań bojo-

wych dla eskadry, sygnały niezbędne do współdziałania oraz miejsca kolejnego bazowania eskadry w toku działań bojowych.

Stawiając zadania kwatermistrzowi dywizji powinien określić zakres zadań tyłów na rzecz zabezpieczenia działań bojowych eskadry rozpoznawczo-łącznikowej / zasady zaopatrywania eskadry w paliwo lotnicze i samochodowe, umundurowanie ogólnowojskowe, środki żywnościowe, medykamenty, udzielania pomocy w zakresie obsługi gospodarczo-bytowej, to jest wymiany bielizny, organizowanie kąpieli stanu osobowego, suszenia umundurowania itp., jak również udzielania pomocy w zakresie ewakuacji medycznej /.

Stawiając zadania szefowi służb technicznych powinien określić zakres zadań służb technicznych wykorzystywanych na rzecz eskadry : organizacja pomocy w zakresie napraw ogólnowojskowego uzbrojenia i sprzętu oraz pojazdów mechanicznych, zaopatrywania eskadry w rakietowe pociski przeciwpancerne oraz amunicję do uzbrojenia wykorzystywanego przez śmigłowce jak i stan osobowy eskadry, w części zamiennie do pojazdów mechanicznych, udzielania pomocy technicznej kolumnom rzutów naziemnych eskadr w toku przemieszczenia na nowe lądowiska oraz w zakresie ewakuacji technicznej sprzętu i pojazdów.

Stawiając zadania szefowi służby inżynierskiej powinien określić zadania z zakresu przygotowania i urządzenia kolejnych lądowisk dla eskadry rozpoznawczo-łącznikowej, rozminowania rejonu lądowiska oraz dróg dojazdowych, pomocy w pokonywaniu przez rzuty naziemnego zabezpieczenia przeszkód wodnych i trudnych odcinków dróg oraz udzielania pomocy przy odsnieżaniu dróg i rejonów rozmieszczenia eskadry.

Stawiając zadania szefowi sztabu powinien określić zakres czynności sztabu dotyczących współdziałania, dowodzenia oraz zasad organizacji przenieszczenia eskadry w następujące rejony rozmieszczenia oraz nawiązywania i utrzymywania łączności pomiędzy sztabem dywizji i eskadrą. Szczególnie ważnym elementem w tym zakresie jest określenie sposobu przekazywania danych przez załogi śmigłowców prowadzących rozpoznanie, informowanie załóg o aktualnym stanie linii styczności z nieprzyjacielem, sposobem wywoływania załóg do wykonywania zadań, czasy osiągania gotowości do działań itp.

Stawiając zadania dowódcom pułków, dowódca dywizji powinien określać zakres zadań jakie będą wykonywane przez eskadrę rozpoznawczo-łącznikową na korzyść poszczególnych pułków w kolejnych etapach walki oraz jakie zadania będą wykonywane na korzyść dywizji i poszczególnych pułków przez eskadry śmigłowców szturmowych pułku lotnictwa wojsk lądowych. Powinien określać sygnały współdziałania z śmigłowcami i sposoby oznakowania przedniego skraju, a w tym sposoby wzywania śmigłowców i określania im obiektów i celów ataku.

15. Kwatermistrz dywizji zmecchanizowanej/pancernej/ :

·Odpowiada głównie za przygotowanie dowódcy dywizji danych do podjęcia decyzji i realizacji zadań odnośnie organizacji tyłów, dowozu środków materiałowych oraz za zaopatrywanie i obsługę pułków i pozostałych pododdziałów dywizji przez podległe mu służby.

W zakresie zabezpieczenia tyłowego eskadry rozpoznawczo-łącznikowej powinien odpowiadać za :

- planowanie i organizowanie zabezpieczenia eskadry w paliwo lotnicze i środki materiałowe typu ogólnowojskowego, umundurowanie ogólnowojskowe, żywność, medykamenty, opał, wodę, paliwo

- samochodowe itp/ oraz sprzęt podległych służb i dowozu rodzajów zaopatrzenia wykorzystywanych przez eskadrę +/.
- udzielanie pomocy w zakresie zabezpieczenia medycznego szczególnie podczas ewakuacji rannych i chorych w wypadku poniesienia większych strat przez eskadrę ;
  - udzielanie pomocy w zakresie obsługi gospodarczo-bytowej, to jest organizowanie kąpielni stanu osobowego, wymiana hlielizny osobistej i pościelowej, suszenie umundurowania, a w miarę możliwości żywienie stanu osobowego eskadry;
  - udzielanie pomocy w zakresie likwidacji skutków uderzeń bronią masowego rażenia na lądowisko;
  - odbiór od eskadry uszkodzonego sprzętu i środków materiałowych przewidzianych do ewakuacji oraz udzielanie wytycznych odnośnie korzystania przez eskadrę z zasobów miejscowych i zdobyczy wojennych, jak również odnośnie korzystania z dróg dojazdowych i regulacji ruchu na drogach.

16. Szef służb technicznych dywizji zmechanizowanej
/pancernej/.

Odpowiada głównie za przygotowanie dowódcy dywizji danych do podjęcia decyzji i realizację zadań odnośnie zabezpieczenia technicznego działań bojowych.

W zakresie zabezpieczenia technicznego eskadry rozpoznawczo-łącznikowej powinien odpowiadać za :

- zabezpieczenie eskadry w uzbrojenie ogólnowojskowe wykorzystywane przez śmigłowce i stan osobowy oraz amunicję do tego uzbro-

---

+/. Ze względu na małą odległość bazowania eskadry od dywizyjnego punktu zaopatrzenia /5 - 10 km/ nie wyklucza się możliwości pobierania środków materiałowych przez eskadrę własnym transportem.

- jenia / w przeciwpancerne pociski kierowane w przypadku gdy w eskadrze występują śmigłowce wyposażone w wyrzutnie/, ogólnowojskowy sprzęt techniczny, zestawy remontowe wykorzystywane w eskadrze, części zamienne do pojazdów mechanicznych itp ;
- organizację ewakuacji ogólnowojskowego sprzętu i pojazdów mechanicznych;
  - remont pojazdów mechanicznych i ogólnowojskowego sprzętu technicznego będącego w wyposażeniu eskadry;
  - pomoc w zabezpieczeniu technicznym rzutów naziemnego zabezpieczenia eskadry podczas manewru na kolejne nowe lądowiska;
  - pomoc w likwidacji skutków uderzeń bronią masowego rażenia na lądowiska i przemieszczające się rzuty naziemnego zabezpieczenia eskadry.

17. Szef służby inżynieryjnej dywizji zmechanizowanej
/pancernej/.

Odpowiada głównie za przygotowanie danych dla dowódcy dywizji do podjęcia decyzji odnośnie zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych i zapewnienia skutecznego wykonania zadań przez siły i środki służby inżynieryjnej.

W zakresie zabezpieczenia inżynieryjnego eskadry rozpoznawczo-łącznikowej powinien odpowiadać za :

- wybór wraz z przedstawicielem eskadry terenów na przygotowanie lądowisk kolejnego bazowania eskadry ;
- przygotowanie terenu pod lądowisko zgodnie z wymogami eksploatacyjnymi;
- rozmieszczenie rejonu lądowiska i dróg dojazdowych;
- udzielanie pomocy w odśnieżaniu lądowiska i dróg dojazdowych;

- udzielanie pomocy w pokonywaniu przez maszerujące rzuty naziemnego zabezpieczenia eskadry przeszkód wodnych i trudnych odcinków dróg.

18. Dowódca armijnej brygady artylerii /raket operacyjno-taktycznych /, kwatermistrz, szef służb technicznych, szef służby inżynieryjnej brygady :

Zakres kompetencji i odpowiedzialności na wyżej wyszczególnionych stanowiskach, zarówno w stosunku do wykorzystywanych kluczy śmigłowców jak i w stosunku do plutonów zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego pod względem tyłowym, jest odpowiednio analogiczny jak w ogniwie kierowania : dowódca dywizji zmechanizowanej /pancernej/ kwatermistrz, szef służb technicznych, służby inżynieryjnej - dowódca eskadry śmigłowców, dowódca kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadry.

19. Szef grupy dowodzenia bojowego

Podlega bezpośrednio odpowiedniemu szefowi Centrum Dowodzenia Bojowego armii lotniczej i odpowiada za kierowanie wszystkimi samolotami i śmigłowcami działającymi na korzyść danej dywizji zmechanizowanej/pancernej/ i przelatującymi w pasie jej działania.

Spełnia on rolę doradcy dowódcy dywizji w zakresie składania zapotrzebowania na wsparcie ogniowe przez lotnictwo i śmigłowce szturmowe oraz uczestniczy w opracowywaniu przez sztab dywizji planów wymagających uzgodnienia i koordynacji z działaniami lotnictwa i śmigłowców szturmowych. Precyzuje on również zadania dla grup samolotów i śmigłowców +/.

+/. Zastosowanie bojowe śmigłowców szturmowych w operacji zaczepnej i obronnej armii. Rozprawa doktorska Wyd. ASG. 1977.

20. Dowódca eskadry śmigłowców pułku lotnictwa
wojsk lądowych :

Dowodzi osobiście i za pośrednictwem swojego sztabu kluczami wchodzącymi w skład eskadry. Odpowiada za stan moralno-polityczny, dyscyplinę i poziom wyszkolenia stanu osobowego eskadry, gotowość bojową, ukompletowanie wyposażenia oraz za całokształt działalności i jej zabezpieczenie tyłowe. Powyższe zagadnienia z uwagi na bazowanie na oddzielnych lądowiskach, bądź w węzle lądowiskowym w przypadku eskadry śmigłowców szturmowych, bądź w ugrupowaniu związku taktycznego, i stałe podążanie w ślad za związkiem taktycznym, któremu została podporządkowana eskadra rozpoznawczo-łącznikowa oraz samodzielne organizowanie i prowadzenie działań bojowych naberają szczególnego znaczenia.

Jako podstawę w dowodzeniu dowódca eskadry wykorzystuje rozkazy i wytyczne dowódcy pułku lotnictwa wojsk lądowych, zadania dowódcy dywizji zmechanizowanej /pancernej/ przekazywane bądź bezpośrednio bądź za pośrednictwem grupy dowodzenia bojowego w przypadku eskadry rozpoznawczo-łącznikowej oraz dane o stanie i możliwościach eskadry uzyskiwane przez własny sztab.

Odpowiada on za :

- stan eskadry, wyszkolenie personelu zarówno w rejonie stałej dyslokacji, jak i po przebazowaniu eskadry w rejon wyjściowy i podporządkowaniu związkowi taktycznym;
- stopień utrzymywanej gotowości bojowej i przygotowanie personelu do wykonania zadań;
- wykonywanie zadań bojowych w konkretnych warunkach terenowych, przewidywanej sytuacji powietrznej, naziemnej, OPL i atmosferycznej przez śmigłowce;

- organizację bazowania, przebazowywania, odtwarzania gotowości bojowej, ochronę i obronę lądowiska;
- dowodzenie eskadrą na ziemi i w powietrzu;
- zabezpieczenie tyłowe działań i manewru lądowiskowego eskadry.

Zabezpieczeniem tyłowym działań eskadry dowódca dowodzi za pośrednictwem dowódcy kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego.

Dowódca eskadry powinien dostarczać dowódcy kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego danych dotyczących następujących zagadnień :

- aktualnego stanu śmigłowców będących w wyposażeniu eskadry;
- przewidywanego natężenia działań bojowych eskadry;
- przewidywanej ilości asortymentu zużywanych środków materiałowych;
- przewidywanej częstotliwości i głębokości przebazowań - miejsce lądowiska przewidywanego rejonu przyszłego bazowania;
- zasady zaopatrywania eskadry w sprzęt i środki materiałowe typu ogólnowojskowego oraz pomoc na jaką można liczyć ze strony związku taktycznego;
- zasad organizowania żywienia, zabezpieczenia medycznego i ewakuacji oraz obrony, ochrony i maskowania całego węzła lądowiskowego i konkretnego lądowiska.

21. Dowódca kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadry /plutonu zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego klucza brygady artylerii lub rakiet operacyjno-taktycznych/

Przeznaczeniem kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadry /plutonu klucza/ jest wszechstronne zabezpieczenie i obsługa lotów bojowych eskadry /klucza/ na lądowisku

bazowania. Głównym zadaniem kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego / plutonu klucza/ jest odtwarzanie gotowości bojowej eskadry /klucza/.

Dowódca kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadry /plutonu klucza/ jest przełożonym całego stanu osobowego kompanii /plutonu/ i podlega bezpośrednio dowódcy eskadry /klucza/. Ponosi on całkowitą odpowiedzialność za stałą gotowość służb, sił i środków do wykonania zadań związanych z zabezpieczeniem tyłowym działań bojowych eskadry /klucza/ oraz za stan moralno-polityczny, dyscyplinę i wyszkolenie składu osobowego.

Dowódca kompanii /plutonu/ kieruje osobiście pracą sił i środków kompanii /plutonu/ związaną z bezpośrednim zabezpieczeniem tyłowym.

W procesie organizacji zabezpieczenia tyłowego kieruje się rozkazami dowódcy batalionu zaopatrzenia pułku, dowódcy eskadry /klucza/ oraz wytycznymi i zarządzeniami kwatermistrza, szefa służb technicznych i szefa służby inżynierskiej ogólnowojskowego związku taktycznego / brygady artylerii / rakiet operacyjno-taktycznych

Dowódca kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadry /plutonu klucza/ odpowiada za :

- sprawdzenie przydatności nawierzchni lądowiska, usuwanie drobnych uszkodzeń nawierzchni / doły, leje, miejsca podmokłe/ oznakowanie, oświetlenie miejsc startu i lądowań oraz stoisk śmigłowców, oświetlenie stanowiska dowodzenia i innych obiektów, usuwanie zasp śniegowych oraz wytyczanie dróg pojazdowych i miejsc postoju dla transportu i sprzętu obsługi, realizowanie przedsięwzięć maskowniczych;
- utrzymywanie odpowiednich zapasów środków materiałowych na środkach transportowych, przygotowanie oraz dostarczenie do

śmigłowców w odpowiednim asortymencie i ilościach środków materiałowych, jak : paliwo lotnicze, amunicja /naboje, rakiety/, gazy sprężone /tlen, powietrze/, ładowanie akumulatorów i dostarczanie ich do śmigłowców, dostarczanie części zamiennych i materiałów naprawkowych;

- zabezpieczenie pod względem przeciwpożarowym startu i lądowania śmigłowców oraz ochrona ludzi, sprzętu i środków znajdujących się na lądowiskach ;
- udzielanie pomocy technicznej i medycznej śmigłowcom lądującym awaryjnie na lądowisku lub w bezpośredniej jego odległości;
- zapewnienie stanowi osobowemu eskadry /klucza/ należytych warunków bytowych., jak : zakwaterowanie, ogrzewania pomieszczeń, suszenie umundurowania i obuwia, organizowanie żywienia/przygotowanie lub dowóz posiłków z kuchni eskadry, batalionu zaopatrzenia lub kuchni organizowanej przez związek taktyczny/, organizowanie opieki lekarskiej, dowóz do śmigłowców i miejsce wypoczynku;
- zapewnienie obrony i ochrony ludzi i sprzętu poprzez organizowanie służby wartowniczej oraz rozpoznania chemicznego, zapewnienie systemu ostrzegania i powiadamiania;
- utrzymanie w stałej gotowości sprzętu i środków obsługi poprzez należytą ich eksploatację oraz dokonywanie systematycznych przeglądów;
- zabezpieczenie manewru lądowiskowego eskadry /klucza/ poprzez wydziałanie i wysyłanie sił i środków na nowe lądowisko w nowym rejonie bazowania;

- rozwijanie sił i środków na nowym lądowisku i stworzenie warunków do przyjęcia eskadry /klucza/ w nowym rejonie do dalszego zabezpieczenia działań.

O stanie, możliwościach i gotowości kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego /plutonu klucza/ odnośnie wykonywania wymienionych zadań oraz o trudnościach lub niemożliwości ich wykonania dowódca kompanii /plutonu/ na bieżąco informuje dowódcę eskadry /klucza/.

Informacja ta może być traktowana jako propozycja dowódcy kompanii /plutonu/ na zabezpieczenie tylne działań eskadry/klucza/ i stanowi podstawę do podejmowania decyzji przez dowódcę eskadry /klucza/.

Jak widać w rozpracowanych kompetencjach uwzględniono tylko dowódców pionu ogólnowojskowego i lotniczego, poszczególne piony tylne wojsk lądowych i lotnictwa, szefów służb technicznych i w niektórych wypadkach szefów służby inżynierskiej, nie uwzględniono natomiast szefów służby zdrowia, szefów służby chemicznej i innych.

Zaznaczyć należy, że przy opracowywaniu kompetencji już z góry założono pewne odstępstwa od obecnie obowiązującego systemu zwłaszcza w zakresie spełniania zadań na rzecz lotnictwa wojsk lądowych przez tyły, służby techniczne i inżynierskie związków operacyjnych i taktycznych wojsk lądowych. Założenie powyższe było podyktowane przekonaniem, że bez wniesienia powyższych modyfikacji obecnie przyjęty system jest wogóle nierealny.

Po dokonaniu próby określenia kompetencji osób funkcyjnych biorących udział w procesie kierowania systemem tyłowego zabezpieczenia lotnictwa wojsk lądowych, przeprowadzeniu dokładnej analizy wszystkich obowiązków, powiązań i zależności zarówno w pionach dowodzenia na poszczególnych szczeblach dowodzenia / schematy nr 10, 11, 12, i 13 /,

jak i kierowania zabezpieczeniem tyłowym nasuwa się jeden generalny i zasadniczy wniosek, że system kierowania zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych w warunkach obecnie obowiązującej struktury organizacyjnej i zasad podporządkowania pomimo proponowanych zmian w kompetencjach jest zbyt skomplikowany i budzi poważne zastrzeżenia co do możliwości jego należytego funkcjonowania zarówno w okresie podporządkowania lotnictwa wojsk lądowych związkom operacyjnym i taktycznym, wyprowadzenia ląd na kierunek operacyjny jak i w okresie działań bojowych.

Dlatego też w rozdziale trzecim zostaną omówione zmiany w kompetencjach poszczególnych osób funkcyjnych, biorących udział w kierowaniu zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych, wynikające w rezultacie z zaproponowanych zmian w strukturze organizacyjnej i w zasadach podporządkowania lotnictwa wojsk lądowych.

2.5. Metody i treść pracy w procesie kierowania systemem zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych

Manewrowy i gwałtowny charakter współczesnych działań bojowych, szybkie zmiany sytuacji, duże rozśrodkowanie pododdziałów oraz częste zmiany bazowania lotnictwa wojsk lądowych - wymagają od kadry dowódczej wykazania jak największej inicjatywy, samodzielnego podejmowania śmiałych decyzji zgodnych z zamiarem wyższego przełożonego, odpowiadających zaistniałej sytuacji i sprzyjających szybkiemu osiągnięciu ogólnego celu. Optymalne wyniki w dowodzeniu można osiągnąć przez jego centralizację jednak tylko w niezbędnych ramach, przy jednoczesnym zwiększeniu autonomii i samodzielności pododdziałów i oddziałów. Wyższy dowódca powinien mieć zawsze możliwość wprowadzenia w krytycznym momencie walki zdecydowanego scentralizowanego dowodzenia⁺.

Zgodnie z określeniem marszałka Tuchaczewskiego : „Nie ma sensu centralizować dowodzenia w większym zakresie niż praktyczne możliwości dowódcy. Nadmierna centralizacja oznacza faktycznie bezczynność. Przełożony bowiem nie może zrealizować tego czego pragnie, podwładny zaś został tak "scentralizowany", że tylko czeka na zarządzenia" ++/.

W procesie zabezpieczenia tyłowego działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych scentralizowane dowodzenie tyłami będzie realizowane do chwili podporządkowania pułków lotnictwa wojsk lądowych armiom ogólnowojskowym. W okresie tym dowódca batalionu zaopatrzenia płwł osobiście kieruje działalnością podwładnych zgodnie z planem zabezpieczenia tyłowego opartym na decyzji dowódcy i zarządzeniu zastępcy dowódcy armii lotniczej ds. techniki i zaopatrzenia.

pozytywną stroną scentralizowanego dowodzenia gwarantującą lepszą i szybszą realizację zadań zabezpieczenia tyłowego są :
zapewnienie dowódcy batalionu zaopatrzenia szybkie uzyskanie aktualnych danych o całokształcie działalności podległych pododdziałów i służb oraz o posiadanym przez nie stanie sił i środków, możliwość osobistego stawiania przez dowódcę bzaop zadań podwładnym oraz możliwość bezpośredniej kontroli ich wykonania, a także korygowania wcześniej postawionych zadań, umożliwienie koncentracji wysiłku wszystkich pododdziałów i służb w celu wykonania najważniejszych w danym czasie zadań, zapewnienie i ułatwienie organizowania pracy pododdziałów i służb batalionu na dnie zmiany.

+/. W. Saakin : " Podstawowe zasady sztuki operacyjnej i taktyki" str. 252.

++/. Myśl Wojskowa Nr 10 1979r. str. 147.

Pod pojęciem zdecentralizowanego dowodzenia rozumiemy takie kierowanie pracą pododdziałów i służb batalionu zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych, przy którym kompanie /plutony/ lądowiskowo-technicznego zabezpieczenia pododdziałów śmigłowców zostały wyłącznie spod bezpośredniego kierowania dowódcy batalionu.

W tym przypadku dowódca batalionu sprawuje ogólne kierownictwo nad nimi, wyrażające się najczęściej w precyzowaniu celów, jakie powinny być osiągnięte.

Zdecentralizowany sposób dowodzenia wymaga od dowódców kompanii /plutonu/ lądowiskowo-technicznego zabezpieczenia dużo pomysłowości i inicjatywy pozostawiając im dużą swobodę w doborze metod i środków działania w celu należytego zabezpieczenia tyłowego poszczególnych eskadr /kluczy/ śmigłowców.

Powyższy sposób dowodzenia jest nieunikniony w procesie zabezpieczenia tyłowego działań lotnictwa wojsk lądowych w okresie po podporządkowaniu pułków lotnictwa wojsk lądowych armiom ogólnowojskowym a poszczególnych eskadr rozpoznawczo-łącznikowych związkom taktycznym.

Niedomaganiem zdecentralizowanego sposobu dowodzenia w tym przypadku będzie trudność szybkiego koncentrowania sił i środków zabezpieczenia tyłowego oraz utrzymanie ciągłej nalażyczej łączności.

Częste zmiany zachodzące w prowadzeniu działań bojowych wynikające ze zmienności sytuacji na polu walki oraz z systematycznych zmian jakim ulega sprzęt wojskowy zmuszają do poszukiwania nowych metod pracy dowódców i sztabów wszystkich szczebli dowodzenia.

Mancarowe i ogniowe możliwości współczesnego sprzętu i uzbrojenia powodują, że już nie godziny lecz minuty, a niekiedy sekundy decydują o rozwoju i rezultatach działań bojowych.

Marszałek Tuchaczewski twierdził, że decyzja spóźniona jest nie do przyjęcia, gdyż nie odpowiada zmienionym warunkom, chociaż przed kilkoma godzinami mogła być idealna +/.

Metody pracy dowódców /kwatermistrzów, zastępców, dowódców ds. techniki i zaopatrzenia/ zależą od treści zadań, czasu wydzielonego na ich wykonanie, aktualnej sytuacji, stopnia zaangażowania dowództwa w kierowaniu tyłami realizującymi poprzednio otrzymane zadanie, stanu ukończenia organów dowodzenia, poziomu ich wyszkolenia i doświadczenia oraz od wyposażenia stanowisk dowodzenia i sztabów w techniczne środki dowodzenia.

W zależności od czasu, którym dysponuje dowódca na organizowanie działań, w tym zabezpieczenia tyłowego, można stosować metodę pracy równoległej bądź pracy kolejnej.

Z uwagi na szybko zmieniającą się sytuację i warunki w jakich będzie odbywało się zabezpieczenie tyłowe lotnictwa wojsk lądowych wydaje się, że podstawową metodą pracy na wyższych szczeblach tyłowych jak i dowództwa oraz sztabu batalionu zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych będzie metoda pracy równoległej.

Metoda pracy równoległej prowadzona jednocześnie przez kilka szczebli dowodzenia pozwala podświadym rozpocząć pracę, albo zgodnie z otrzymaną pełną decyzją dowódcy, albo gdy czas jest bardzo ograniczony na podstawie zapoznania się z zamiarem dowódcy przekazywanym w postaci zarządzenia wstępnego.

Począwszy od otrzymania zarządzenia wstępnego poprzez równoległą realizację przedsięwzięć planistyczno-organizacyjnych, poszczególne szczeble dowodzenia będą systematycznie informowane przez szczeble nadrzędne o sytuacji i charakterze przyszłych zadań.

+/. Myśl Wojskowa nr 10 1970r str. 142.

Sukcesywnie również będą przekazywane zarządzenia dotyczące przedsięwzięć przygotowawczych, które należy wykonywać niezwłocznie oraz dane niezbędne do przyjęcia decyzji w miarę rozwiązywania przez dowódcę /kwatermistrza, zastępcę ds. techniki i zaopatrzenia/ poszczególnych problemów planistyczno-organizacyjnych, nie czekając na zakończenie planowania zabezpieczenia tyłowego działań bojowych.

Metoda kolejnej pracy polega na tym, że dowódcy i sztaby /kwatermistrze, zastępcy ds. techniki i zaopatrzenia/ podległych wojsk przystępują do pracy nad wypracowaniem decyzji i planowania zabezpieczenia tyłowego po zakończeniu tej pracy w sztabie nadrzędnym +/.

Metoda kolejnej pracy ma niewątpliwie wiele zalet, ale jej stosowanie będzie możliwe jedynie wtedy, gdy czasu jest dużo, na co w zasadzie nie można liczyć w warunkach zabezpieczenia tyłowego działań bojowych lotnictwa wojsk lądowych.

Rozśrodkowanie bazowania, częsta zmiana miejsca dyslokacji pododdziałów lotnictwa wojsk lądowych, różnorodność sytuacji i charakteru rozwiązywanych zadań zabezpieczenia tyłowego działań bojowych wymagają od dowódcy i sztabu pułku lotnictwa wojsk lądowych oraz batalionu zaopatrzenia elastyczności przy wyborze metod pracy.

Marszałek Tuchaczewski twierdzi, że charakter dowodzenia zależy od warunków sytuacji. Jest oczywiste, że nie wolno jednokowymi metodami i w jednokowej kolejności dowodzić w różnych warunkach ++/.

W procesie organizacji i realizacji zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych metody pracy dowódcy i sztabu oraz batalionu zaopatrzenia powinny zmierzać w kierunku stworzenia podwładnym lepszych warunków czasowych do realizacji zadań tego

---

+/. Regulamin Służby Sztabów w polu. ASG W-wa str.9 - 10.

++/. Myśl Wojskowa Nr 10. 1979r. str.146.

zabezpieczenia. /

Praca dowódcy i sztabu pułku oraz dowódcy i sztabu batalionu zaopatrzenia w zakresie zabezpieczenia tyłowego powinna przebiegać równolegle. Uwarunkowane jest to tym, że zabezpieczenie tyłowe w swojej treści zawiera znaczną ilość zadań wymagających dłuższego czasu na ich realizację. /

Opracowanie systemu kierowania zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych, nasywanie go nowoczesnymi środkami technicznymi gwarantującymi niezawodność pracy, a szczególnie określenie dokładnej kompetencji osób funkcyjnych uczestniczących w kierowaniu jest jedynym z najbardziej pilnych zadań na obecnym etapie. Niemniej ważnym zadaniem jest kształtowanie wśród kadry wszystkich pionów i szczebli biorących udział w kierowaniu procesem zabezpieczenia tyłowego niezbędnych nawyków i odpowiednich cech.

Marszałek Związku Radzieckiego M. Zacharow analizując niezbędne nawyki i cechy kadry dowódczej stwierdził: "W warunkach wojny jądrowej od dowódców i przełożonych wszystkich szczebli wymaga się wyjątkowo szybkiej orientacji w położeniu, umiejętności dokonywania niezbędnych kalkulacji, podejmowania decyzji w jak najkrótszym czasie, stawianie zadań i kontroli ich wykonania. Dowódca będzie pozbawiony możliwości konsultowania się i wysłuchiwanie różnego rodzaju meldunków. Sytuacja będzie wymagać od niego śmiałego, niezwłocznego i samodzielnego rozwiązywania wszystkich problemów, wydania jasnych, zwięzłych rozkazów. Najmniejsze opóźnienie w podjęciu decyzji, najmniejsza nieudolność, brak silnej woli, odwagi i zdecydowania mogą doprowadzić do tego, że dowódca nie będzie miał kim kierować i dowodzić^{+/}.

+/. W. Sawkin : "Podstawowe zasady sztuki operacyjnej i taktyki"
str. 153 - 254.

Dowodzenie tyłami lotnictwa wojsk lądowych może być realizowane różnymi sposobami zależnymi od zaistniałej sytuacji, jednak najczęściej stosowane będą :

- bezpośredni osobisty kontakt dowódcy bzaop z podwładnymi;
- osobisty kontakt dowódcy bzaop z podwładnymi za pomocą technicznych środków łączności /radio, telefon, telegraf/;
- kontakt dowódcy bzaop z podwładnymi za pomocą ruchomych środków dowodzenia /przesyłanie przez łączników rozkazów, zarządzeń, meldunków/;
- kontakt dowódcy bzaop z podwładnymi za pośrednictwem upoważnionych przez niego oficerów;

Bezpośredni osobisty kontakt dowódcy bzaop z podwładnymi jest najlepszym sposobem dowodzenia jedynie w odniesieniu do pododdziałów śmigłowców bazujących w rejonie węzła lądowiskowego plwl. Zapewnia on dokładne postawienie zadań podwładnym, udzielenie dodatkowych wyjaśnień i rad, daje możliwość sprawdzenia prawidłowego zrozumienia zadań przez podwładnych, zachowanie wysokiej skrytości dowodzenia oraz prowadzenia osobistej kontroli wykonywanych przez podwładnych zadań i udzielania im w razie potrzeby pomocy.

Problematyczne wydaje się zastosowanie tego sposobu w stosunku do pododdziałów śmigłowców bazujących w rejonie SD ZT. Sposób ten jest niemożliwy do realizacji ze względu na czas obiegu informacji, odległość bazowania i częstotliwość manewru. Dlatego też, dowodzenie w tych relacjach realizowane będzie zazwyczaj za pomocą technicznych środków łączności. W toku działań bojowych w praktyce żaden z wymienionych sposobów nie będzie występował w czystej formie. Zapewnieniem najlepszych rezultatów dowodzenia tyłami i kierowania zabezpieczeniem tyłowym działań bojowych plwl

jest umiejętne stosowanie i łączenie wszystkich wyżej wymienionych sposobów, a szczególnie pierwszego i drugiego.

2.6. Siły i środki wykorzystywane do kierowania w procesie zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych

Ciągłe i należyte dowodzenie tyłami i kierowanie zabezpieczeniem tyłowym w dużym stopniu będzie zależało od jakości i ilości będących w dyspozycji środków dowodzenia.

W przyszłych manewrowych warunkach działań bojowych o wysokim tempie i rozmachu prowadzonych operacji, w których zbieranie, opracowywanie i przekazywanie informacji będzie wymagało wielu zabiegów ze strony sztabów wszystkich szczebli, posiadane siły i środki dowodzenia będą odgrywały bardzo ważną rolę.

W procesie kierowania zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych środki dowodzenia powinny zapewniać :

- stałą łączność z pododdziałami i służbami batalionu zaopatrzenia;
- możliwość składania meldunków w układzie pionowym i poziomym;
- w każdych warunkach przy nieznacznej zmianie w systemie łączności bezpośrednią i określoną łączność z podwładnymi i przełożonymi;
- tajność dowodzenia;
- pełne warunki do scentralizowanego i zdecentralizowanego dowodzenia pododdziałami i służbami batalionu zaopatrzenia.

W celu zorganizowania i realizacji dowodzenia tyłami i kierowania zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych są wykorzystywane środki łączności radiowej, radioliniowej, radiotelefonicznej i przewodowej oraz poczty polowej i łączników.

Najczęściej wykorzystywanym rodzajem łączności w pułku lotnictwa wojsk lądowych będzie łączność radiowa. Środki radiowe oprócz dodatnich stron posiadają szereg cech ujemnych, /możliwość zakłóceń i podsłuchu ich pracy przez przeciwnika, możliwość dokonania namiaru ich pracy i zniszczenia, konieczność kodowania informacji/.

Korzystając z radiowych środków łączności należy zawsze mieć na uwadze ich cechy ujemne i stosować środki zaradcze, które zapobiegają lub ograniczają do minimum możliwość przechycenia i wykorzystania przez przeciwnika nadanej informacji /ograniczenie czasu pracy na nadawanie, przechodzenie na częstotliwości zapasowe, stosowanie tabel rozmówniczych/.

Łączność radiową w relacji dowódca i sztab plwl ze sztabem AL/CDBAL/ utrzymuje w sieci radiowej za pomocą radiostacji KF. Natomiast w relacji dowódca plwl pododdziały śmigłowców poprzez wykorzystanie radiostacji KF/UKF.

Łączność radiową dowódcy i sztabu plwl ze sztabem armii ogólnowojskowej organizuje się w kierunkach radiowych sztabu armii za pomocą radiostacji UKF R-107/108/.

Łączność radiową dowódców pododdziałów śmigłowców ze sztabem poszczególnych związków taktycznych organizowana jest w sieci radiowej tych związków za pomocą radiostacji UKF R-107.

Podczas перебазowania plwl do rejonów alarmowych lub nowych rejonów bazowania w celu zapewnienia sprawnego kierowania przenieszenia rządu naziemnego zabezpieczenia należy zorganizować łączność z wykorzystaniem posiadanych środków dowodzenia zapewniających w nakazanym czasie osiągnięcia gotowości w nowych rejonach.

W toku przemieszczania rzutów naziemnego zabezpieczenia do rejonów wyjściowych będą funkcjonowały te same S/R i obowiązywały zasady wykorzystywania systemu łączności organów zabezpieczenia drogowego armii i frontu. /KSKRW, KKRW/, wykorzystywanie zorganizowanego przestrzennego systemu radio-telefonicznego poprzez włączenie się za pomocą radiotelefonu K-1 w garnizonowy system łączności radiotelefonicznej, wykorzystanie sieci radiowej dowodzenia powietrznego podczas prowadzenia ciągłego nasłuchu na częstotliwości kanału I, co w wypadku utraty łączności umożliwi nawiązanie jej z wysłanym śmigłowcem-powietrznym elementem dowodzenia /PED/, wyposażonym w środki dowodzenia stosowane w wojskach lądowych, które są w wyposażeniu każdego pododdziału śmigłowców, a przeznaczone dla dowódcy A /PED - 3/ i dowódców ZT /PED-2/ do zapewnienia łączności w czasie dowodzenia wojskami z powietrza.

Zasadniczym punktem dowodzenia w tym okresie dla maszerujących rzutów naziemnego zabezpieczenia plwl będzie ^{PESDULETIOPL.} CDB AL, nato - miast bezpośrednio kierowanie poszczególnymi rzutami będą sprawował dowódcy, w ugrupowaniu których będą manewrowały poszczególne rzuty naziemnego zabezpieczenia plwl. Do tego celu w każdym rzucie należy wydzielić radiostację R-107 do łączności z dowódcą danego ZT.

Na wykorzystanie w szerokim zakresie do zapewnienia łączności w rzutach naziemnego zabezpieczenia, oraz do łączności na lądowiskach w przypadku ograniczonego czasu na organizację wewnętrznej łączności przewodowej, co będzie częstym zjawiskiem w toku operacji zaczepnej armii zasługują radiotelefony typu L-2422 i L-4422.

W celu kierowania zabezpieczeniem tyłowym działań bojowych plwl w pododdziałach śmigłowców na poszczególnych lądowiskach mogą być organizowane sieci radiowe z wykorzystaniem radiostacji R-107 lub sieci radiotelefoniczne.

W sieci radiotelefonicznej sztabu bzaop mogą pracować radiotelefony sztabu bzaop, szefa wydziału lotniczo-technicznego, szefa służby samochodowej, kwatermistrza, komendanta obsługi lotniska, dowódcy kompanii medycznej, dowódcy kompanii ochrony, natomiast w sieci radiotelefonicznej dowódcy obrony naziemnej lądowiska, radiotelefony sztabu plwl, dowódców poszczególnych **rejonów** obrony naziemnej i dowódcy odwodu.

Łączność z nowym miejscem bazowania plwl z wykorzystaniem środków przewodowo-radiowych powinien organizować sztab armii ogólnowojskowej wykorzystując do tego celu radiolinię R_405 zamontowaną w RWL-1 jako stację końcową, natomiast z lądowiska pododdziałów śmigłowców bazujących przy związkach taktycznych łączność przewodową organizować powinny sztaby poszczególnych związków.

Łączność wewnętrzną przewodową na danym lądowisku organizuje się na podstawie decyzji dowódcy plwl /dowódców pododdziałów śmigłowców/ dotyczącej rozmieszczenia poszczególnych pododdziałów i elementów zabezpieczenia tyłowego i ubezpieczenia lotów w oparciu o ruchomy węzeł łączności.

Jeżeli sytuacja i zaistniałe warunki nie pozwolą na wykorzystanie wyżej wyszczególnionych sposobów, nawiązania łączności, zapewnienie właściwego obiegu informacji może odbywać się z pomocą ruchomych środków dowodzenia /śmigłowiec, samochód, motocykl/ za pośrednictwem upoważnionego oficera. Stroną dodatnią powyższego sposobu jest to, że umożliwia on wymianę informacji niezależnie od formy jej ujęcia / rozkaz, zarządzenie, plan, mapa, szkic/. Ujemną stroną natomiast jest długi okres czasu przekazywania informacji zainteresowanym adresatom.

Organizując system kierowania zabezpieczeniem tyłowym należy brać pod uwagę przeznaczenie tyłów ich zadania, miejsce i czas realizacji zadań przez poszczególne elementy tyłowe.

Odpowiedzialnym za organizację łączności dowodzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych jest szef sztabu pułku natomiast bezpośrednim wykonawcą jest dowódca batalionu łączności i zabezpieczenia lotów - szef łączności pułku.

W opracowaniu zagadnień podrozdziału 2.6.7 wykorzystano myśli pjr Jacka Rodewalda zawarte w pracy na temat :
"Zabezpieczenie tyłowe pułku lotnictwa wojsk lądowych " opracowane pod kierownictwem autora niniejszej pracy.

R O Z D Z I A Ł   I I I

PROPONOWANA STRUKTURA ORGANIZACYJNA TYŁÓW PODPORZĄDKOWANIE
ORAZ SYSTEM ZABEZPIECZENIA MATERIAŁOWEGO LOTNICTWA WOJSK
LĄDOWYCH

3.1. Struktura organizacyjna oddziałów, pododdziałów i zakładów
tyłowych zabezpieczających lotnictwo wojsk lądowych

Analizując strukturę organizacyjną lotnictwa wojsk lądowych oraz jego podporządkowanie, autorzy pracy doktorskiej na temat: "Zastosowanie bojowe śmigłowców szturmowych w operacji zaczepnej i obronnej armii" stwierdzili: "Ważnym problemem jest odpowiednie utworzenie w strukturze organizacyjnej wojsk armii oddziałów lotnictwa wojsk lądowych, a w nich pododdziałów śmigłowców szturmowych. Nie bez znaczenia jest też, czy dowodzenie eskadrami śmigłowców szturmowych będzie scentralizowane na szczeblu frontu, czy wejdą one w skład plwł na szczeblu armii. Te dwie koncepcje znajdują odmiennie odbicie w organizacji oddziałów śmigłowców szturmowych w poszczególnych państwach".

w siłach zbrojnych PRL lotnictwo wojsk lądowych występuje w oddziałach typu pułk lotnictwa wojsk lądowych /plwł/. W okresie pokoju jednostki te podporządkowane są dowództwu Wojsk Lotniczych.^{x/} Natomiast na okres wojny przewiduje się podporządkowanie ich dowódcy armii pierwszego rzutu operacyjnego frontu. W składzie pułku lotnictwa wojsk lądowych występują eskadry śmigłowców szturmowych przewidziane do scentralizowanego wykorzystania ich przez dowódcę armii oraz eskadry rozpoznawczo-łącznikowe i klucze koregowania ogniem artylerii i rakiet przewidziane do wykorzystania w sposób
x/ Dowódca WL dowodzi LWL za pośrednictwem szefa lotnictwa
Wojsk Lądowych.

zdecentralizowany przez poszczególnych dowódców związków taktycznych. +/

Dowództwo i sztab pułku lotnictwa wojsk lądowych po przekazaniu eskadr śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych i samodzielnych kluczy śmigłowców związkom taktycznym armii będzie wykonywało funkcję organu dowodzenia jedynie w odniesieniu do eskadr śmigłowców szturmowych, a w odniesieniu do eskadr śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych, eskadry lotnictwa łącznikowego i samodzielnych kluczy śmigłowców ma spełniać rolę bazy materiałowo-technicznego zabezpieczenia.

Zgodnie z wyżej założoną koncepcją pułk lotnictwa wojsk lądowych, praktycznie biorąc, nigdy nie istnieje albowiem w okresie pokojowym nie jest podzielony na poszczególne ognia zgodnie z funkcjonalnym podziałem i podporządkowaniem a w okresie wojny rozpada się jego struktura po podporządkowaniu eskadr rozpoznawczo-łącznikowych i samodzielnych kluczy związkom taktycznym. Zachodzi więc pytanie czy dana struktura organizacyjna jest słuszna jeżeli nigdy nie występuje w praktyce.

Badania prowadzone nad dotychczasową strukturą organizacyjną tyłów pułku lotnictwa wojsk lądowych ++/, oraz systemem osiągnięcia pełnej gotowości bojowej, podporządkowania eskadr rozpoznawczo-łącznikowych związkom taktycznym i przejściem na kierunek operacyjny oparte na analizie teoretycznej i doświadczeniach z ćwiczeń +++/, wykazały, że nie spełnia ona stawianych jej wymagań z następujących względów :

+/. Struktura organizacyjna - schemat załącznik Nr. 1

++/. Struktura organiz. batalionu zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych /variant aktualny/ Załącznik Nr. 2

+++/. - Sprawozdanie z przeprowadzonych badań podczas ćwiczeń z wojskami p.k. "Zimorodek" w dniach 7-20.02.76r.
- Sprawozdania z przeprowadzonych badań podczas ćwiczeń inspekcyjnych z wojskami p.k. "Nandu" - 76r. w dniach 14-19.06.76r.
- Wniosek z przeprowadzonych ćwiczeń z wojskami p.k. "KOS-77" w dniach 22-28.03.77r. "Plan poprawy sytuacji w lotnictwie wojsk lądowych" opracowany przez zespół oficerów LWI ot przy udziale przedstawiciela Inspektoratu Szkolenia MON z 28.07.76r.

1. Obecna struktura organizacyjna batalionu zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych jest mechanicznie wzorowana na strukturze batalionu zaopatrzenia przeznaczonego do zabezpieczenia pułków innych rodzajów lotnictwa frontowego.
2. Dotychczasowa struktura organizacyjna przewiduje wydzielenie dopiero w odpowiednim stanie osiągania gotowości bojowej z batalionu zaopatrzenia sił i środków do utworzenia plutonów zaopatrzenia dla poszczególnych eskadr.
3. Struktura organizacyjna batalionu zaopatrzenia nie umożliwia jego podziału na dwa rzuty bez szczegółowych i żmudnych kalkulacji a niektóre elementy wręcz nie nadają się do rozdzielenia.
4. Ze względu na konieczność bazowania poszczególnych eskadr na oddzielnych lądowiskach nie jest celowe posiadanie w strukturze batalionu na czas wojny komendy obsługi lotniska przeznaczonej do zabezpieczenia inżynieryjno-lotniskowego działań całego pułku
5. Z tychże samych względów zbędne jest posiadanie na szczeblu batalionu zaopatrzenia sprzętu lądowiskowo-technicznego zabezpieczenia.
6. W batalionie zaopatrzenia wykonującym zadanie w trudnych warunkach /podążanie jego sił i środków bezpośrednio za wojskami lądowymi, podział na wiele elementów itp/ brak jest sekcji politycznej do czuwania nad stanem moralno-politycznym składu osobowego.
7. Struktura organizacyjna, obsada personalna i wyposażenie sprzętowe przewidywanych plutonów zaopatrzenia eskadr nie zapewniają podziału sił i środków na dwa rzuty /położenia/ a tym samym nie spełniają warunków samowystarczalności w zabezpieczeniu tyłowym eskadr działających w stałym kontakcie ze związkami taktycznymi w ciągłym ruchu.

8. Brak niektórych elementów w plutonach bądź zmały stan ich obsady i wyposażenia /służba zdrowia, służba ppoż, elementy obrony i ochrony, służba chemiczna, saperska itd/ nie zapewniają bezpieczeństwa podczas marszu i zabezpieczenia działań bojowych eskadry, a tym samym i samowystarczalności tyłów.
9. Środki transportowe będące w wyposażeniu elementów tyłowych, charakteryzują zbyt małą zdolność pokonywania terenu, co utrudnia podążanie rzutów naziemnego zabezpieczenia za wojskami lądowymi.

Obowiązujący system osiągania pełnej gotowości bojowej, podporządkowania pułku armii ogólnowojskowej i eskadr rozpoznawczo-łącznikowych związkowi taktycznym oraz przejścia na kierunek operacyjny budzi szereg wątpliwości z następujących przyczyn :

- zbyt duże rozpiętości występują pomiędzy stanem tyłów pułku lotnictwa wojsk lądowych przewidzianym na czas pokoju a potrzebami w okresie wojny zarówno pod względem ilościowym jak i organizacyjnym;
- niekorzystna dyslokacja jednego z pułków / na obszarze innego OW/ w odległości 250-300 km od rejonu alarmowego armii oraz potrzeba przecinania rokadowo głównych dofrontowych dróg komunikacyjnych bardzo utrudniają terminowe dotarcie tyłów do miejsca przeznaczenia.
- zbyt duże rozdrobnienie sił i środków tyłowego zabezpieczenia wysyłanych w rejon alarmowy armii nie gwarantuje ich przybycia w wyznaczonym czasie;
- przybywanie małych kolumn elementów tyłowych /szczególnie drugich rzutów plutonów zaopatrzenia/ w rejon alarmowy armii może nastąpić już po wymarszu z niego związków taktycznych na kierunek operacyjny;

- przemarsz oddzielnych małych kolumn tyłowych poszczególnych eskadr nie stwarza dogodnych warunków dla zorganizowania dotankowania śmigłowców podczas przelotu ich w rejon alarmowy na odległość do 300 km.

Szereg wątpliwości budzi również oparty na przewidywanej na czas wojny strukturze organizacyjnej i przyjętych zasadach system zaopatrywania materiałowego^{+/} polegający na dostarczaniu środków materiałowych do wszystkich pododdziałów pułku wyłącznie przez ogniwa tyłów lotniczych.

Ujemne cechy tego systemu można by sformułować następująco :

1. Obecnie batalion zaopatrzenia pułku lotnictwa wojsk lądowych zaopatruje zbyt dużą ilość /9-11/pododdziałów.
2. Pododdziały wchodzące w skład pułku rozmieszczone w terenie na znacznej przestrzeni /odległości mogą się kształtować w granicach kilkudziesięciu kilometrów/.
3. Większość pododdziałów /eskadry rozpoznawczo-łącznikowej, samodzielne klucze/ z uwagi na konieczność podążania za związkami taktycznymi muszą 2-3 razy na dobę zmieniać miejsca bazowania.
4. Ze względu na mały udźwig transportu zaopatrywanych pododdziałów mogą one przechowywać niewielkie ilości zapasów środków materiałowych, wymagają więc częstego ich dowozu.
5. Ponieważ eskadry rozpoznawczo-łącznikowe i klucze brygad artylerii i rakiet będą podążały bezpośrednio za związkami, na których korzyść działają, dowóz środków musiałby być zorganizowany w bardzo trudnych warunkach / po zniszczeniach drógach, z narażeniem na oddziaływanie pozostałych grup nieprzyjaciela

---

^{+/}. System zaopatrywania materiałowego pułku lotnictwa wojsk lądowych / wariant aktualny/ załącznik nr 7.

w warunkach braku łączności itp. Do obrony i ochrony kolumn należałoby wydzielić dużą ilość sił i środków.

6. W celu zaopatrywania tak dużej ilości pododdziałów we wszystkich rodzajach środków materiałowych, batalion zaopatrzenia byłby zmuszony utrzymywać i przewozić olbrzymie ilości środków, co wymagałoby wyposażenia go w dużą ilość transportu, a tym samym zmniejszałoby jego mobilność.
7. Duże przebiegi transportu wymagałyby zwiększenia mocy remontowej i usługowej w batalionie zaopatrzenia.
8. Brak możliwości utrzymania stałej łączności z eskadrami i kluczami związków taktycznych praktycznie uniemożliwiałby sprawozdawczość i planowanie dowozu środków materiałowych.

✓ Uwzględniając wymienione powyżej niedociągnięcia występujące w strukturze organizacyjnej pułku lotnictwa wojsk lądowych i w strukturze jego tyłów, w systemie jego podporządkowania armii oraz eskadr związkom taktycznym, jak również w obowiązującym systemie zaopatrywania, kierując się jednocześnie troską o należyty funkcjonalny system kierowania pułkiem, a przede wszystkim procesem jego zabezpieczenia tyłowego, wydaje się celowe wniesienie szeregu poprawek, a mianowicie:

1. Struktura organizacyjna lotnictwa wojsk lądowych i system jego podporządkowania powinny być przejrzyste, jak najmniej skomplikowane i przywiązane do poszczególnych szczebli operacyjnych i taktycznych wojsk lądowych.
2. Struktura organizacyjna i system podporządkowania w czasie pokoju powinny odpowiadać założeniom wykorzystania tego lotnictwa w czasie wojny +/.

+/. Schemat - proponowana struktura organizacyjna. Załącznik nr 2.

3. Na szczeblu frontu powinny występować : jednorodny pułk śmigłowców szturmowych, pułk śmigłowców transportowych, pułk lotnictwa transportowego, wchodzące w skład armii lotniczej, z obowiązującymi jak dotychczas zasadami ich wykorzystania, bazowania i zabezpieczenia tyłowego.
4. Na szczeblu armii powinien występować : jednorodny pułk śmigłowców szturmowych w składzie trzech eskadr śmigłowców szturmowych, samodzielnej eskadry lotnictwa łącznikowego wykorzystywanej przez dowództwo i sztab armii, eskadry /klucza/ śmigłowców transportowych.
5. Na szczeblu dywizji zmechanizowanej /pancernej/ powinny występować samodzielne eskadry rozpoznawczo-łącznikowe składające się z kluczy łącznikowych, rozpoznawczych, **korygowania ogniem** oraz śmigłowców szturmowych.
6. Na szczeblu brygady artylerii oraz brygady rakiet operacyjno-taktycznych - klucze **korygowania ogniem**.
7. Do bezpośredniego zabezpieczenia tyłowego poszczególnych eskadr zarówno śmigłowców szturmowych frontowego i armijnego : pułku śmigłowców szturmowych, eskadry łącznikowej jak i eskadr śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych dywizji należałoby przewidzieć kompanie zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego, dla kluczy brygad artylerii i rakiet plutony zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego wchodzące w skład tych pododdziałów^{+/}.

Bazę zabezpieczenia tyłowego, w tym i zaopatrywania w środki materiałowe typu ogólnowojskowego, jak i lotniczego dla frontowych i armijnych pułków śmigłowców szturmowych, powinny stanowić bataliony zaopatrzenia. Przeznaczeniem ich powinno być spełnianie w roli zaopatrzeniowo-usługowej i remontowej oraz

---

+/. Struktura organizacyjna - załączniki nr 5 i 6.

ewakuacyjnej bezpośredniej lądowiskowo-technicznej obsługi lotów.

Bezpośrednią lądowiskowo-techniczną obsługą lotów zajmowałyby się kompanie zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego poszczególnych eskadr wyposażone w odpowiedni sprzęt i środki.

3.2. System zabezpieczenia materiałowego lotnictwa wojsk lądowych.

Organem zaopatrującym frontowy pułk śmigłowców szturmowych w zakresie środków materiałowych, zarówno typu lotniczego jak i ogólnowojskowego, powinny być tyły armii lotniczej poprzez ruchomą bazę armii lotniczej. Środki materiałowe powinny być zatem dostarczane transportem armii lotniczej do węzła lądowiskowego /na lotnisko/ i gromadzone w batalionie zaopatrzenia następnie dostarczane do poszczególnych eskadr śmigłowców szturmowych na lądowiska.

Organem zaopatrzenia dla armijnego pułku śmigłowców szturmowych eskadr rozpoznawczo-łącznikowych oraz kluczy brygad artylerii i rakiet w środki typu lotniczego powinny również być tyły armii lotniczej poprzez ruchomą bazę armii lotniczej. Dowóz tych środków do wydziału zaopatrzenia lotnictwa wojsk lądowych RBA powinien odbywać się transportem armii lotniczej.

Organem zaopatrującym dla armijnego pułku śmigłowców szturmowych w środki typu ogólnowojskowego oraz lotniczego powinny być tyły armii ogólnowojskowej poprzez ruchomą bazę armii ogólnowojskowej. W celu gromadzenia i wydawania środków typu lotniczego w Ruchomej Bazie Armii Ogólnowojskowej należało by utworzyć wydział zaopatrzenia lotnictwa wojsk lądowych. Środki powinny być dostarczane do batalionu zaopatrzenia pułku śmigłowców szturmowych transportem armii.

Eskadry śmigłowców szturmowych armijnego pułku śmigłowców szturmowych powinny być zaopatrywane we wszystkie rodzaje środków przez batalion zaopatrzenia pułku śmigłowców szturmowych transportem batalionu.

Eskadry rozpoznawczo-łącznikowe poszczególnych związków taktycznych oraz klucze brygad artylerii i rakiet operacyjno-taktycznych powinny być zaopatrywane w środki materiałowe typu ogólnowojskowego i paliwo lotnicze przez tyły i transportem danych związków taktycznych.

Eskadry rozpoznawczo-łącznikowe poszczególnych związków taktycznych oraz klucze brygad artylerii i rakiet operacyjno-taktycznych powinny być zaopatrywane w środki typu lotniczego /oprócz paliwa lotniczego/ poprzez wydział zaopatrzenia lotnictwa wojsk lądowych Ruchomej Bazy Armii Ogólnowojskowej transportem powietrznym to jest śmigłowcami klucza /eskadry/ śmigłowców transportowych wchodzącego w skład armijnego pułku śmigłowców szturmowych i będącego w dyspozycji szefa wydziału zaopatrzenia lotnictwa wojsk lądowych Ruchomej Bazy Armii Ogólnowojskowej.

Wyżej zaproponowana struktura organizacyjna tyłów oraz system zaopatrywania materiałowego przewidywałyby następujące rozwiązanie dostarczania środków materiałowych dla lotnictwa wojsk lądowych: +/.

1. Z Ruchomej Bazy Frontu:

- środki typu ogólnowojskowego i paliwo lotnicze do Ruchomej Bazy Armii Lotniczej dla frontowych pułków śmigłowców szturmowych, pułków śmigłowców transportowych, pułków lotnictwa transportowego;

+/. Ideowy schemat zaopatrywania lotnictwa wojsk lądowych armii /wariant proponowany/ Załącznik nr 8...

- środki typu ogólnowojskowego i paliwo lotnicze do Ruchomej Bazy Armii Ogólnowojskowej dla całego składu lotnictwa wojsk lądowych armii ogólnowojskowej / pułku śmigłowców szturmowych armii, eskadry lotnictwa łącznikowego, klucza /eskadry/ śmigłowców transportowych, eskadr rozpoznawczo-łącznikowych związków taktycznych, kluczy brygad artylerii i rakiet /.

2. Z Ruchomej Bazy Armii Lotniczej:

- środki typu ogólnowojskowego i lotniczego do batalionów zaopatrzenia frontowego pułku śmigłowców szturmowych, frontowego pułku śmigłowców transportowych, frontowego pułku lotnictwa transportowego;
- środki typu lotniczego do wydziału zaopatrzenia lotnictwa wojsk lądowych Ruchomej Bazy Armii Ogólnowojskowej dla całego składu lotnictwa wojsk lądowych armii ogólnowojskowej.

3. Z Ruchomej Bazy Armii Ogólnowojskowej:

- środki materiałowe typu ogólnowojskowego do dywizyjnych /brygadowych/punktów zaopatrzenia dla eskadr rozpoznawczo-łącznikowych związków taktycznych i kluczy korygowania ogniem artylerii i rakiet;
- środki typu ogólnowojskowego do batalionu zaopatrzenia armijnego pułku śmigłowców szturmowych w tym i dla klucza /eskadry/ śmigłowców transportowych oraz eskadry lotnictwa łącznikowego;

4. Z wydziału zaopatrzenia lotnictwa wojsk lądowych Ruchomej Bazy Armii Ogólnowojskowej:

- środki typu lotniczego do batalionu zaopatrzenia armijnego pułku śmigłowców szturmowych, w tym dla eskadry lotnictwa łącznikowego oraz eskadry śmigłowców transportowych - transportem samochodowym kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicz-

nego eskadr rozpoznawczo-łącznikowych związków taktycznych, plutonów zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego kluczy brygad artylerii i rakiet - transportem powietrznym, /śmigłowcami klucza /eskadry/ śmigłowców transportowych /.

5. Z batalionu zaopatrzenia armijnego pułku śmigłowców szturmowych

- środki materiałowe typu ogólnowojskowego i typu lotniczego do kompanii zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadr śmigłowców szturmowych, eskadry lotnictwa łącznikowego i klucza/eskadry/ śmigłowców transportowych - transportem batalionu zaopatrzenia lub poszczególnych eskadr.

6. Z punktów zaopatrzenia związków taktycznych:

- środki materiałowe typu ogólnowojskowego i paliwo lotnicze do kompanii /plutonów/ zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadr rozpoznawczo-łącznikowych/ kluczy korygowania ogniem artylerii i rakiet/ - transportem związków taktycznych lub kompanii /plutonów/.

Przyjęcie zmodyfikowanej struktury organizacyjnej lotnictwa wojsk lądowych oraz zasad podporządkowania jego związkom operacyjnym i taktycznym zagwarantowało by, zarówno w systemie zabezpieczenia tyłowego, jak i w procesie kierowania tym systemem przejrzystość, wyeliminowało by szereg komplikacji a zwłaszcza zapewniłoby realność funkcjonowania tego systemu.

Do cech pozytywnych wynikających z zaproponowanych zmian należy zaliczyć:

1. Wyraźne podporządkowanie określonych sił lotnictwa wojsk lądowych dowódcom określonych szczebli wojsk lądowych zmuszałoby tych dowódców do pełnej odpowiedzialności za stan gotowości wyszkolenia i zabezpieczenia podporządkowanego im lotnictwa.

2. Podporządkowanie dowódcom określonych szczebli odpowiednich sił lotnictwa wojsk lądowych już w okresie pokoju sprzyjałoby szkoleniu tych sił w ścisłym powiązaniu z planami szkolenia związków operacyjnych /taktycznych/ a tym samym zgodnie z ich przeznaczeniem.
3. Powyższe względy również wpływałyby na zainteresowanie poszczególnych dowódców aby podporządkowane siły lotnictwa wojsk lądowych bazowały już w okresie pokoju w pobliżu związków operacyjnych /taktycznych/, którym są podporządkowane / wykluczałoby to konieczność перебазowywania w okresie osiągania gotowości bojowej pododdziałów /oddziałów/ na duże odległości /.
4. Już w czasie pokoju w większym stopniu wypracowywane byłyby zasady współdziałania dowódców i sztabów zarówno w zakresie wykorzystania lotnictwa w działaniach bojowych jak i w zakresie zabezpieczenia jego działań pod względem tyłowym / inżynieryjno-ładowiskowym, materiałowym, technicznym, medycznym, gospodarczo-bytowym itp/.
5. Powyższy stan zmusiłby do opracowania dokładnych szczegółowych kompetencji dla wszystkich osób funkcyjnych biorących udział w dowodzeniu lotnictwem wojsk lądowych, a zwłaszcza w jego zabezpieczeniu pod względem tyłowym.
6. Zaproponowane rozwiązanie sprowadza się do całkowitej odpowiedzialności dowódcy wojsk lotniczych /dowódcy armii lotniczej/ tylko za pułki szczebla frontowego / pułk śmigłowców szturmowych, pułk śmigłowców transportowych oraz pułk lotnictwa transportowego/ a w stosunku do pozostałych elementów lotnictwa wojsk lądowych jedynie do odpowiedzialności za wyszkolenie personelu latającego i specjalistycznego, oraz jego uzupełniania, zaopatrywania w sprzęt lotniczy i specjalistyczny. **W organizowaniu powyższych zadań uczestniczy szefostwo lotnictwa Wojsk Lądowych.**

7. Kierowanie zabezpieczeniem tyłowym przez zastępcę dowódcy wojsk lotniczych /armii lotniczej/ ds. techniki i zaopatrzenia sprowadza się również do całkowitej odpowiedzialności tylko w stosunku do pułków szczebla frontowego, w stosunku do elementów lotnictwa wojsk lądowych armii, brygad i dywizji jedynie do zakresu szkolenia i uzupełnienia specjalistów służby inżynierskiej i służb tyłowych oraz do zabezpieczenia szczebla armii w sprzęt i środki materiałowe typu lotniczego /bez paliwa lotniczego/.
8. Wyeliminowanie dotychczasowej struktury organizacyjnej w postaci pułku lotnictwa wojsk lądowych likwiduje fikcyjne jego istnienie, ponieważ jego dowódca i sztab nie był w stanie / i nie było ku temu potrzeby/ dowodzić eskadrami śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych związków taktycznych oraz kluczami brygad artylerii i rakiet operacyjno-taktycznych.

Ponadto wyeliminowana zostałaby potrzeba mobilizowania i organizowania struktury organizacyjnej oddziału, który natychmiast po tym zostaje faktycznie zlikwidowany drogą podporządkowania związkom taktycznym jego elementów.

Wylączenie elementów tyłowych eskadr rozpoznawczo-łącznikowych związków taktycznych oraz kluczy brygad artylerii i rakiet ze składu batalionu zaopatrzenia pułku i podporządkowanie ich odpowiednim kwatermistrzom gwarantuje faktyczne nimi kierowanie albowiem dotychczasowe zasady nie gwarantowały kierowania nimi przez dowódcę batalionu / rozmieszczenie na bardzo dużej przestrzeni, 3-4 krotna zmiana bazowania w ciągu doby, brak łączności itd./

10. Wprowadzanie do struktury organizacyjnej Ruchomej Bazy Armii Ogólnowojskowej nowego elementu w postaci wydziału zaopatrzenia lotnictwa wojsk lądowych z zadaniem przyjmowania środków materiałowych typu lotniczego z ruchomej bazy armii lotniczej dla całości sił lotnictwa wojsk lądowych armii ogólnowojskowej i dostarczanie ich do pułku śmigłowców szturmowych, eskadr rozpoznawczo- łącznikowych i kłuczy korygowania ogniem artylerii i rakiet przy wykorzystaniu eskadry śmigłowców transportowych znacznie upraszcza system zaopatrywania i gwarantuje jego realność.
11. Obarczanie zaopatrywaniem oddziałów i pododdziałów lotnictwa wojsk lądowych w środki materiałowe typu ogólnowojskowego przez poszczególne szczeble tyłowe armii ogólnowojskowej oraz szczebl armii ogólnowojskowej zaopatrywaniem również w środki materiałowe typu lotniczego, upraszcza system zabezpieczenia materiałowego i zapewnia jego realność.
12. Zaproponowane zmiany stwarzają wyraźnie lepsze rozpoznanie szczebli zaopatrujących w zakresie potrzeb pododdziałów, oddziałów lotnictwa wojsk lądowych pod względem zabezpieczenia tyłowego, umożliwiając zatem planowanie ewidencjonowanie i sprawozdawczość, a tym samym polepszają system kierowania zabezpieczeniem tyłowym.
13. Zaproponowane zmiany strukturalne oraz w zakresie podporządkowania automatycznie wpłynęłyby na zmianę treści obowiązków niektórych osób funkcyjnych a mianowicie:
- zmniejszyłby się zakres obowiązków dowódcy wojsk lotniczych w okresie pokoju w stosunku do lotnictwa wojsk lądowych szczebla armii ogólnowojskowej;
  - obowiązki zastępcy dowódcy armii lotniczej d/s techniki i zaopatrzenia w zakresie zaopatrywania pułków lotnictwa wojsk lądowych

wych zastąpione byłyby zaopatrywaniem wydziałów zaopatrzenia lotnictwa wojsk lądowych: ruchomych baz armii ogólnowojskowych i to wyłącznie w środki materiałowe typu lotniczego;

- obowiązki dowódców armii ogólnowojskowych, dywizji oraz brygad raket operacyjno-taktycznych i artylerii zwiększyłyby się odpowiednio o zakres odpowiedzialności za podporządkowane im oddziały i pododdziały lotnictwa wojsk lądowych.
- zwiększyłyby się obowiązki kwatermistrza armii ogólnowojskowej i szefa służb technicznych armii w związku z przejęciem funkcji zaopatrywania oddziałów i pododdziałów lotnictwa wojsk lądowych poprzez ruchomą bazę armii w zakresie środków materiałowych typu ogólnowojskowego oraz za pośrednictwem wydziału zaopatrzenia lotnictwa wojsk lądowych ruchomej bazy armii ogólnowojskowej w zakresie środków materiałowych typu lotniczego;
- zwiększyłyby się obowiązki kwatermistrzów i szefów służb technicznych dywizji i brygad artylerii oraz raket operacyjno-taktycznych w zakresie zaopatrywania podporządkowanych pododdziałów lotnictwa wojsk lądowych w środki materiałowe typu ogólnowojskowego;
- obowiązki dowódcy armijnego pułku śmigłowców szturmowych, ograniczyłyby się do dowodzenia eskadrami śmigłowców szturmowych oraz do nadzoru organizacyjno-szkoleniowego w stosunku do eskadry lotnictwa łącznikowego i eskadry śmigłowców transportowych;
- obowiązki dowódcy batalionu zaopatrzenia armijnego pułku śmigłowców szturmowych ograniczyłyby się do tyłowego zabezpieczenia działań bojowych eskadr śmigłowców szturmowych pułku oraz eskadry lotnictwa łącznikowego i eskadry śmigłowców transportowych;

- obowiązki i kompetencje dowódców kompanii /plutonów/ zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadr /kluczy/ odpowiadałyby zaproponowanym obowiązkom w rozdziale 2.4.
- oczywiste zatem jest, że do obowiązków szefa Ruchomej Bazy Armii Ogólnowojskowej dojdzie kierowanie pracą wydziału zaopatrzenia lotnictwa wojsk lądowych, w zakresie przyjmowania środków materiałowych typu lotniczego z Ruchomej Bazy Armii Lotniczej i dostarczanie ich do pułku śmigłowców szturmowych armii oraz eskadr /kluczy/ związków taktycznych.

✓ Ponadto gromadzenie i dostarczanie środków materiałowych typu ogólnowojskowego do pułku śmigłowców armii oraz do związków taktycznych w celu zaopatrywania eskadr rozpoznawczo-łącznikowych /kluczy korygowania ogniem artylerii i rakiet operacyjno-taktycznych/

Oczywiste jest, że w związku z wprowadzeniem jakichkolwiek nowych zasad nie można spodziewać się jedynie samych pozytywnych stron. Zaproponowane rozwiązanie pociąga za sobą i szereg stron negatywnych, do których można zaliczyć :

- większe trudności w zakresie organizacji wyszkolenia personelu latającego, utrudniony nadzór nad sprawami bezpieczeństwa latania /szczególnie w czasie pokoju/;
- potrzeba utworzenia nowego wyspecjalizowanego ogniska zaopatrzenia w środki materiałowe typu lotniczego na szczeblu Ruchomej Bazy Armii Ogólnowojskowej;
- obciążenie dowódców oraz przedstawicieli tylnych służb związków operacyjnych /taktycznych/ wojsk lądowych większą odpowiedzialnością i większym zakresem pracy itp.

Porównując jednak pozytywy i negatywy zaproponowanego systemu i wychodząc z niezbitego faktu iż w przypadku lotnictwa wojsk lądowych, z uwagi na jego szczególny charakter, proces zabezpieczenia tyłowego jest bardziej skomplikowany z punktu widzenia organizacji i dowodzenia od procesu samego bojowego wykorzystania, wprowadzenie zaproponowanych zmian wydaje się nie tylko celowe ale wręcz niezbędne.

W N I O S K I

=====

1. Wykorzystanie lotnictwa wojsk lądowych zgodnie z jego przeznaczeniem wymaga dużego zaangażowania się wszystkich szczebli dowodzenia nie tylko w zakresie kierowania jego zastosowaniem lecz również zabezpieczeniem tyłowym jego działań bojowych.
2. Sprawnie funkcjonujący system zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lądowych stanowi gwarancję należytego wykorzystania pododdziałów i oddziałów tego lotnictwa na korzyść walczących oddziałów i związków wojsk lądowych.
3. Z uwagi na specyficzne zasady podporządkowania lotnictwa wojsk lądowych, charakter jego działań, potrzebę ciągłego podążania i utrzymywania stałego kontaktu z oddziałami i związkami wojsk lądowych nieuniknioną staje się zasada zaangażowania się wojsk lądowych i ich tyłów do procesu zabezpieczenia działań bojowych tego lotnictwa.
4. Ze względu na stosunkowo dużą ilość pionów /dowódcy wojsk lądowych, dowódcy wojsk lotniczych, tyłowy wojsk lądowych, tyłowy wojsk lotniczych oraz szczebli / front, armia lotnicza, armia ogólnowojskowa, dywizja ogólnowojskowa, pułk lotnictwa wojsk lądowych, eskadra itp./biorących udział w kierowaniu zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych, jak również skomplikowany system powiązań i zależności, istnieje szczególna potrzeba dokładnego i jednoznacznego określenia kompetencji poszczególnych osób funkcyjnych.

5. System kierowania zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych w warunkach obecnie obowiązującej struktury organizacyjnej i zasad jego podporządkowania związkom operacyjnym /taktycznym/ wojsk lądowych jest zbyt skomplikowany i budzi zastrzeżenia co do możliwości jego należytego funkcjonowania zarówno w okresie podporządkowania lotnictwa wojsk lądowych związkom operacyjnym /taktycznym/, wyprowadzenia ląd na kierunek operacyjny jak i w okresie działań bojowych.
6. Uniknięcie wyszczególnionych i uzasadnionych w pracy niedociągnięć systemu kierowania zabezpieczeniem tyłowym lotnictwa wojsk lądowych, umożliwienie oparcia się jego na obowiązujących zasadach dowodzenia, jest możliwe w przypadku dokonania zmian w strukturze organizacyjnej i w zasadach podporządkowania lotnictwa wojsk lądowych a tym samym i w tyłach zabezpieczających jego działania bojowe.
7. W celu wyeliminowania niedociągnięć w obecnie obowiązującym systemie podporządkowania lotnictwa wojsk lądowych "podkórnego podporządkowania" a w związku z tym i w systemie kierowania zabezpieczeniem tyłowym wydaje się konieczne poczynienie następujących zmian :
- lotnictwo wojsk lądowych podporządkować już w okresie pokoju odpowiednim szczeblom związków operacyjnych /taktycznych/;
  - na szczeblu frontu w składzie armii lotniczej przewidzieć pułk śmigłowców szturmowych, pułk śmigłowców transportowych oraz pułk lotnictwa transportowego;
  - na szczeblu armii ogólnowojskowej przewidzieć pułk śmigłowców szturmowych, eskadrę lotnictwa rozpoznawczego, kluczy /eskadrę/ śmigłowców transportowych;

- na szczeblu dywizji zmechanizowanej /pancernej/ przewidzieć eskadrę śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych;
- na szczeblu brygady artylerii /raket operacyjno-taktycznych/ przewidzieć klucz śmigłowców **korygowania** ogniem artylerii /raket/;
- ✓ poszczególne elementy lotnictwa wojsk lądowych na poszczególnych szczeblach nie powinny podlegać sobie nawzajem lecz wyłącznie dowódcom ogólnowojskowych związków taktycznych /operacyjnych/;
- ⊕ dowództwo wojsk lotniczych w okresie pokoju /armia lotnicza w okresie wojny/ powinny spełniać w stosunku do pułków szczebla **frontowego** wszystkie funkcje na dotychczasowych zasadach, **oprócz** decyzji o ich wykorzystaniu, w stosunku do elementów szczebla armii ogólnowojskowej oraz dywizji /brygady/ funkcję związaną z uzupełnieniem stanu osobowego, jego wyszkolenia fachowego oraz zaopatrywania w sprzęt i środki materiałowe typu lotniczego
- ✓ organami zabezpieczenia tyłowego powinny być :
  - a/ dla pułków szczebla frontowego **Ruchoma Baza Armii Lotniczej** w zakresie wszystkich rodzajów zaopatrzenia oraz bataliony zaopatrzenia poszczególnych pułków, w eskadrach śmigłowców szturmowych pułku śmigłowców szturmowych-kompanie zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego;
  - b/ dla armijnych pułków śmigłowców szturmowych **ruchoma baza** armii ogólnowojskowej w zakresie środków typu ogólnowojskowego, wydział zaopatrzeni lotnictwa wojsk lądowych **ruchomej** bazy armii ogólnowojskowej w zakresie środków materiałowych typu lotniczego, batalion zaopatrzenia pułku śmigłowców szturmowych, w eskadrach śmigłowców szturmowych kompanie zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego;

- ✓c/ dla armijnej eskadry lotnictwa łącznikowego batalion zaopatrzenia armijnego pułku śmigłowców w zakresie środków typu ogólnowojskowego i środków typu lotniczego, kompania zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadry;
- ✓d/ dla klucza /eskadry/ śmigłowców transportowych batalion zaopatrzenia pułku śmigłowców szturmowych armii ogólnowojskowej, pluton /kompania/ zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego klucza /eskadry/ w stosunku do wszystkich rodzajów środków materiałowych.
- ✓e/ Dla eskadr śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych dynamiczny punkt zaopatrzenia w zakresie środków typu ogólnowojskowego i paliwa lotniczego, wydział zaopatrzenia lotnictwa wojsk lądowych ruchomej bazy armii ogólnowojskowej w zakresie środków materiałowych typu lotniczego, kompanie zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego eskadr.
- ✓f/ dla kluczy brygad artylerii i rakiet operacyjno-taktycznych brygadowe punkty zaopatrzenia w zakresie środków typu ogólnowojskowego, wydział zaopatrzenia lotnictwa wojsk lądowych Ruchomej Bazy Armii Ogólnowojskowej w stosunku do środków typu lotniczego, pluton zabezpieczenia lądowiskowo-technicznego klucza.

Wydrukowano w 25 egz.

Egz.Nr 1-25 Bibl.Nauk OZS

Wyk.plk Barszcz

Druk D.S. dn.9.7.80r.

Druk ASG WP nr 0411/01960/WW

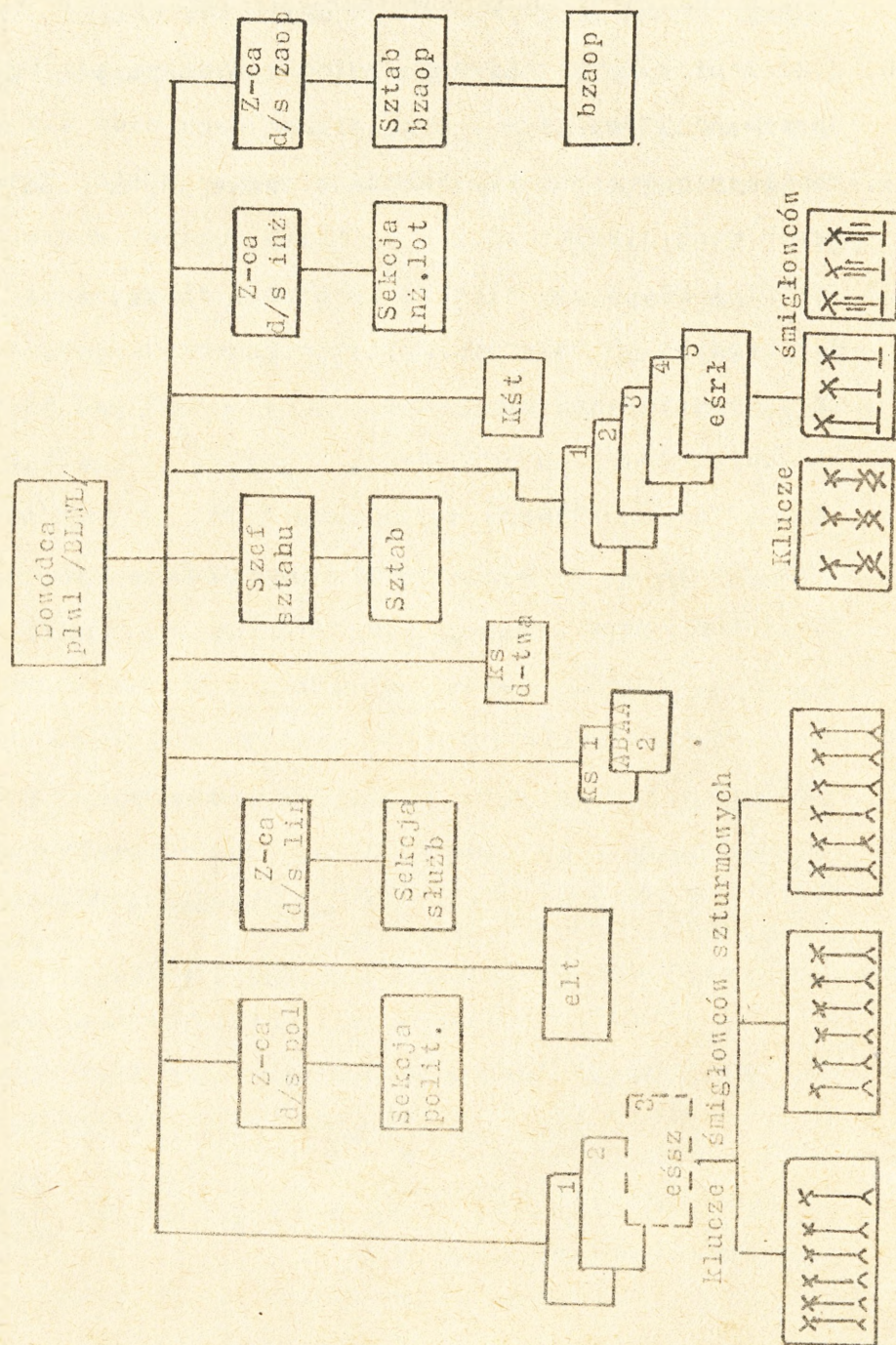
L I T E R A T U R A :

1. Mały słownik języka polskiego - Państw. Wyd. Nauk. 1968r.
2. Regulamin służby sztabów w polu - Wyd.ASG 1979r.
3. Kompendium sił zbrojnych państw NATO - Szt.Gen. 897 1979r.
4. Praca dowódcy sztabu armii lotniczej podczas organizacji działań bojowych /wzory/ część I. - DWLot sygn.018981 1978r.
5. Działania bojowe armii lotniczej w operacji zaczepnej.
Ćwiczenie informacyjno-pokazowe I k ZWL ASG sygn.03659 1977r.
6. Zasady użycia lotnictwa wojsk lądowych w działaniach bojowych
Wyd.MON Lot 1750/76 1976r.
7. Plan szkolenia wojsk lotniczych na rok 1980.
8. Zastosowanie bojowe śmigłowców szturmowych w operacji zaczepnej i obronnej armii. Wyd.ASG 1977. sygn. 0435, 0436.
9. Wł.Mróż: "Kierowanie i organizacja pracy sztabowej w okresie pokoju" MON Sztab Gen. 1974r.
10. Jan Orzechowski "Dowodzenie i sztaby" Wyd. MON W-wa 1961r.
11. A.Aponowicz : "Dowodzenie" Wyd. MON W-wa 1961r.
12. A.Aponowicz "Współdziałanie" Wyd. MON W-wa 1961r.
13. Z.Zieleniewski : "Organizacja zespołów ludzkich. Wstęp do teorii organizacji i kierowania".
14. Mała Encyklopedia Powszechna Wyd. PIW W-wa 1959r.
15. Mała Encyklopedia Wojskowa Wyd.PWN W-wa 1959r.
16. M.Obiedziński : " Zaplecze i tyły w wojnie współczesnej "
Wyd. MON 1969r.
17. J.Pieter : " Zarys metodologii i pracy naukowej Wyd. PWN W-wa 1975r.

18. Nożko K. " Sztuka Wojenna a przygotowanie dowódców i oficerów Sztabu , Myśl Wojskowa 6/1974r.
19. J.Zieleniewski " Organizacja i zarządzanie. Wyd.PWN Warszawa 1959r.
20. J.Zieleniewski " O organizacji badań naukowych. Wyd.PWE Warszawa 1975r.
21. Modelowy zakres obowiązków osób funkcyjnych w pułku. Warszawa, Sztab Gen. 913/79r.
22. Materiał MON Insp.sił zbr. Nr 0770 z 15 listopada 1979r. dotyczy tam. badawczego Nr.1 "rozliczeniowego".
"Zasady działania śmigłowców uzbrojonych oraz powietrzno-
lądowych zespołów ogn.uderz./ Dyr.MON do działań. Sił Zbr.
PRL w latach 1976-80.
23. Wystąpienie na odprawie szkoleniowej Kierowniczej Kadry Sił Zbrojnych PRL w dniu 5 listopada 1979r. MON Szt.Gen. 11/9/79r.
Nr. bibl. 019482
24. Myśl Wojskowa Nr.10 1979r.
25. W.Saukin : " Podstawowe zasady sztuki operacyjnej i taktyki".
26. Sprawozdanie z przeprowadzonych badań w ćwiczeniach inspekcyjnych z wojskami pk. "NANDU" - 76r. prowadzonych w dniach 14-19.06.76r.
27. Sprawozdanie z przeprowadzonych badań w ćwiczeniach z wojskami p.k. "Zimorodek" prowadzonych w dniach 7-20.02.76r.
28. Plan poprawy sytuacji w lotnictwie wojsk lądowych" opracowany przez zespół oficerów Dlot przy udziale przedstawiciela I Inspektoratu Szkolenia MON z 28.07.76r.
29. Wnioski z prowadzonych ćwiczeń z wojskami pk. "ROS-77" prowadzonych w dniach 22-28.03.77r.

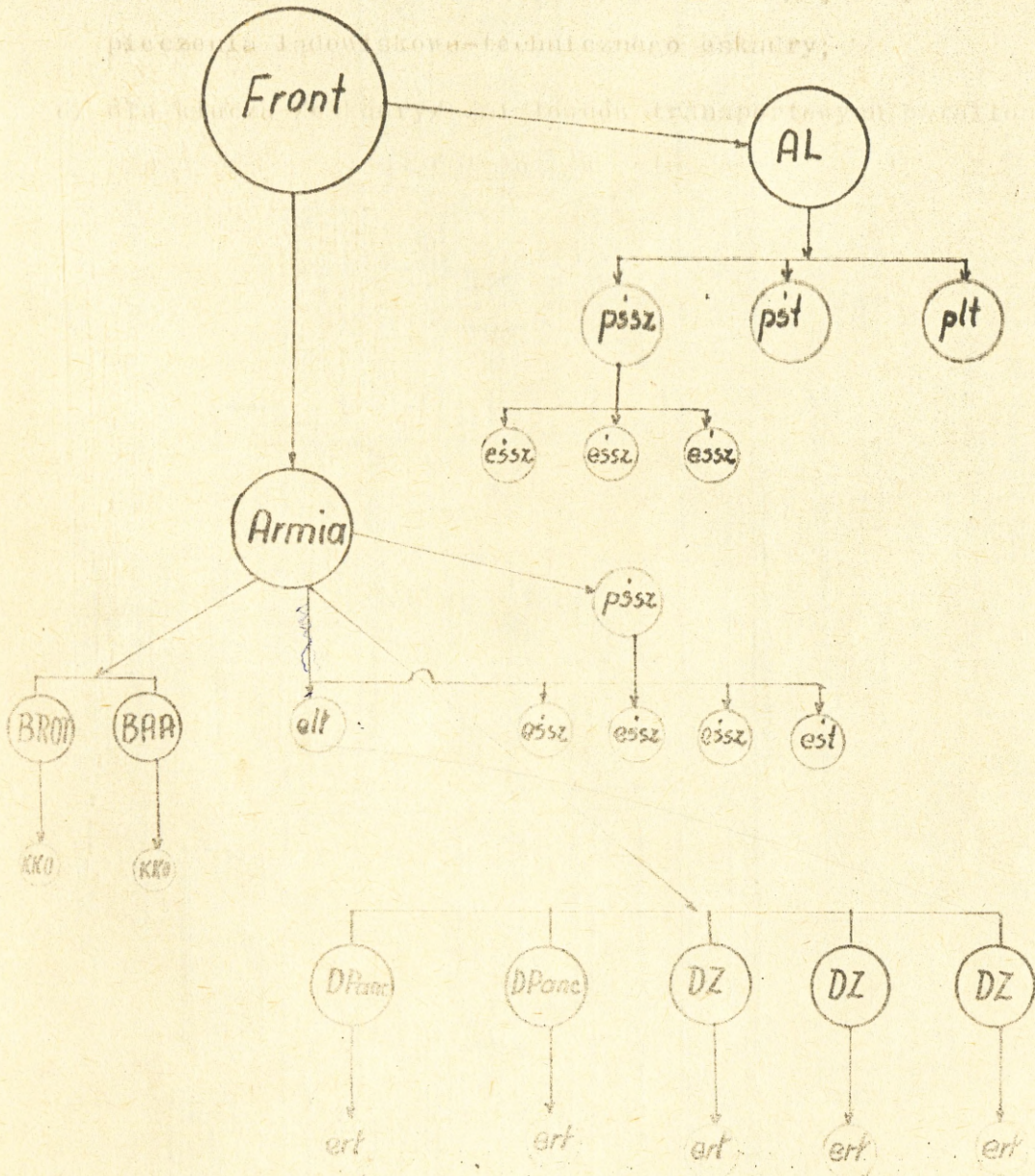
STRUKTURA ORGANIZACYJNA PULKU LOTNICTWA
WOJSK LĄDOWYCH

/ wariant aktualny /.

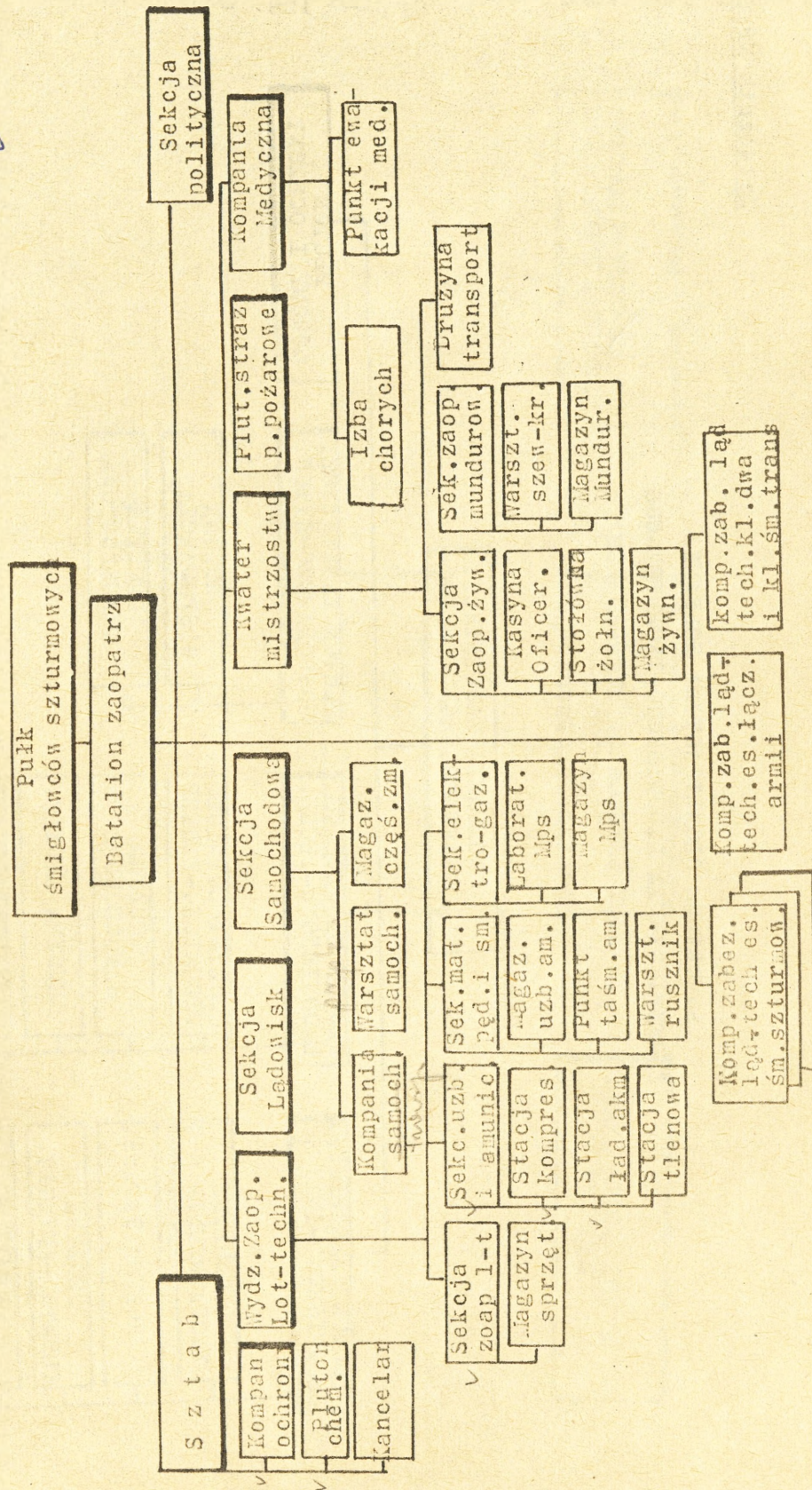
STRUKTURA ORGANIZACYJNA
LOTNICTWA WOJSK LĄDOWYCH

/ wariant proponowany /

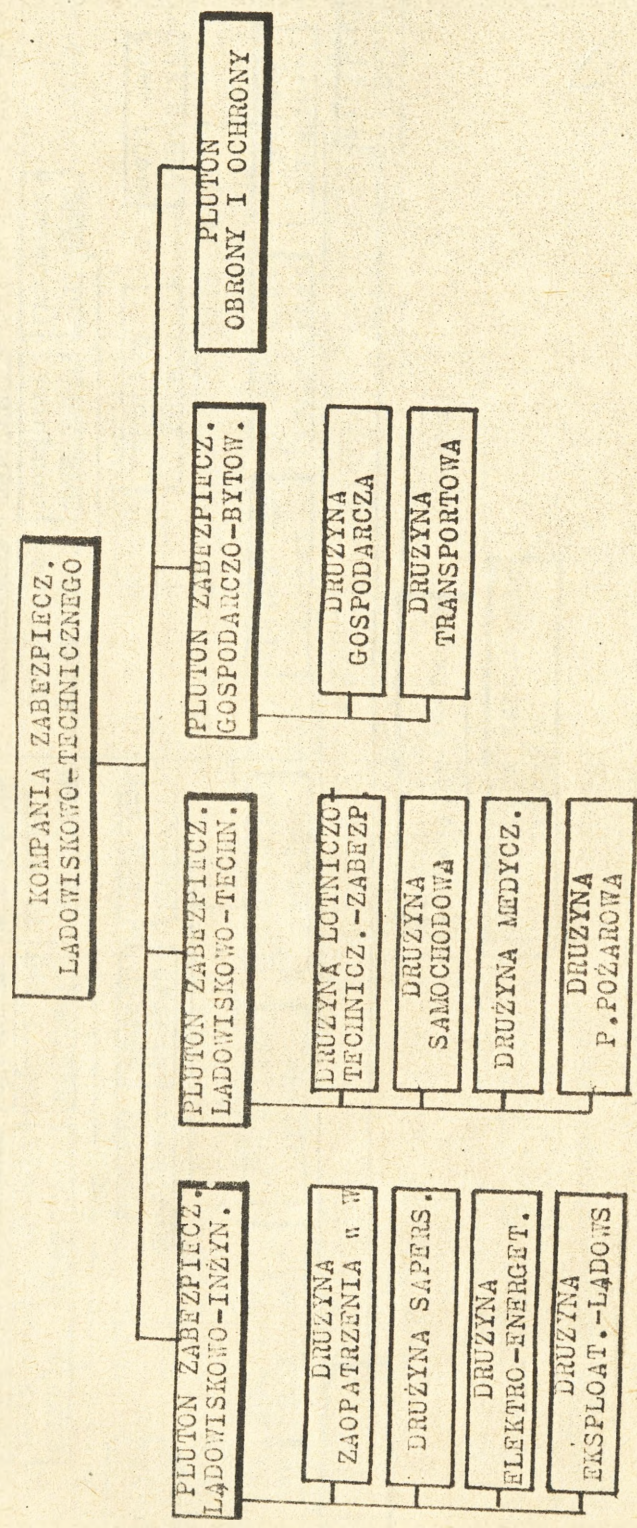

STRUKTURA ORGANIZACYJNA BATALIONU ZAOPATRZENIA PULKU Śmigłowców
 ŚMIGLOWCÓW SZTURMOWYCH / wariant proponowany /

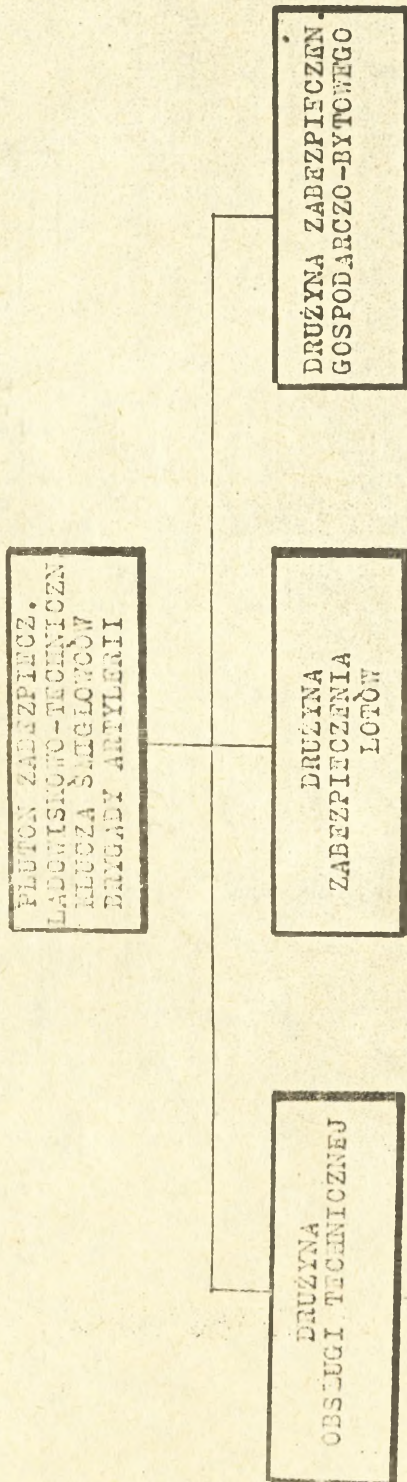

STRUKTURA ORGANIZACYJNA KOMPANII
ZABEZPIECZENIA ŁĄDOWISKOWO-TECHNICZNEGO
ESKADRY ŚMIGŁOWCÓW SZTURLACHYCH
/wariant proponowany/.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA PLUTONU ZABEZPIECZENIA
ŁADOWISKO-TECHNICZNEGO KLUCZA KORYGOWANIA OGNIA ARTYLERYI

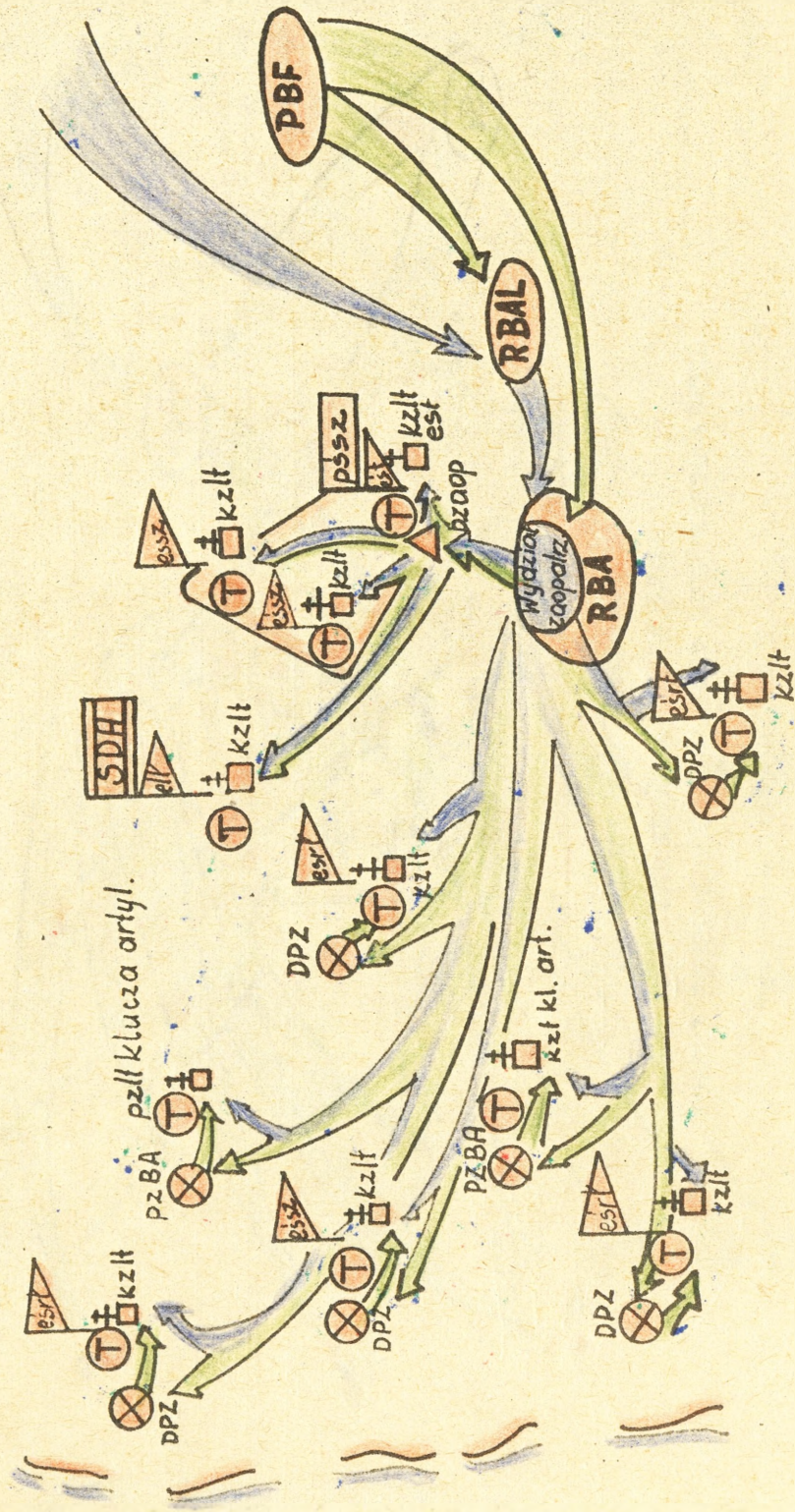
/ wariant proponowany /

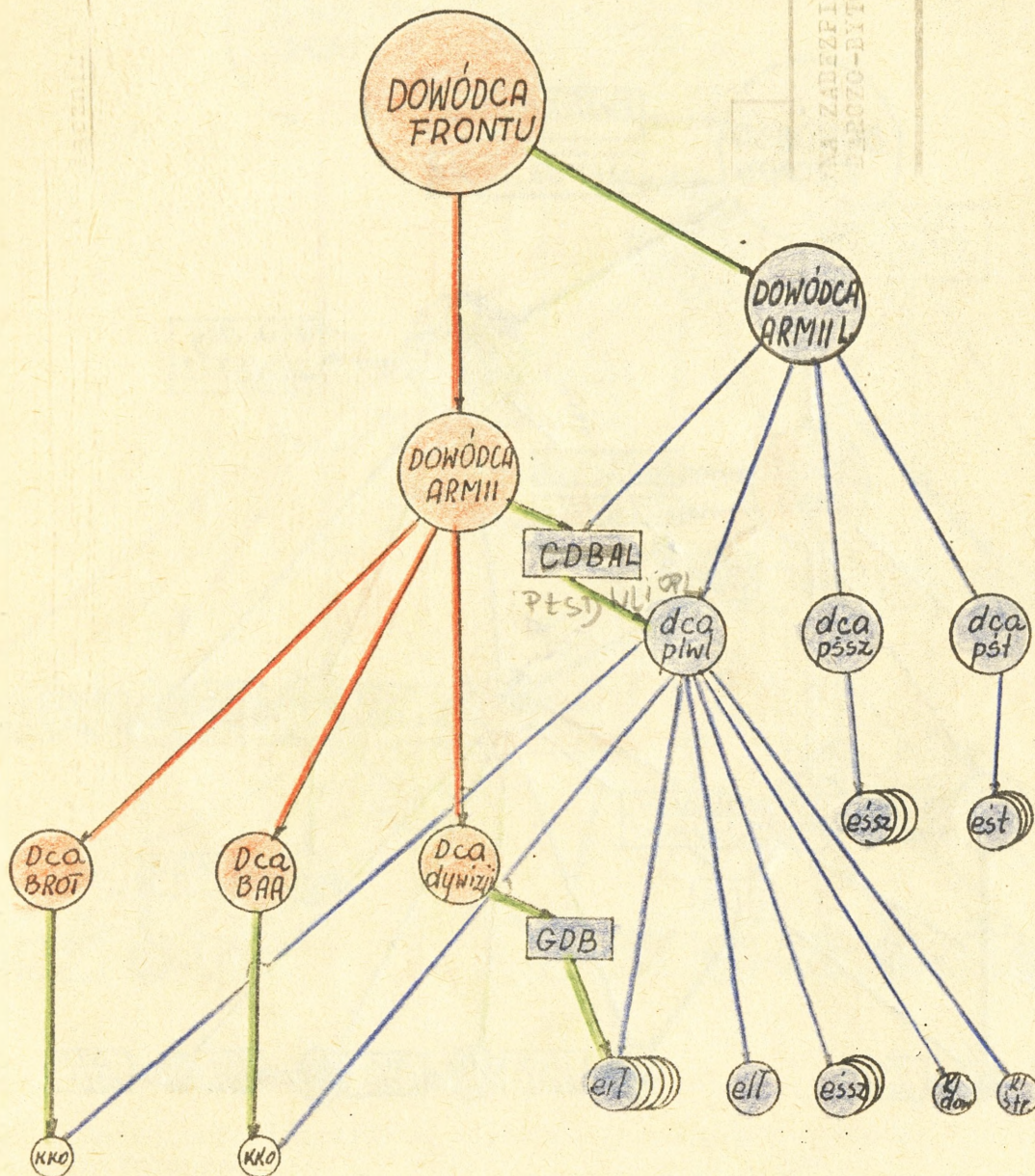
IDENTYFIKACJA SCHEMAT ZAOPATRYWANIA LOTNICTWA
WOJSK LĄDOWYCH ARMII

/ wariant proponowany /

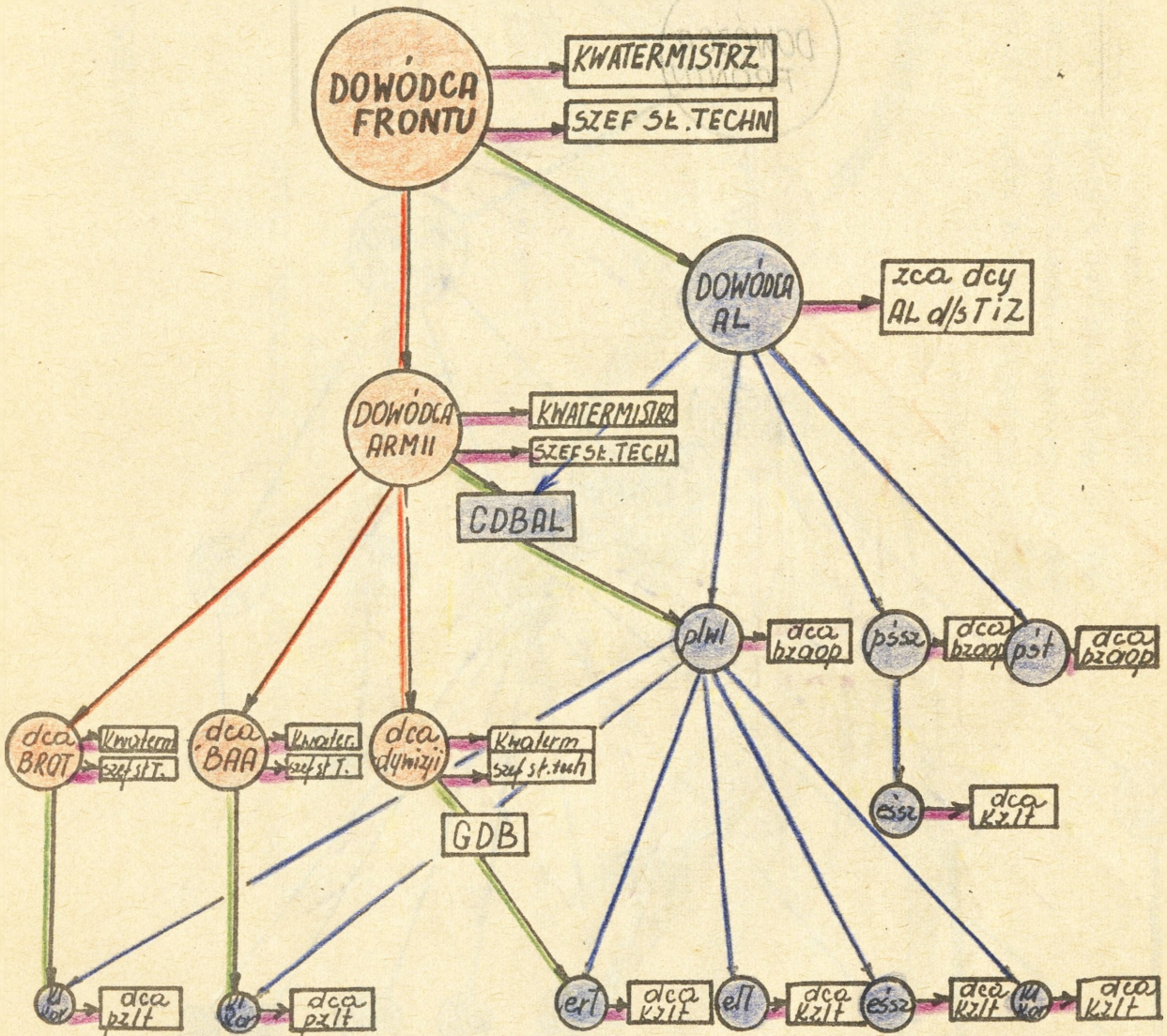
DOWODZENIE DZIAŁANAMI BOJOWYMI LOTNICTWA
WOJSK LĄDOWYCH
/wariant obowiązujący/

- dowodzenie wojskami lądowymi
- dowodzenie lotnictwem wojsk lądowych przez dowódców ogólnowojskowych
- dowodzenie lotnictwem wojsk lądowych przez dowódców lotniczych

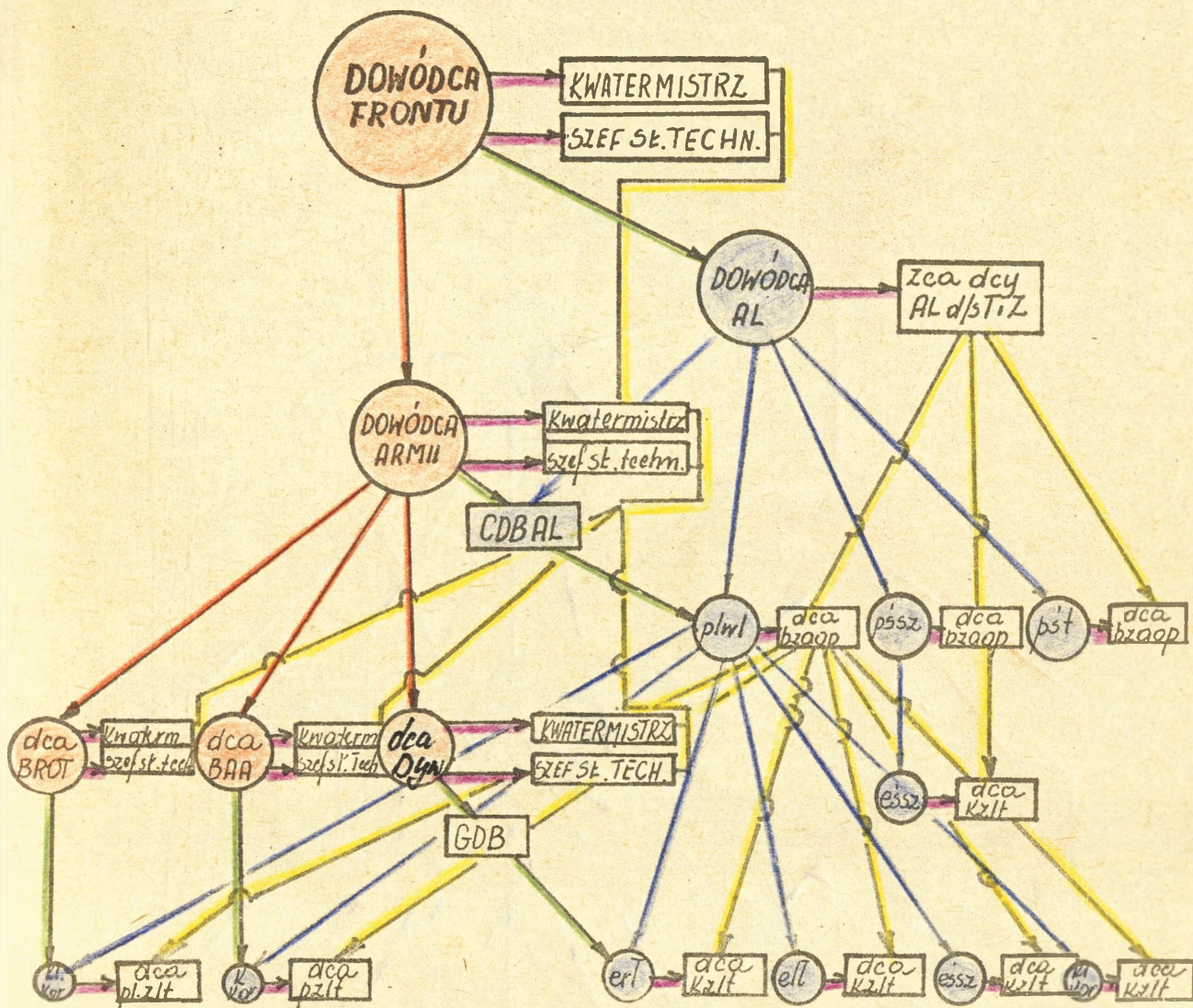
DOWODZENIE W ZAKRESIE TYŁOWEGO ZABEZPIECZENIA
PRZEZ DOWÓDCÓW POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI,

/wariant obowiązujący/

- dowodzenie wojskami lądowymi.
- dowodzenie lotnictwem wojsk lądowych przez dowódców ogólnowojskowych.
- dowodzenie lotnictwem wojsk lądowych przez dowódców lotniczych.
- dowodzenie tyłowym zabezpieczeniem przez dowódców poszczególnych szczebli.

DOWODZENIE TYLAMI PRZEZ NADRZĘDNE
ORGANA TYŁOWE
/ wariant obowiązujący /.

- - dowodzenie wojskami lądowymi.
- - dowodzenie lotnictwem wojsk lądowych przez dowódców ogólnowojskowych.
- - dowodzenie lotnictwem wojsk lądowych przez dowódców lotniczych.
- - dowodzenie tyłowym zabezpieczeniem przez dowódców poszczególnych szczebli.
- - dowodzenie tyłami przez nadrzędne organa tyłowe.

KIEROWANIE ZABEZPIECZENIEM TYŁOWYM
LOTNICTWA WOJSK LĄDOWYCH

/ wariant proponowany /

